

Redovisning av användningen av vissa hemliga tvångsmedel under 2024

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

Polisen

Säkerhetspolisen

Ekobrottsmyndigheten
Swedish Economic Crime Authority

Tullverket

Förord

Denna redovisning har tagits fram av Åklagarmyndigheten i samverkan med Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket. I bilagan redovisar Polismyndigheten och Tullverket respektive myndighets användning av hemliga tvångsmedel med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Stockholm i maj 2025

Katarina Johansson Welin
Riksåklagare

Mikael Björk
Överåklagare

Helena Ljunggren
Kammaråklagare

Innehållsförteckning

Förord.....	2
1 Regeringsuppdraget	4
2 Sammanfattning.....	5
3 Underlag för redovisningen	10
4 Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation.....	12
5 Förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation.....	26
6 Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation.....	28
7 Hemlig kameraövervakning.....	37
8 Hemlig rumsavlyssning	47
9 Hemlig dataavläsning	56
10 Internationell rättslig hjälp	78
11 Preventiva tvångsmedel	83
12 Säkerhetspolisen.....	91
13 Bilaga – Inhämtningslagen	92
13.1 Polismyndighetens och Tullverkets bilaga	97

1 Regeringsuppdraget

Denna redovisning lämnas i enlighet med regeringens beslut den 17 december 2015 (Ju2015/04549/Å), den 12 mars 2020 (Ju2020/01059/Å), den 11 februari 2021 (Ju2021/00612) och den 19 december 2024 (Ju2024/02647).

Redovisningen ska enligt besluten avse uppgifter om tillämpningen av bestämmelserna om hemliga tvångsmedel under föregående år. När det gäller uppgifter om under vilken tid en person har varit föremål för ett hemligt tvångsmedel och vilken nytta ett tvångsmedel har haft ska redovisningen avse förundersökningar som antingen lagts ned eller i vilka beslut i åtalsfrågan fattats under föregående år och då omfatta hela den tid som tvångsmedlet gällt.

2 Sammanfattning

Utgångspunkter för redovisningen

I redovisningen redogör myndigheterna för hur bestämmelserna i rättegångsbalken om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning vid förundersökning i brottmål har tillämpats under 2024. Vidare redovisas tillämpningen av lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning, lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen) och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen).

Ett antal lagstiftningsärenden har under senare år handlat om att ge de brottsbekämpande myndigheterna utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel. Den 1 oktober 2023 trädde ett antal lagändringar i kraft som innebär utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel enligt bl.a. rättegångsbalken, preventivlagen och lagen om hemlig dataavläsning, se propositionen *Hemliga tvångsmedel – effektiva verktyg för att förhindra och utreda allvarliga brott* (prop. 2022/23:126). Förändringarna innebär i korthet

- att de brottsbekämpande myndigheterna har fått utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel
- att de brottsbekämpande myndigheterna har fått utökade möjligheter att under en förundersökning använda hemliga tvångsmedel för att utreda fler typer av brott och flera brott vars samlade straffvärde överstiger en viss nivå
- att tillstånd till hemlig rumsavlyssning och hemlig kameraövervakning kan knytas till en misstänkt person i stället för en viss plats
- att överskottsinformation som kommer fram vid hemliga tvångsmedel kan användas för andra ändamål.

Den 1 september 2024 trädde lagändringar i kraft som ytterligare utökar möjligheterna för de brottsbekämpande myndigheterna att använda preventiva tvångsmedel enligt preventivlagen, lagen om hemlig dataavläsning och inhämtningslagen, se propositionen *Preventiva tvångsmedel för att förebygga och förhindra allvarliga brott* (prop. 2023/24:117). Förändringarna innebär i korthet

- att fler tvångsmedel och verkställighetsåtgärder, till exempel hemlig rumsavlyssning, hemlig dataavläsning som avser rumsavlyssningsuppgifter, husrannsakan, undersökning på annat ställe och genomsökning på distans, ska få användas för att förebygga och förhindra allvarlig brottslighet
- att inhämtning av vissa uppgifter om elektronisk kommunikation ska få ske i fråga om fler typer av brott, t.ex. grov stöld, grovt bedrägeri, grovt skattebrott och grovt bidragsbrott
- att rättssäkerheten för den enskilda ska stärkas, bl.a. genom utökade förbud mot avlyssning och övervakning.

Liksom tidigare år visar redovisningen att hemliga tvångsmedel är ett nödvändigt verktyg i den brottsbekämpande verksamheten och särskilt mot bakgrund av att den organiserade brottsligheten på senare år har expanderat, blivit mer systematisk och mångfacetterad, involverat fler individer och utvidgats till att omfatta fler brottsområden. Det är framförallt redovisningen av nyttan för respektive hemligt tvångsmedel som ger en indikation om i vilken utsträckning tvångsmedelsanvändningen givit avsedd effekt. Utifrån dessa kan slutsatsen dras att hemliga tvångsmedel i hög utsträckning innebär nytta för det brottsutredande arbetet. Nyttan av de hemliga tvångsmedlen framgår även av de anonymiserade exempel som finns med i redovisningen. Exempelen utvisar att användningen av hemliga tvångsmedel har en betydande, och ibland en helt avgörande, roll för möjligheterna att föra en utredning framåt och erhålla bevisning som är tillräcklig för åtal och fällande dom. I flera av exemplen anges särskilt att de lagändringar som infördes den 1 oktober 2023 har haft en bidragande effekt till att kunna utreda och lagföra den aktuella brottsligheten. Vidare framgår av flera av exemplen att olika typer av hemliga tvångsmedel ofta utgör betydelsefulla komplement till varandra under en utredning. Även när det gäller användningen av hemliga tvångsmedel i syfte att förebygga och förhindra grov och allvarlig brottslighet utvisar exemplen att användningen av hemliga tvångsmedel utgör ett betydelsefullt och effektivt verktyg inom Polismyndighetens och Tullverkets underrättelseverksamhet.

Liksom tidigare år är antalet avslagsbeslut få och det är sällan domstol upphäver ett av åklagare meddelat interimistiskt beslut. Detta talar för att hemliga tvångsmedel används med urskiljning och omsorg.

Särskilt angående antalet personer

Av den statistik som redovisas i redovisningen går det inte att utläsa hur många enskilda individer som har varit föremål för de olika hemliga

tvångsmedlen. En individ kan ha varit misstänkt för flera brott och föremål för flera olika typer av hemliga tvångsmedel samt förekomma i mer än ett ärende. När statistik som rör antalet personer redovisas kan således samma individ förekomma mer än en gång.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Antalet misstänkta personer som varit föremål för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation har ökat jämfört med föregående år. Under 2024 avlyssnades 2 165 misstänkta personer vilket kan jämföras med 2023 då motsvarande siffra var 1 837 personer. Det motsvarar en procentuell ökning med 18 procentenheter. Även antalet tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation har ökat. Under 2024 meddelades 5 346 tillstånd jämfört med 4 203 tillstånd år 2023, vilket motsvarar en procentuell ökning med 27 procentenheter.

Domstol har avslagit åklagares begäran om tillstånd till hemlig avlyssning i 32 fall, vilket är fler än under 2023 då domstol avlog begäran i 12 fall.

Antalet interimistiska beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation har ökat avsevärt under 2024. Åklagare fattade totalt 760 interimistiska beslut under föregående år, vilket i stort sett innebär en fördubbling jämfört med tidigare år. Under 2023, 2022, 2021 och 2020 fattade åklagare 359, 298, 304 respektive 329 interimistiska beslut. Fyra interimistiska beslut om hemlig avlyssning har upphävts av domstol under 2024. Motsvarande siffra för 2023 var fem beslut.

Förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Det förenklade förfarandet har använts mot 227 personer under 2024, vilket kan jämföras med 200 personer under 2023. Domstol har meddelat 386 tillstånd enligt det förenklade förfarandet under 2024 medan motsvarande siffra för 2023 var 418 tillstånd. Antalet personer som varit föremål för det förenklade förfarandet har således ökat något jämfört med 2023 medan antalet tillstånd har minskat. Domstol har inte i något fall under 2024 avslagit en begäran om tillstånd enligt det förenklade förfarandet.

Åklagare har inte meddelat några interimistiska beslut enligt det förenklade förfarandet under 2024. Inte heller under 2023 meddelade åklagare något interimistiskt beslut enligt det förenklade förfarandet. Under 2022 meddelades nio interimistiska beslut, vilka samtliga fastställdes av domstol. Även 2021 och 2020 fastställdes samtliga åklagares interimistiska beslut.

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

Antalet misstänkta personer som varit föremål för hemlig övervakning av elektronisk kommunikation har ökat jämfört med föregående år. 2024 övervakades 4 675 misstänkta personer jämfört med 2023, då antalet var 3 943 personer. Det motsvarar en ökning med 19 procentenheter. Även antalet tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation har ökat. Under 2024 meddelades 17 454 tillstånd jämfört med 15 353 tillstånd år 2023, vilket motsvarar en procentuell ökning med 14 procentenheter.

Antalet interimistiska beslut om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation har ökat något under 2024. Åklagare fattade totalt 275 interimistiska beslut under föregående år, vilket kan jämföras 234 beslut under 2023. Elva interimistiska beslut om hemlig övervakning har upphävts av domstol under 2024. År 2023 fastställdes alla interimistiska beslut av domstol.

Hemlig kameraövervakning

Antalet misstänkta personer som varit föremål för hemlig kameraövervakning har ökat betydligt under 2024 jämfört med under 2023, men även i jämförelse med tidigare år. 807 misstänkta personer övervakades under 2024 jämfört med 534 personer under 2023, vilket motsvarar en procentuell ökning med 51 procentenheter. Även antalet tillstånd till hemlig kameraövervakning har ökat under 2024, men inte i lika stor omfattning. Under 2024 meddelades 505 tillstånd till hemlig kameraövervakning jämfört med 407 tillstånd år 2023, vilket motsvarar en procentuell ökning med 24 procentenheter.

Åtta ansökningar om hemlig kameraövervakning har avslagits av domstol under 2024. Föregående år avslag domstol fem ansökningar om hemlig kameraövervakning.

Åklagare har fattat 135 interimistiska beslut om hemlig kameraövervakning under 2024, vilket kan jämföras med 84 interimistiska beslut under 2023. Det motsvarar en procentuell ökning med 61 procentenheter. Fyra av de interimistiska besluten har upphävts av domstol jämfört med två stycken under föregående år.

Hemlig rumsavlyssning

Antalet misstänkta personer som varit föremål för hemlig rumsavlyssning har ökat under 2024 jämfört med 2023, men även i förhållande till tidigare år. År 2024 var 130 misstänkta personer föremål för hemlig rumsavlyssning jämfört med 110 personer under 2023. Åren 2022 och 2021 var 60

respektive 79 personer föremål för tvångsmedlet. Även antalet tillstånd till hemlig rumsavlyssning har ökat jämfört med förgående år. Under 2024 meddelades 170 tillstånd till hemlig rumsavlyssning medan motsvarande siffra för 2023 var 146 tillstånd. Detta kan jämföras med 2022 då det meddelades 79 tillstånd. Samtidigt är antalet tillstånd till hemlig rumsavlyssning under de senaste två åren i samma nivå som under åren 2021 och 2020, då det meddelades 166 respektive 135 tillstånd.

Möjlighet för åklagare att fatta interimistiskt beslut om hemlig rumsavlyssning infördes den 1 oktober 2023. Under 2024 fattades 24 interimistiska beslut om hemlig rumsavlyssning och samtliga beslut har fastställts av domstol.

Hemlig dataavläsning

Hemlig dataavläsning har förekommit i 232 ärenden som registrerats i HTM-Cåbra under 2024. Motsvarande siffra för 2023, 2022 och 2021 var 172, 148 respektive 145 ärenden.

Hemlig dataavläsning riktade sig under 2024 mot 436 misstänkta personer, vilket kan jämföras med 331 personer under 2023. Det motsvarar en procentuell ökning med 32 procentenheter. Under 2022 och 2021 var 365 respektive 311 personer föremål för hemlig dataavläsning.

Antalet tillstånd till hemlig dataavläsning har ökat betydligt under 2024 jämfört med 2023. Under 2024 meddelades 709 tillstånd till hemlig dataavläsning jämfört med 478 tillstånd under 2023, vilket motsvarar en procentuell ökning med 48 procentenheter. Samtidigt bör noteras att antalet tillstånd under 2023 var lägre än under 2022 och 2021, då det meddelades 649 respektive 589 tillstånd.

Åklagare har fattat totalt 35 interimistiska beslut om hemlig dataavläsning under 2024, varav samtliga utom ett har fastställts av domstol.

3 Underlag för redovisningen

Ärenden om hemliga tvångsmedel registreras vid Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten sedan mitten av januari 2017 i ett särskilt ärendehanteringssystem kallat HTM-Cåbra¹. Detta är den åttonde redovisningen till regeringen i vilken de statistiska uppgifterna om antalet tillstånd och antalet misstänkta personer är hämtade från detta system. Det gäller dock inte uppgifter som avser hemlig dataavläsning. Skälet till det är att det inte är tekniskt möjligt att registrera ärenden om hemlig dataavläsning i HTM-Cåbra. Uppgifter om hemlig dataavläsning har därför lämnats manuellt av de ansvariga operativa åklagarenheterna. Tidigare år har även uppgifter om beslut enligt det förenklade förfarandet vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation lämnats manuellt. Dessa uppgifter kan numera hämtas från HTM-Cåbra.

Antalet personer som varit föremål för ett hemligt tvångsmedel redovisas uppdelat på respektive tvångsmedel. En person kan ha varit misstänkt för flera brott och föremål för flera olika former av hemliga tvångsmedel. Samma person kan därför förekomma under flera tvångsmedel. Den summering av antalet personer som redovisas för vart och ett av tvångsmedlen motsvarar därför inte hur många olika individer som totalt varit föremål för hemliga tvångsmedel.

När det gäller uppgifter om vilket resultat ett tvångsmedel har givit, dvs. nyttan, och hur länge tvångsmedlet pågått avser redovisningen det år som förundersökningen har lagts ned eller beslut i åtalsfrågan har fattats såvitt avser det brott för vilket det aktuella tvångsmedlet har beviljats och omfattar hela den tid som tvångsmedlet gällt.

Nyttoredovisningen bygger, på samma sätt som tidigare års redovisningar, på uppskattningar gjorda av de åklagare som varit förundersökningsledare. Genom lagändringar den 1 oktober 2023 och den 1 september 2024 har de brottsbekämpande myndigheterna större möjligheter att använda preventiva tvångsmedel. För hemliga tvångsmedel som beviljats med stöd av preventivlagen redovisas nyttan genom anonymiserade exempel från Polismyndighetens underrättelseenhet vid Nationella operativa avdelningen och Tullverkets underrättelseavdelning.

¹ På Riksenheten för säkerhetsmål registreras endast en mindre del av de hemliga tvångsmedlen i HTM-Cåbra. De ärenden som registreras manuellt på Riksenheten för säkerhetsmål ingår i den redovisning som lämnats av Säkerhetspolisen (se kapitel 12).

Uppgifter om under vilken tid en person har varit föremål för ett hemligt tvångsmedel har sammanställts av Polismyndigheten, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten.

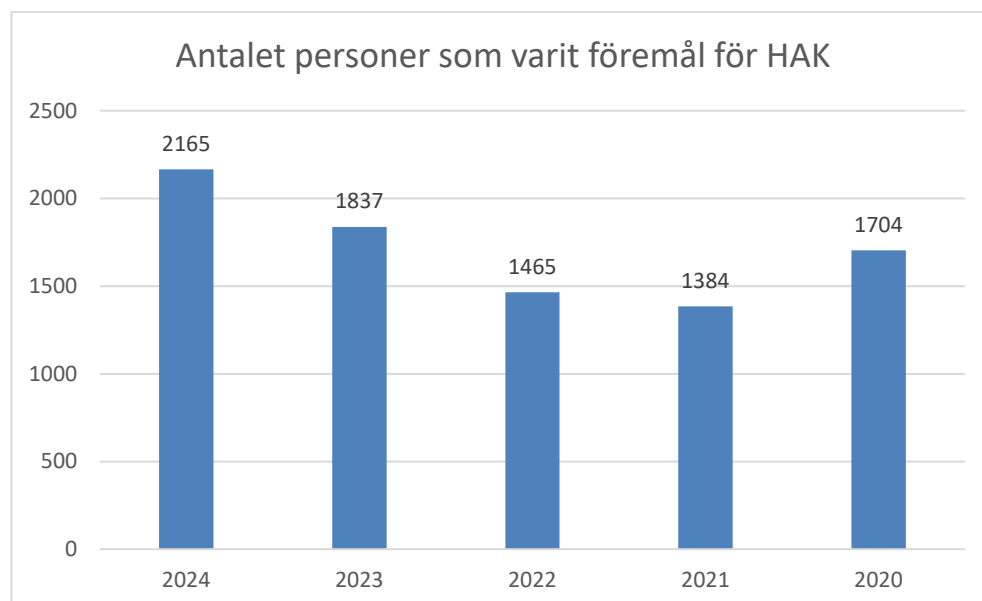
I bilagan redovisas Polismyndighetens och Tullverkets gemensamma sammanställning över användningen av hemliga tvångsmedel med stöd inhämtningslagen.

4 Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (HAK) innebär i huvudsak att samtal eller annan kommunikation till eller från en misstänkt persons telefonnummer eller annan adress avlyssnas. Även en annan telefon eller adress får avlyssnas om det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkta har kontaktat eller kommer att kontakta en viss telefon eller adress.

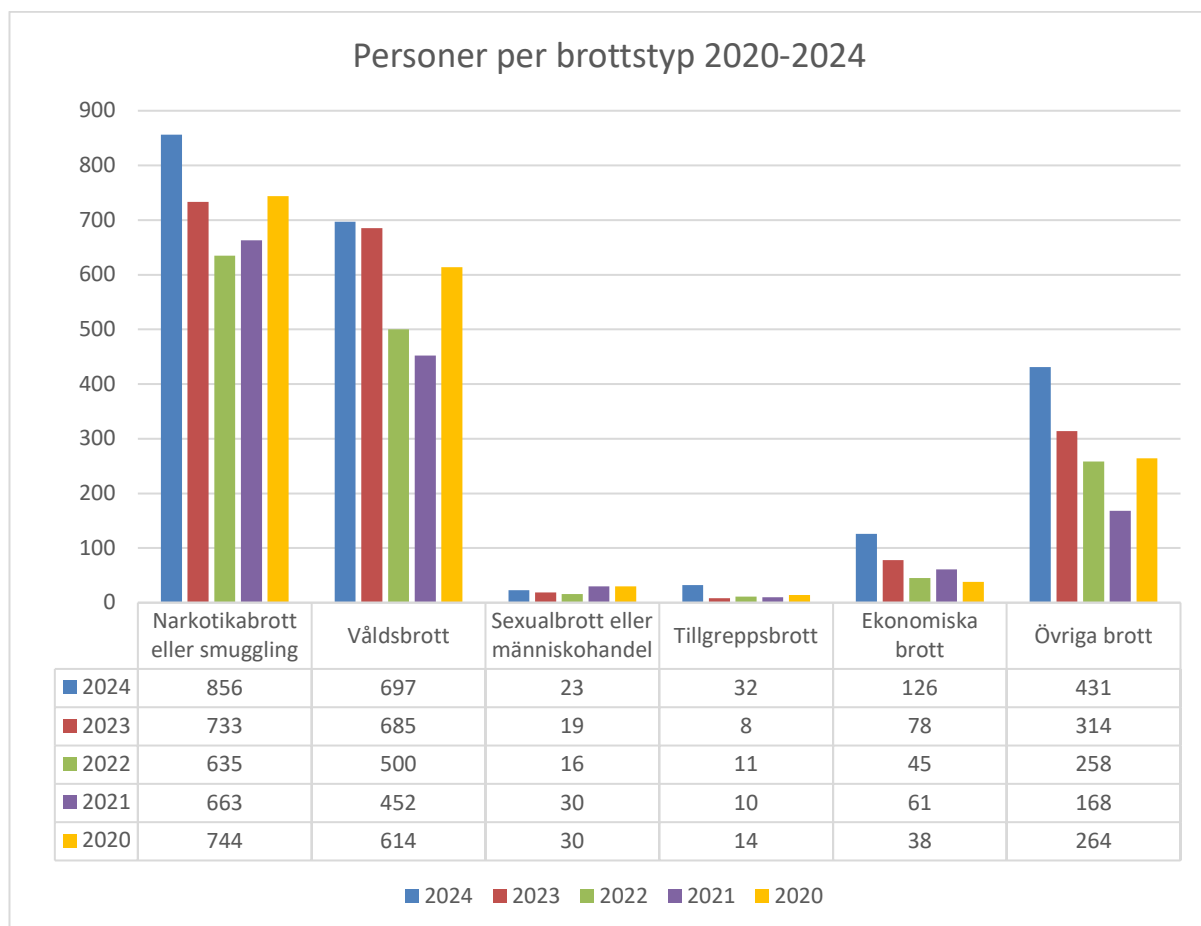
Antalet personer

Under 2024 användes HAK mot 2 165 personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

Antalet personer fördelade på brottstyp

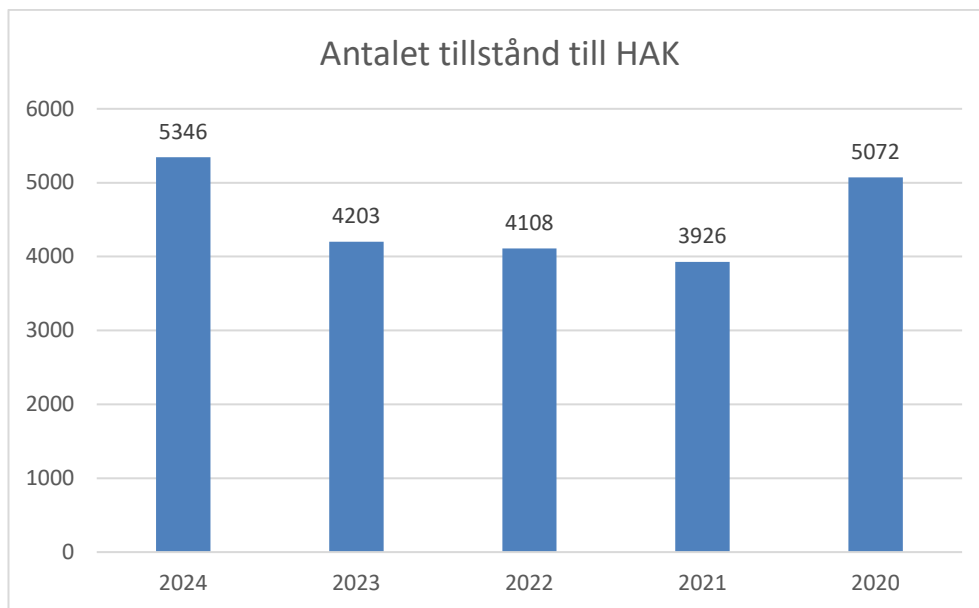
Antalet personer som varit föremål för HAK under 2024 fördelar sig mellan olika brottstyper, och i jämförelse med tidigare år, på följande sätt.

Antalet tillstånd

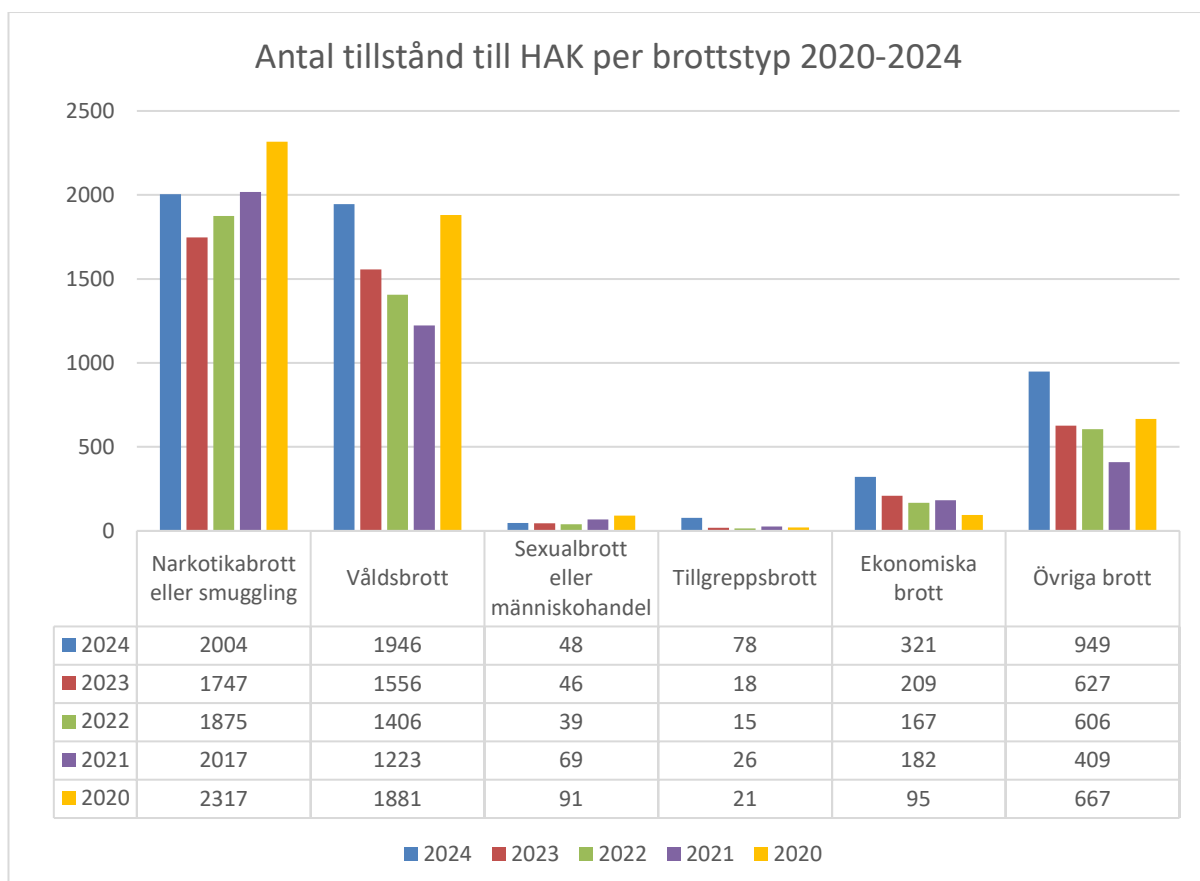
Ett tillstånd avser i detta sammanhang ett telefonnummer eller annan adress. Det innebär att samma person kan vara föremål för flera tillstånd om han eller hon använder sig av flera telefoner eller andra adresser vid elektronisk kommunikation. Ett beslut av domstol kan omfatta flera tillstånd.

Under 2024 gavs 5 346 tillstånd till HAK. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper, och i jämförelse med tidigare år, på följande sätt.

Avslag

En ansökan kan avse flera teleadresser. Ett negativt beslut från en domstol avseende en ansökan som innehåller flera adresser kommer därför resultera i flera avslag.

Under 2024 har domstol avslagit åklagares begäran om tillstånd till HAK i 32 fall.² Motsvarande siffror för 2023, 2022, 2021 och 2020 var 12, 14, 28 och 14 fall.

Antalet interimistiska beslut

Om det kan befaras att det skulle medföra en fördröjning av väsentlig betydelse för utredningen att inhämta rättens tillstånd till HAK får tillstånd till åtgärden ges av åklagare i avvaktan på rättens beslut. Åklagare ska därefter utan dröjsmål anmäla beslutet till domstol. Domstolen upphäver beslutet om den anser att det inte finns skäl för åtgärden.

Åklagare har under 2024 meddelat 760 interimistiska beslut om tillstånd till HAK. Av dessa har fyra beslut upphävts av domstol, medan övriga 756 beslut har fastställts.

² Av redovisade 32 avslag är 14 stycken hänförliga till ett och samma ärende.

Tvångsmedlets varaktighet

Nedan redovisas antal dagar per avlyssnad person. Om det har skett en förlängning, oavsett om en sådan skett direkt eller efter ett uppehåll, är det fortfarande att anse som samma avlyssning. De redovisade värdena har angetts i hela dagar. Del av en dag har räknats som en hel dag. Endast den faktiska avlyssningstiden har angetts, vilket innebär att bara de dagar som avlyssning faktiskt skett är medräknade i redovisningen.

År	Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
2024	41	28	406	1
2023	43	30	570	1
2022	48	30	282	1
2021	45	30	652	1
2020	39	29	354	1

Nytan av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Nedan redovisas i vilken omfattning HAK har inneburit någon nytta för en utredning. Både antalet nyttor och hur stor andel de utgjort av samtliga avlyssnade personer redovisas. Eftersom samma tvångsmedelsanvändning ofta resulterar i flera olika nyttor kan summan överstiga 100 procent.

I de ärenden som omfattas av nytta-redovisningen, dvs. ärenden där förundersökningen har lagts ned eller beslut i åtalsfrågan fattats under 2024, har HAK använts vid 1 953 brott. Motsvarande siffra har tidigare varit 1 527 brott 2023, 1 393 brott 2022, 1 534 brott 2021 och 1 517 brott 2020. Med brott avses i detta sammanhang en brottsmisstanke riktad mot en person. Om flera personer är misstänkta för samma gärning, kan det således resultera i att flera brott redovisas i statistiken.

Under förundersökning

	2024		2023	2022	2021	2020
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
utgjort underlag i en förhörssituation	937	48 %	40 %	43 %	43 %	49 %
medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	1053	54 %	49 %	53 %	50 %	51 %
bidragit till att annat tvångsmedel har använts mot den misstänkta	753	39 %	30 %	32 %	29 %	33 %
bidragit till utredning av brottsutbyte	171	9 %	8 %	6 %	8 %	8 %

lett till stärkta misstankar mot den misstänkta	877	45 %	42 %	42 %	43 %	48 %
---	-----	------	------	------	------	------

Efter förundersökning

	2024		2023	2022	2021	2020
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
bidragit till att den misstänkta kunnat avföras från utredningen	257	13 %	10 %	10 %	10 %	10 %
bidragit till att den misstänkta kunnat åtalas	718	37 %	29 %	31 %	32 %	33 %
åberopats som bevisning i stämningsansökan	685	35 %	28 %	29 %	30 %	30 %

Överskottsinformation

	2024		2023	2022	2021	2020
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
bidragit till att ett tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	361	18 %	17 %	16 %	19 %	20 %
använts för att utreda brott i en annan förundersökning	227	12 %	7 %	10 %	5 %	5 %

Övrigt

	2024		2023	2022	2021	2020
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	814	42 %	37 %	41 %	32 %	39 %

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse – nytta – användningen av HAK har haft för brottsbekämpningen redovisas här fem anonymiserade ärenden.

Exempel 1

I en förundersökning om ett flertal grova bedrägerier mot äldre inriktade sig polisen på ett visst kluster av bedrägerier, vilka gick att koppla till sms-

meddelanden till målsägandena. Meddelandena såg ut att komma från ett välkänt transport- och logistikföretag som utför leveranser till privatpersoner. Målsägandena ringde upp avsändaren och blev av denna vilseförd om att de utsatts för id-kapning. I nästa steg lurades målsägandena att genomföra banköverföringar i tron att de kommunicerade med företrädare för sin bank. Utredningen inleddes med en kartläggning av de olika simkort som användes av gärningspersonerna och som kunde kopplas till två brottstelefoner. Därefter påbörjades avlyssning av brottstelefonerna. Genom avlyssnade samtal och kartläggning av uppgifter från hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (HÖK), som sedan jämfördes med de misstänktas privata och sociala telefoner, kunde det klarläggas hur telefonerna användes och av vem. Möjligheten till avlyssning var helt beroende av de lagändringar som genomfördes 2023 (bedrägerier genom elektronisk kommunikation). Utan uppgifterna från HAK och HÖK hade det inte varit möjligt komma åt de faktiska gärningspersonerna, utan sannolikt endast någon eller några penningtvättare. De avlyssnade samtalen spelades upp vid tingsrätten och det framgår av domen att tingsrätten lade vikt vid samtalen. Samtalen utvisade att det var fråga om ett organiserat förfarande utifrån en förslagen brottsplan och tingsrätten bedömde att brotten varit av särskilt farlig art. De två gärningspersonerna dömdes för sex fall av grovt bedrägeri och två fall av penningtvättsbrott till fängelse i ett år och sex månader. Domen har vunnit laga kraft.

Exempel 2

Hemlig avlyssning användes mot tre misstänkta personer inom ramen för en förundersökning om synnerligen grovt narkotikabrott. Brottsligheten bestod i att stora mängder narkotika förvarades, transporterades runt och överlämnades på olika platser i riket. I en telefon som togs i beslag från en av de misstänkta anträffade polisen notiser från en krypterad kommunikationstjänst, vilka tillsammans med vanliga sms, trafikuppgifter samt positioneringsuppgifter utgjorde ett tillräckligt underlag för åtal. HAK-uppgifterna var nödvändiga för att kunna bevisa historiska transporter och således brottslighetens omfattning. En person dömdes för bl.a. synnerligen grovt narkotikabrott och involverande av en underårig i brottslighet till fängelse i sex år och sex månader, en person för synnerligen grovt narkotikabrott till fängelse i sex år, en person för grovt narkotikabrott till ungdomstjänst 150 timmar samt en person för narkotikabrott till villkorlig dom och dagsböter. Domen har vunnit laga kraft.

Exempel 3

Ärendet bestod ursprungligen av två olika ärenden, ärende 1 och ärende 2, som senare kom att samordnas till ett och samma ärende. I ärendena användes HAK och HÖK.

Ärende 1: Genom HAK i annat ärende framkom överskottsinformation som resulterade i att det inleddes förundersökning om grovt vapenbrott mot två personer, A och B. I förundersökningen om grovt vapenbrott ansöktes om HAK. Genom avlyssningen framkom att A och B pratade om något som uppfattades som ett skjutvapen. Bland annat framkom i samtalen att de hade en "635:a", vilket tolkas som en pistol i kaliber 6,35 mm.

Ärende 2: I september 2023 sköt en då okänd gärningsperson mot entréporten till ett flerfamiljshus. Av vittnesuppgifter framgick att gärningspersonen hade kommit till och lämnat platsen i taxi. Av taxibokningen framgick en startadress och genom denna identifierades en person, C. C blev utifrån signalementsuppgifter skäligen misstänkt för grov skadegörelse och grovt vapenbrott. C greps knappt en vecka efter skjutningen och i dennes bostad anträffades en pistol. Pistolen var i kaliber 6,35 mm och kunde kopplas till skjutningen. Av de inhämtade taxiuppgifterna framgick vidare en adress där C mellanlandade innan skjutningen. På den aktuella adressen hade A ett hyreskontrakt.

Ärende 1 och 2 samordnades. Genom HÖK mot C framkom att hans mobil rört sig i enlighet med taxins körväg till A:s adress och samtidigt som taxin. Övervakningen utvisade också att C återvände till A:s adress efter skjutningen. Taxibokningen har gjorts från ett telefonnummer som tillhörde A. Genom HAK framkom att A befunnit sig på adressen där C mellanlandade, men några timmar innan C kom dit. Uppgifter från HAK och HÖK visade att både A och C kopplade upp på adressen efter gärningen. Av uppgifterna framgick också att C satte in sitt simkort i en telefon som tillhört A.

I tingsrätten dömdes A dömdes för grovt vapenbrott till fängelse i två år och fyra månader. C dömdes för bland annat till grov skadegörelse och grovt vapenbrott till fängelse i tre år och åtta månader, varvid hans ungdom beaktades vid straffmätningen. B dömdes för bland annat grovt vapenbrott till fängelse två år och fyra månader. Eftersom brottsligheten ägde rum under 2023 tillämpades vapenlagen i dess lydelse före den 1 januari 2024. I hovrätten fastställdes påföljden för B medan den sänktes till tre år och sex månader med avseende på C. Domen mot A var aldrig uppe till prövning i hovrätten.

Domstolarna konstaterade, i fråga om C att de starkaste bevisen för hans skuld var beslaget av vapnet och HÖK-uppgifterna som visade att han rört

sig i enlighet med skytten. Domstolarna konstaterade vidare, i fråga om A, att de avlyssnade samtalen tillsammans med uppkopplingarna och en bild på pistolen i A:s lägenhet som anträffades i andra personers telefoner visade att A varit i besittning av just den i ärendet beslagtagna pistolen, att han innehaft vapnet på adressen innan C kom dit, att de båda umgåtts efteråt och att C då fått en telefon av honom samt att A i avlyssnade samtal berättat att han gett C någonting som han vill ha tillbaka. Domstolarna drog slutsatsen att A innehaft pistolen och sedan låtit C hämta den på adressen. Stor vikt lades vid de avlyssnade samtalen. I fråga om B användes uppgifterna från avlyssningen som stödbevisning för den kriminella kontext som B befann sig i. Sammanfattningsvis kunde konstateras att HAK och HÖK beträffande A var helt avgörande för möjligheten att driva förundersökningen framåt och för att kunna nå en fällande dom.

Exempel 4

Ärendet rörde en serie med s.k. åldringsbrott, vilka bestod i att en person ringde upp målsäganden och falskeligen utgav sig för att företräda dennas bank. Gärningspersonen påstod att det skett olovliga transaktioner från målsägandens konto och att en kollega, som befann sig i området, kunde komma hem till målsäganden och hjälpa denna. Uppringaren styrde sedan två kumpaner till målsäganden där en av dessa eller båda gick in i målsägandens hem och tillgrep företrädesvis bankkort och smycken.

Genom områdesförfrågningar (HÖK) identifierades först A, som varit hemma hos målsägandena. A:s privata telefonnummer samt ett "brottsnummer" blev föremål för både HÖK och HAK. Genom den hemliga avlyssningen kunde ytterligare ett nummer identifieras, vilket brukades av en person som kallade sig "X". Även detta nummer blev föremål för HAK. Genom avlyssningen framkom att X ringde till A och gav honom "jobb". Vidare framkom att X kontaktade A när denne befann sig hemma hos en målsägande. X pratade då både med målsäganden och A och försökte lura målsäganden att lämna ut koden till sitt bankkort. X visade sig vara ett påhittat namn och abonnemanget stod på A.

A greps tillsammans med en medmisstänkt B och ytterligare brottsnummer identifierades, vilka var registrerade på A. Det visade sig att X:s nummer samt flera brottsnummer hade samma hemmamast. Genom en områdesförfrågan mot den aktuella masten och avseende ytterligare en brottsplats framkom att X:s nummer följdes av ett nummer tillhörande en kvinna, N. N var folkbokförd i ett område som täcktes av den aktuella masten. N:s telefonnummer blev föremål för HAK och HÖK i syfte att identifiera X. Det visade sig att ett telefonnummer som var registrerat på C hade försökt kontakta B i samband med att denne greps. C hade barn tillsammans med N och vid genomgång av C:s sociala medier anträffades videosekvenser med C:s röst. Polisen bedömde att C:s röst stämde väl

överens med rösten hos X. C:s privata nummer blev därefter föremål för HAK och HÖK och han greps. Uppgifter från HAK och HÖK blev avgörande bevisning för att kunna styrka att C använde brottsnumren, dels då C:s röst gick att höra på avlyssningen, dels då brottsnumren följde C:s sociala telefon och kopplade upp mot samma master i närtid som samtalen skedde till målsägandena.

A, B och C dömdes i tingsrätten för bl.a. ett flertal fall av inbrottsstöld, försök till inbrottsstöld, grova bedrägerier, bedrägerier samt grov olovlig befattning med betalningsverktyg till fängelse i mellan fyra till fem år. Efter prövning i hovrätten sänktes påföljden för B till fängelse i tre år och sex månader medan påföljden för C fastställdes till fyra år och åtta månader. Domen mot A prövades aldrig i hovrätten.

Exempel 5

Ärendet gällde förberedelse och stämpling till mord, grovt vapenbrott och narkotikabrott. Gärningarna utgjorde ett led i en konflikt mellan två kriminella nätverk, varav ett av dessa hade bildats under hösten 2023 efter att det kriminella nätverket Foxtrot hade splittrats. Till nätverket knöts en handfull personer som förenades genom sin relation till grundaren. Personerna var geografiskt utspridda med viss tyngdpunkt mot mellersta Sverige. Under vintern 2023 försökte personer i nätverket ta över narkotikamarknaden i en större stad i mellersta Sverige utan att lyckas. Nätverket använde krypterade chattar för våldsplanering samt inhyrda utförare av dåden. Utredningen i målet byggde i stora delar på spår från chattar som gick att få fram ur de berörda personernas mobila enheter. Det som framkom genom chattarna var i linje med den övriga utredningen i form av avlyssnade samtal (HAK), kameraövervakning (HKÖ), rumsavlyssning (HRA) och spaningsiakttagelser. Utredningen innehöll ett stort inslag av användningen av hemliga tvångsmedel. Genom tillstånd till HAK avlyssnades en handfull personer under olika perioder. Tre personers samtal var av direkt betydelse för utgången i målet, främst i deras egna delar men även gentemot övriga tilltalade. I samtalen pratades det i princip helt öppet om gärningar och förberedelser. Genom HKÖ övervakades vidare ett trapphus, vilket blev av helt avgörande betydelse för vilka personer som sedan kom att dömas för grovt vapenbrott och narkotikabrott. Vidare användes HRA i utredningen, vilket fick avgörande betydelse för att styrka åtalerna för grovt vapenbrott och narkotikabrott. Totalt åtalades 19 personer för bland annat förberedelse och stämpling till mord, medhjälp till förberedelse till mord, involverande av en underårig i brottslighet, grovt vapenbrott och narkotikabrott. Vidare väcktes bevistalan avseende försök till mord och grovt vapenbrott mot en person som inte var straffmyndig. I tingsrätten dömdes 18 personer för olika former av inblandning i våldsbrott samt grova vapenbrott, varav det längsta straffet bestämdes till fängelse i nio år och tio månader. Tio personer överklagade

domen. Efter prövning i hovrätten frikändes två personer för grovt vapenbrott och två personer fick nedsatta straff då åtalerna för medhjälp till förberedelse till mord mot dessa ogillades. I övriga delar stod tingsrättens dom i huvudsak fast. Sammantaget hade användningen av hemliga tvångsmedel en central och helt avgörande betydelse för utgången i målet.

Analys

Statistiken har under ett antal år visat en årlig ökning av antalet personer som är föremål för HAK, från 546 personer 2015 till 1 704 personer 2020. Under 2021 noterades en minskning till 1 384 personer varefter antalet ökade under 2022 och 2023 till 1 465 respektive 1 837 personer. Under 2024 ökade antalet ytterligare till 2 165 personer, vilket utgör en procentuell ökning med 18 procentenheter i förhållande till 2023 och den högsta nivån sedan 2012.

Antalet tillstånd till HAK som beviljats under 2024 har ökat på motsvarande sätt. År 2024 beviljades totalt 5 346 tillstånd vilket kan jämföras med 4 203 beviljade tillstånd år 2023. Det motsvarar en procentuell ökning med 27 procentenheter. Sett över ett antal år bakåt har antalet tillstånd till HAK ökat något varje år sedan 2021 och antalet har nu passerat de nivåer som noterades för 2020 (5 072 tillstånd) och 2019 (4 793 tillstånd).

HAK har under 2024, likt tidigare år, framförallt beviljats i förundersökningar som rör brottstyperna narkotikabrott eller smuggling och våldsbrott. Under föregående år ökade antalet personer som var föremål för HAK inom alla brottskategorier, där de största ökningarna har skett i förundersökningar om tillgreppsbrott, ekonomiska brott och övriga brott. I princip samma mönster kan noteras för antalet beviljade tillstånd, där antalet ökade i alla brottskategorier och särskilt i fråga om tillgreppsbrott, ekonomiska brott och övriga brott.

Antalet personer som har avlyssnats med anledning av misstanke om narkotikabrott eller smuggling var förra året 856 personer och antalet beviljade tillstånd 2 004. Året innan var motsvarande siffror 733 personer och 1 747 tillstånd. Det har således skett en ökning både såvitt avser antalet avlyssnade personer och antalet beviljade tillstånd under 2024 jämfört med föregående år i förundersökningar om narkotikabrott eller smuggling.

I kategorin våldsbrott har antalet avlyssnade personer och antalet beviljade tillstånd skiftat något över tid. År 2020 var 614 personer som misstänktes för våldsbrott föremål för HAK och det beviljades 1 881 tillstånd. År 2021 minskade antalet avlyssnade personer till 452 och antalet tillstånd till 1 223. Under de följande två åren ökade både antalet avlyssnade personer och antalet tillstånd på nytt. Åren 2022 och 2023 avlyssnades 500 respektive 685 personer och det beviljades 1 406 respektive 1 556 tillstånd. Mellan 2023

och 2024 skedde ytterligare en ökning. År 2024 avlyssnades 697 personer och det beviljades 1 946 tillstånd till HAK i förundersökningar om våldsbrott, vilket såvitt avser antalet tillstånd motsvarar en procentuell ökning med 25 procentenheter jämfört med året innan.

I förundersökningar som rör sexualbrott eller människohandel ökade både antalet avlyssnade personer och antalet beviljade tillstånd något under 2024. År 2024 var 23 personer föremål för avlyssning och det beviljades 48 tillstånd, vilket kan jämföras med 19 personer och 46 tillstånd under 2023. År 2022 avlyssnades 16 personer och det meddelades 39 tillstånd. Statistiken når dock inte upp till de nivåer som noterades för 2020 och 2021 då 30 personer varje år var föremål för HAK och 91 respektive 69 tillstånd beviljades.

I övriga brottskategorier, dvs. tillgreppsbrott, ekonomisk brottslighet respektive övriga brott, noteras en betydande ökning både vad avser antalet avlyssnade personer och antalet beviljade tillstånd jämfört med föregående år. När det gäller tillgreppsbrott var 32 personer föremål för HAK och det beviljades 78 tillstånd, vilket kan jämföras med 2023 då motsvarande siffror var åtta personer och 18 tillstånd. Beträffande kategorin ekonomisk brottslighet var 126 personer föremål för HAK under 2024 och det beviljades 321 tillstånd. År 2023 var motsvarande siffror 78 personer och 209 tillstånd. När det gäller kategorin övriga brott ökade antalet personer som var föremål för HAK från 314 personer under 2023 till 431 personer under 2024 och antalet beviljade tillstånd från 627 stycken till 949 stycken.

Statistiken visar att användningen av hemliga tvångsmedel överlag, inklusive HAK, har ökat under 2024. En möjlig förklaring kan vara den brottsutveckling som skett i samhället under senare år, vilken även fortsatt under 2024. Grova våldsbrott i form av skjutningar och sprängningar har ökat och den organiserade brottsligheten är utbredd. Den omständigheten att användningen av HAK har fortsatt öka inom brottskategorierna narkotikabrott eller smuggling och våldsbrott talar också för detta. När det gäller ökningen av användningen av HAK inom ramen för förundersökningar som avser tillgreppsbrott, ekonomiska brott och övriga brott kan en möjlig förklaring vara att den organiserade brottsligheten har blivit mer komplex och mångfacetterad och expanderat sin verksamhet till att omfatta fler brottstyper.

En annan förklaring till den ökade användningen av HAK och övriga hemliga tvångsmedel kan vara de ändringar i rättegångsbalken som trädde i kraft den 1 oktober 2023. Författningsändringarna innebär att hemliga tvångsmedel, däribland HAK, kan användas i fler fall än tidigare (se 27 kap. 18 a § rättegångsbalken). Denna utökade möjlighet omnämns även, som framgår ovan, i ett av nyttoexemplen.

Under 2021 noterades en minskning av antalet tillstånd till HAK vilken då förklarades med att myndigheterna fick tillgång till information från de krypterade tjänsterna Encrochat, SkyECC och Anom. Betydelsen av information från dessa tjänster avtar nu successivt. Den ökade användningen av framför allt HAK talar för att betydelsen av information från de krypterade tjänsterna avtagit under 2023 och 2024 och att de brottsbekämpande myndigheterna återgått till att använda hemliga tvångsmedel i det utredande arbetet.

Statistiken utvisar att åklagare meddelat betydligt fler interimistiska beslut om tillstånd till HAK under 2024 jämfört med under föregående år. Under 2024 meddelade åklagare 760 interimistiska beslut, vilket kan jämföras med 2023, 2022, 2021 och 2020 då det meddelades 359, 298, 304 och 329 tillstånd. Ökningen av antalet interimistiska beslut under 2024 innebär således i stort sett en fördubbling jämfört med åren dessförinnan. En möjlig förklaring till ökningen kan vara lagändringarna som trädde i kraft den 1 oktober 2023 vilka, som nämnts tidigare, innebär att HAK kan användas i fler fall än tidigare. En annan möjlig förklaring kan vara den rådande brottsutvecklingen med fler grova våldsbrott, vilka ställer ökade krav på skyndsam hantering och att utredningsåtgärder kan sättas in snabbt och effektivt.

Beträffande redovisningen av tvångsmedlets varaktighet kan noteras en minskning både beträffande genomsnittstiden och mediantiden. Under 2024 pågick HAK i genomsnitt 41 dagar och med en mediantid om 28 dagar, vilket kan jämföras med 2023 då genomsnittstiden var 43 dagar och mediantiden 30 dagar. Vidare kan noteras en tydlig minskning avseende den längsta tid som en person varit föremål för HAK jämfört med föregående år. Under 2024 var den längsta tiden som tvångsmedlet pågick 406 dagar medan motsvarande siffra för 2023 var 570 dagar.

Nyttoanalys

Redovisningen av vilken nytta HAK haft för brottsbekämpningen bygger på subjektiva uppskattningar av nyttan gjorda av de åklagare som varit förundersökningsledare. Nyttoredovisningen innehåller inte någon värdering eller gradering av nyttan, utan att redovisningen avser ett binärt förhållande, antingen nytta eller ingen nytta.

På samma sätt som tidigare år föreligger det förhållandevis stora skillnader mellan de olika nyttoparametrarna. Samtidigt kan konstateras att de inbördes förhållandena mellan parametrarna ligger relativt fast över tid. Det går dock att utläsa att nyttan har ökat i samtliga nyttoparametrar under 2024 jämfört med föregående år. Nyttoredovisningen visar att HAK har störst nytta under en förundersökning, framför allt genom att uppgifterna utgjort underlag i en

förhörssituation (48 %), medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras (54 %) eller lett till stärkta misstankar mot den misstänkta (45 %).

5 Förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Sedan den 1 augusti 2020 kan domstol meddela vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (HAK) genom ett förenklat förfarande.³ Underlaget för årets redovisning är för andra året i rad hämtat från ärendehanteringssystemet HTM-Cåbra. Tidigare år har redovisningen baserats på manuellt lämnade uppgifter från de operativa åklagarenheterna. Eftersom bestämmelsen endast varit tillämplig under några få år är det svårt att jämföra statistiken från 2020 med senare års siffror.

Antalet personer

Det förenklade förfarandet har använts mot 227 personer under 2024. Motsvarande siffror för 2023 och 2022 var 200 personer respektive 196 personer. Under 2021 och 2020 användes det förenklade förfarandet mot 151 respektive 85 personer.

Antalet tillstånd

Det har under 2024 meddelats 386 tillstånd med stöd av bestämmelsen om det förenklade förfarandet. Motsvarande siffror för 2023 och 2022 var 418 tillstånd respektive 283 tillstånd. Under 2021 och 2020 meddelades 215 tillstånd respektive 115 tillstånd med stöd av bestämmelsen om det förenklade förfarandet.

Antalet avslag

Domstol har inte vid något tillfälle under 2024 avslagit åklagares begäran om tillstånd enligt det förenklade förfarandet. Inte heller under åren 2020 till 2023 avslog domstol någon sådan begäran.

³ Se 27 kap. 28 a § rättegångsbalken.

Antalet interimistiska beslut

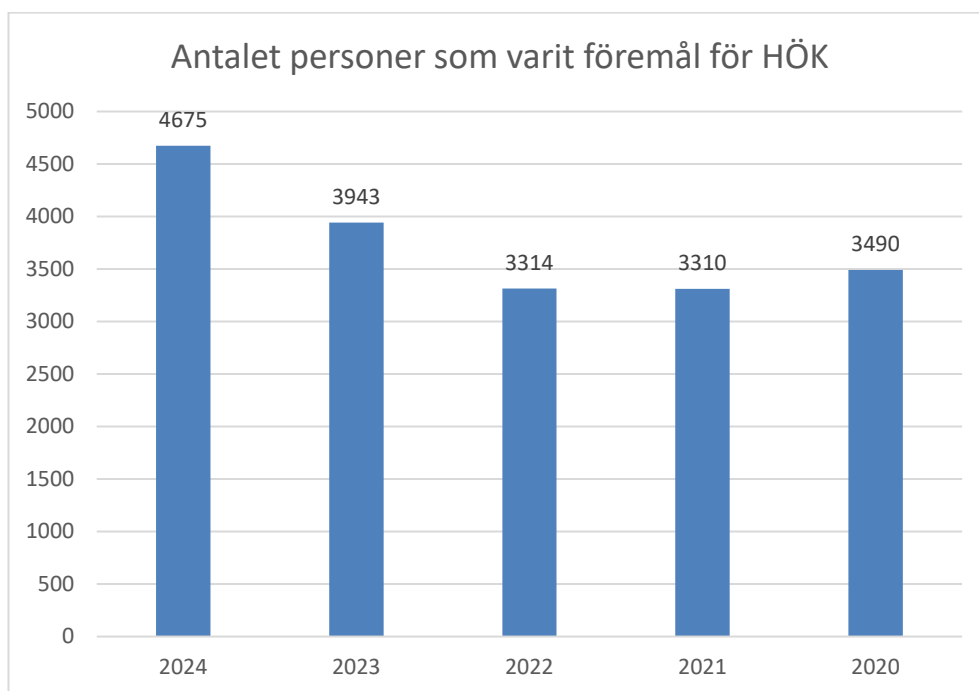
Åklagare har inte fattat några interimistiska beslut enligt det förenklade förfarandet under 2024. Inte heller under 2023 fattade åklagare något sådant interimistiskt beslut. Under 2022 meddelade åklagare nio interimistiska beslut, vilka samtliga fastställts av domstol.

6 Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (HÖK) innebär att uppgifter hämtas in om meddelanden. Det gäller bl.a. uppgifter om vilka telefoner som varit i kontakt med varandra och när det har ägt rum. Uppgifter kan också hämtas in om vilka telefoner som funnits i ett visst område och uppgifter om i vilket område en viss telefon finns eller har funnits. Uppgifter om vad som sägs eller har sagts får inte hämtas in med stöd av ett tillstånd till HÖK.

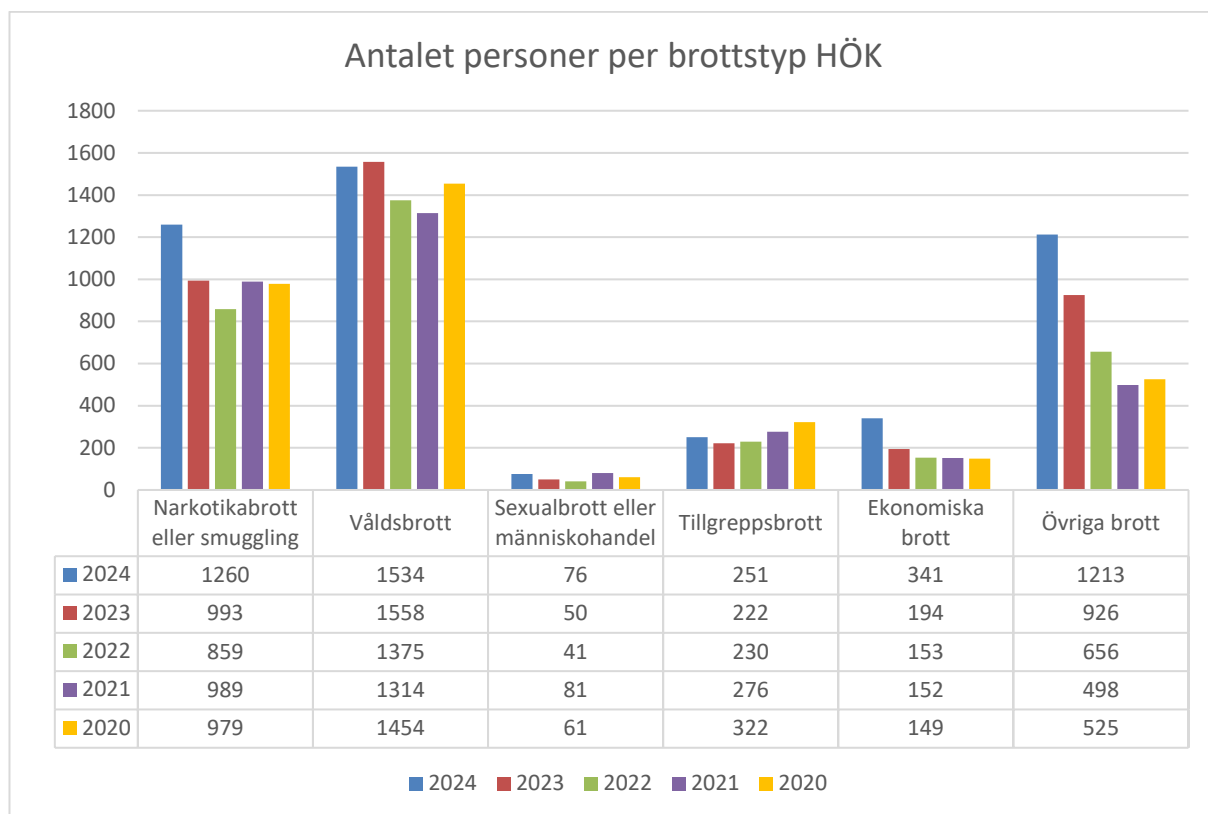
Antalet personer

Under 2024 användes HÖK mot 4 675 personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

Antalet personer fördelade på brottstyp

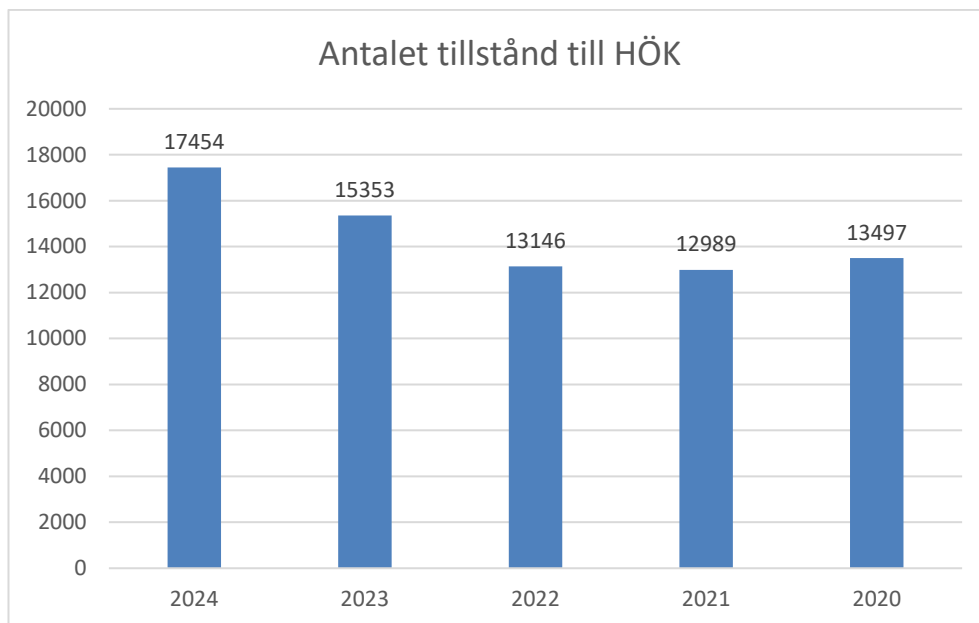
Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper och jämfört med tidigare år på följande sätt.

Antalet tillstånd

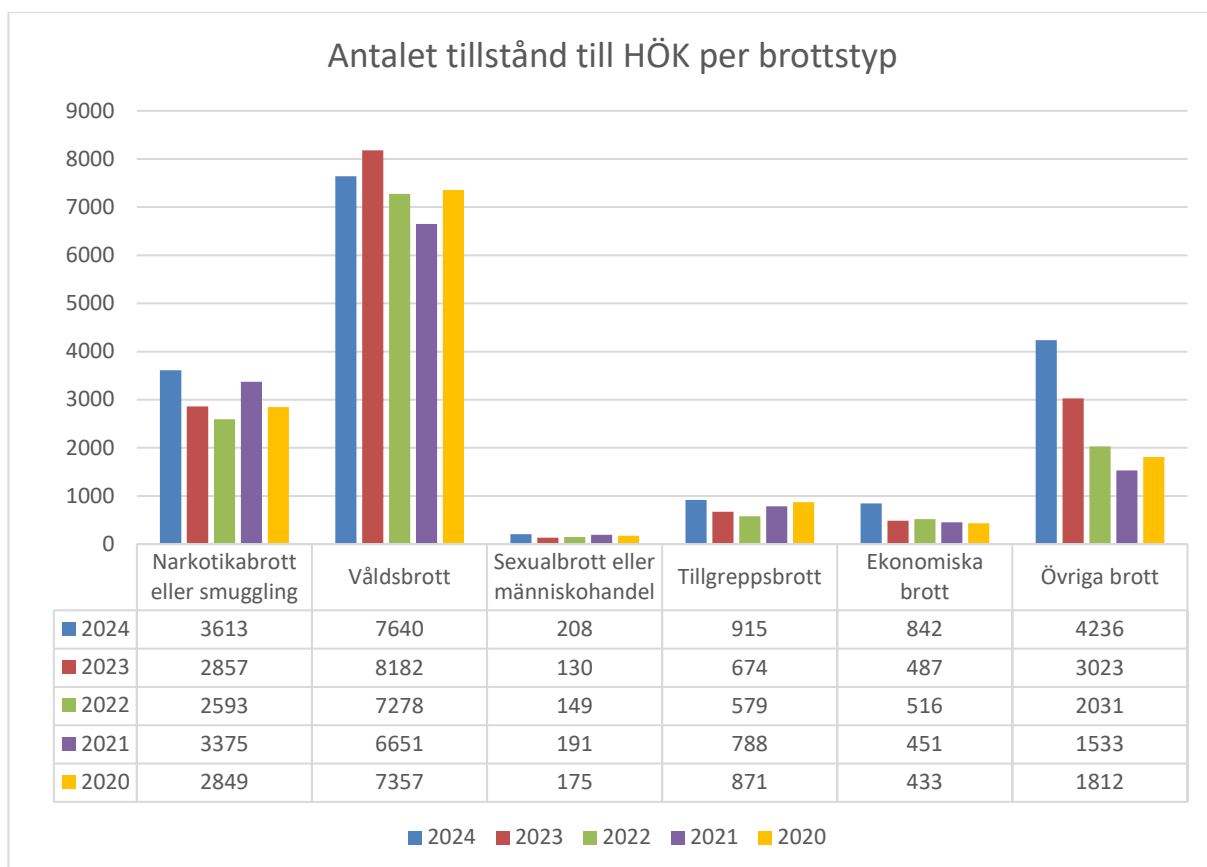
Ett tillstånd avser även i detta sammanhang ett telefonnummer eller annan adress. Det innebär att en misstänkt person kan vara föremål för flera tillstånd om han eller hon använder sig av flera telefoner eller andra adresser vid elektronisk kommunikation.

Under 2024 gavs 17 454 tillstånd till HÖK. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt.

Avslag

En ansökan om tillstånd till HÖK som åklagare lämnar till domstol kan avse flera teleadresser. Ett negativt beslut från en domstol avseende en ansökan som innehåller flera teleadresser kommer att resultera i flera avslag.

Domstol har avslagit åklagares begäran om tillstånd till HÖK i 169 fall. Motsvarande siffror för 2023, 2022, 2021 respektive 2020 var 127, 87, 100 respektive 102 fall.

Antalet interimistiska beslut

Åklagare har under 2024 fattat 275 interimistiska beslut om HÖK. Motsvarande siffra för 2023, 2022, 2021 respektive 2020 var 234, 241, 114 respektive 139 beslut.

Domstol har upphävt elva interimistiska beslut under 2024. Under 2023 upphävde domstol inte något interimistiskt beslut.

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av HÖK har haft för brottsbekämpningen beskrivs här fem anonymiserade ärenden.

Exempel 6

I en förundersökning om försök till mord genom skjutning mot lägenheter i två olika städer (stad A och stad B) under två närliggande dagar genomfördes masttömning (områdesförfrågan) på båda brottsplatserna. Ett telefonnummer fanns med i båda masttömningarna och detta kunde kopplas till en viss person, X. Med stöd av materialet från masttömningarna och annan bevisning kunde X gripas några dagar senare efter att ha anhållits i sin frånvaro som misstänkt för skjutningarna. När det inhämtades en HÖK-lista på det specifika telefonnumret som var kopplat till X gick det att kartlägga dennes resa från stad B till stad A, uppkopplingar vid brottsplatsen i stad A och en omedelbar återfärd till stad B. Vidare bidrog HÖK-materialet avseende det aktuella telefonnumret till att skjutningen i stad B, där numrets rörelsemönster från ett vandrarhem i riktning mot brottsplatsen och snar förflyttning tillbaka till vandrarhemmet efter skjutningen, kunde kartläggas. HÖK-materialet bidrog till att X kunde gripas relativt kort efter gärningarna men också till att han kunde fällas till ansvar för försök till mord i flera fall såväl i stad A som i stad B. Tingsrätten dömde X enligt åtalet för försök till mord i åtta fall och en del andra brott till fängelse 14 år. X överklagade domen men överklagandet har sedan återkallats.

Exempel 7

Person A förvarade tio kilo amfetamin i sin bostad i en stad i östra delen av Sverige. Polis gjorde ett ingripande mot bostaden och grep A. Narkotikan förvarades i en Ica-påse. Vid kontroll av påsen visade det sig att dna från person B fanns på bärhandtaget till påsen samt att det i påsen, tillsammans med amfetaminet, låg ett beslut från polisen om körkortsomhändertagande avseende B från samma dag som narkotikan påträffades. Omständigheterna var besvärande för person B men ingen ytterligare bevisning fanns mot honom i utredningen. Det var exempelvis inte längre möjligt att inhämta lokaliseringssuppgifter genom HÖK då sådana uppgifter inte längre fanns att tillgå. B häktades för det grova narkotikabrottet men varken undersökning av hans dåvarande telefon eller förhör med person A kunde knyta person B ytterligare till brottet. B var hemmahörande i en stad i västra Sverige och det visade sig att han var misstänkt för andra brott inom ramen för en annan förundersökning. Vid kontakt mellan åklagarna i de olika utredningarna framkom att det hade använts HÖK mot person B i den andra förundersökningen. HÖK-materialet delades som överskottsinformation till förundersökningen om det grova narkotikabrottet. HÖK-materialet utvisade att person B samma dag åkt från staden i västra Sverige till staden i östra Sverige. Materialet visade även att B befunnit sig i det mastområde som täckte person A:s bostad under samma tidsperiod som A, enligt dennes förhörsuppgifter, hade fått narkotikan. Genom HÖK-uppgifterna kunde person B knytas till det grova narkotikabrottet som kurir. Person A och person B dömdes vid tingsrätten till fängelse i fem år vardera. Domen har fastställts av hovrätten.

Exempel 8

I ett ärende avseende grova rån, grova bedrägerier och försök till grova bedrägerier mot totalt tolv målsägande var HÖK av stor betydelse för att kunna föra förundersökningarna framåt. Modus operandi bestod i att målsägandena drogades i sina hem genom att receptbelagt sömnmedel eller narkotikapreparat blandades i deras dryck utan deras kännedom, varpå gärningspersonerna tillgrep målsägandenas bankkort, mobiltelefoner och olika värdeföremål när dessa hade somnat. Gärningspersonerna använde sedan målsägandenas bankkort och mobiltelefoner för att genomföra banköverföringar och internetköp till stora belopp. Genom positioneringsuppgifter som inhämtades i utredningen gick det att knyta två gärningspersoner till i stort sett samtliga brott. HÖK-uppgifterna utvisade att gärningspersonerna hade varit hemma hos målsägandena och även under vilka tider, vilket var av betydelse för att kunna utreda vem som utfört banköverföringarna. Initialt förnekade den huvudmisstänkte att denne varit hemma hos målsägandena. Vidare gick det genom HÖK-uppgifterna att placera gärningspersonerna i närheten av en bankomat där målsägandens

tillgripna bankkort hade använts. En huvudmisstänkt dömdes bl.a. med hjälp av positioneringsuppgifterna för samtliga tolv fall av grovt rån till fängelse i elva år och sex månader. En medkumpan dömdes för fyra fall av grovt rån och för medhjälp till grovt rån i tre fall till fängelse i tio år. De tilltalade har överklagat domen.

Exempel 9

Ett flertal personer kontaktade polisen angående en pågående misshandel där det även skulle ha förekommit en pistol. När målsäganden anträffades framkom att denne misshandlats och hotats bl.a. med pistol av sex till åtta personer, som var maskerade. Målsäganden och vittnen kunde inte identifiera någon gärningsperson. Via polisens övervakningskameror kunde tre misstänkta personer, som befann sig i en bil i nära anslutning till gärningen, identifieras och frihetsberövas. Vidare togs en pistol i beslag. Genom inhämtande av HÖK-listor på de tre misstänkta personerna och genom användning av HÖK i form av basstationstömning kunde flera ytterligare intressanta telefonadresser identifieras. HÖK begärdes och beviljades i syfte att utreda om ytterligare personer kunde skäligen misstänkas för brott. Dessa senare tvångsmedel var helt avgörande i att identifiera ytterligare tre misstänkta gärningspersoner. Sammanlagt fem personer åtalades bl.a. för grovt vapenbrott, grov misshandel, grovt olaga hot och övergrepp i rättssak. I tingsrätten dömdes tre personer för grov misshandel och grovt olaga hot till fängelse i två år vardera. En fjärde person dömdes för grov misshandel, grovt olaga hot och grovt vapenbrott till fängelse i fem år. Domen har fastställts av hovrätten.

Exempel 10

HÖK användes mot tre misstänkta personer inom ramen för en förundersökning om grova stölder. Brottsligheten bestod i att gärningspersonerna under ett antal nätter begick stölder från gårdar på landsbygden runt om i södra Sverige, varefter stöldgodset transporterades till en container för tillfällig förvaring innan det avyttrades. Positioneringsuppgifter och trafikuppgifter utgjorde bevisning av stor vikt för att kunna åtala och döma de tre misstänkta för ett stort antal stölder samt häleri. Uppgifterna från den hemliga övervakningen utgjorde viktig bevisning i förening med positioneringar från bank-ID och vissa medgivanden från en av de misstänkta. Åtalet bifölls i stora delar i såväl tingsrätt som hovrätt och påföljden bestämdes i samtliga fall till fängelse i ett år eller strax däröver.

Exempel 11

Ärendet handlade om omfattande kontanthantering inom ramen för två enskilda firmor med verksamhet inom byggbranschen. I korthet tvättades pengar i flera steg efter att intäkter – som inte redovisades annat än i mycket liten del – slussades till Polen och pengarna skickades i flera led mellan olika bankkonton. Slutligen gjordes kontantuttag från polska visakort i svenska bankomater. De uttagna kontanterna kunde sannolikt användas till att avlöna svart arbetskraft. Kontanthantering och de bakomliggande transaktionerna utgjorde grov näringspenningtvätt i de båda enskilda firmorna där de tvättade beloppen uppgick till mellan 40 miljoner kronor och 64 miljoner kronor i de olika penningtvättsleden. Det förelåg också misstankar om grova bokföringsbrott då en stor del av bokföringen antingen helt saknades eller var bristfällig. I ärendet användes hemliga tvångsmedel i form av HÖK samt HAK under en kortare period precis innan tillslaget. Genom HÖK-uppgifterna så kunde två misstänkta personer kopplas till omfattande kontantuttag där det inte längre fanns möjlighet att säkra annan bevisning (övervakningsfilm från bankomaterna). HÖK-positioneringarna fick även betydelse för andra delar av utredningen då det gick att visa på de misstänkta kontaktnät. Positioneringarna fick avgörande betydelse för att knyta de misstänkta till uttagen.

I ärendet åtalades totalt 13 personer för delaktighet i antingen näringspenningtvätten och/eller de grova bokföringsbrotten. Det väcktes även åtal för grova bokföringsbrott i bolag som en av de huvudmisstänkta drev och som var stora kunder till de enskilda firmorna. De enskilda firmorna innehades av två personer som var släkt med den andra huvudmisstänkta.

Samtliga tilltalade dömdes i tingsrätten. Bl.a. bestämdes påföljden för de två huvudmännen till fängelse i sex år vardera och det dömdes ut näringsförbud för ett flertal personer. Vidare förverkades egendom. Målet överklagades till hovrätten som i stort sett fastställde tingsrättens dom, dock sänktes fängelsestraffen i vissa delar. I hovrätten dömdes huvudmännen till fem års fängelse vardera.

Analys

Under åren 2017 till 2020 har antalet personer som varit föremål för HÖK ökat år för år, från 2 162 personer år 2017 till 3 490 personer år 2020. Mönstret bröts sedan 2021 och 2022 då antalet personer minskade till 3 310 respektive 3 314 personer. År 2023 konstaterades åter en ökning, till 3 943 personer. Under 2024 ökade antalet personer som varit föremål för HÖK ytterligare, till 4 675 personer. Det motsvarar en procentuell ökning med 19 procentenheter jämfört med 2023 och även det högsta antal som redovisats de senaste tio åren.

Även antalet tillstånd till HÖK som beviljats under 2024 har ökat jämfört med tidigare år. År 2024 beviljades 17 454 tillstånd, vilket motsvarar en procentuell ökning med 14 procentenheter jämfört med föregående år. År 2023 beviljades det 15 353 tillstånd, vilket å sin sida utgjorde en tydlig ökning jämfört med 2022 (13 146 tillstånd) och sett över ett antal år bakåt. Även antalet beviljade tillstånd under 2024 är det högsta antal som redovisats under de senaste tio åren.

När statistiken delas upp per brottstyp visar statistiken att HÖK används främst i förundersökningar som rör kategorierna narkotikabrott eller smuggling, våldsbrott och övriga brott. Under 2024 var, som tidigare nämnts, 4 675 personer föremål för HÖK och av dessa var 1 260 misstänkta för narkotikabrott eller smuggling, 1 534 för våldsbrott och 1 213 för övriga brott. År 2023 var totalt 3 943 personer föremål för HÖK, varav 993 för narkotikabrott eller smuggling, 1 558 för våldsbrott och 926 för övriga brott.

Beträffande användningen av HÖK under förundersökningar om narkotikabrott eller smugglingsbrott visar statistiken på en ökning jämfört med föregående år, både med avseende på antalet personer och antalet beviljade tillstånd. År 2024 var, som tidigare nämnts, 1 260 personer föremål för HÖK i denna kategori och det beviljades 3 613 tillstånd. Motsvarande siffror för 2023 var 993 personer respektive 2 857 tillstånd. Det motsvarar en procentuell ökning med 27 procentenheter (personer) respektive 26 procentenheter (tillstånd) jämfört med 2023.

När det gäller kategorin våldsbrott är antalet övervakade personer (1 534 personer) i stort sett detsamma som under 2023 (1 558 personer). Samtidigt har antalet beviljade tillstånd i förundersökningar om våldsbrott sjunkit något i förhållande till 2023. År 2024 beviljades det 7 640 tillstånd till HÖK i förundersökningar om våldsbrott medan motsvarande siffra för 2023 var 8 182 tillstånd. HÖK används dock fortfarande mest i förundersökningar om våldsbrott jämfört med övriga brottkategorier.

I kategorin sexualbrott eller människohandel visar statistiken på en viss ökning av användningen av HÖK, både när det gäller antalet övervakade personer och antalet beviljade tillstånd. År 2024 var 76 personer föremål för HÖK inom ramen för förundersökningar om sexualbrott eller människohandel och det beviljades 208 tillstånd, vilket kan jämföras med 2023 då motsvarande siffror var 50 övervakade personer och 130 tillstånd. Samtidigt är användningen av HÖK i förundersökningar om sexualbrott eller människohandel fortfarande väsentligt lägre jämfört med övriga brottkategorier.

Såvitt avser användningen av HÖK i förundersökningar om tillgreppsbrott har det skett en viss ökning av antalet övervakade personer under 2024 (251 personer) jämfört med åren 2023 (222 personer) och 2022 (230 personer). Ökningen är dock relativt begränsad och antalet övervakade personer är lägre

än under åren 2021 (276 personer) och 2020 (322 personer). Samtidigt har antalet beviljade tillstånd i förundersökningar om tillgreppsbrott ökat betydligt under 2024 jämfört med 2023. Under 2024 beviljades det 915 tillstånd i förundersökningar om tillgreppsbrott, vilket kan jämföras med 674 tillstånd under 2023. Det motsvarar en procentuell ökning med 36 procentenheter. Samtidigt bör noteras att antalet beviljade tillstånd var lägre under 2023 och 2022 (579 tillstånd) jämfört med 2021 och 2020, då det meddelades 788 respektive 871 tillstånd.

Den största förändringen som går att utläsa från statistiken avser användningen av HÖK i förundersökningar om ekonomiska brott. Statistiken visar på mycket begränsade variationer under åren 2020, 2021, 2022 och 2023. Under 2024 skedde en påtaglig ökning både såvitt avser antalet övervakade personer och antalet beviljade tillstånd. År 2024 övervakades 341 personer i förundersökningar om ekonomiska brott, vilket kan jämföras med 194 personer under 2023. Det motsvarar en procentuell ökning med 76 procentenheter. Statistiken kan också jämföras med åren 2022, 2021 och 2020 då 153, 152 respektive 149 personer var föremål för HÖK i förundersökningar om ekonomiska brott. När det gäller antalet beviljade tillstånd i förundersökningar om ekonomiska brott har det beviljats 842 tillstånd till HÖK under 2024. Detta kan jämföras med 487 beviljade tillstånd under 2023. Den procentuella ökningen motsvarar 73 procentenheter. Under åren 2022, 2021 och 2020 meddelades 516, 451 respektive 433 tillstånd.

Statistiken över användningen av HÖK visar också, i likhet med föregående år, på en tydlig ökning av antalet övervakade personer och antalet beviljade tillstånd i förundersökningar avseende övriga brott. Under 2024 var 1 213 personer föremål för HÖK i förundersökningar om övriga brott och det beviljades 4 236 tillstånd, medan motsvarande siffror för 2023 var 926 personer och 3 023 beviljade tillstånd. Det motsvarar en procentuell ökning med 31 procentenheter (personer) respektive 40 procentenheter (tillstånd) jämfört med 2023.

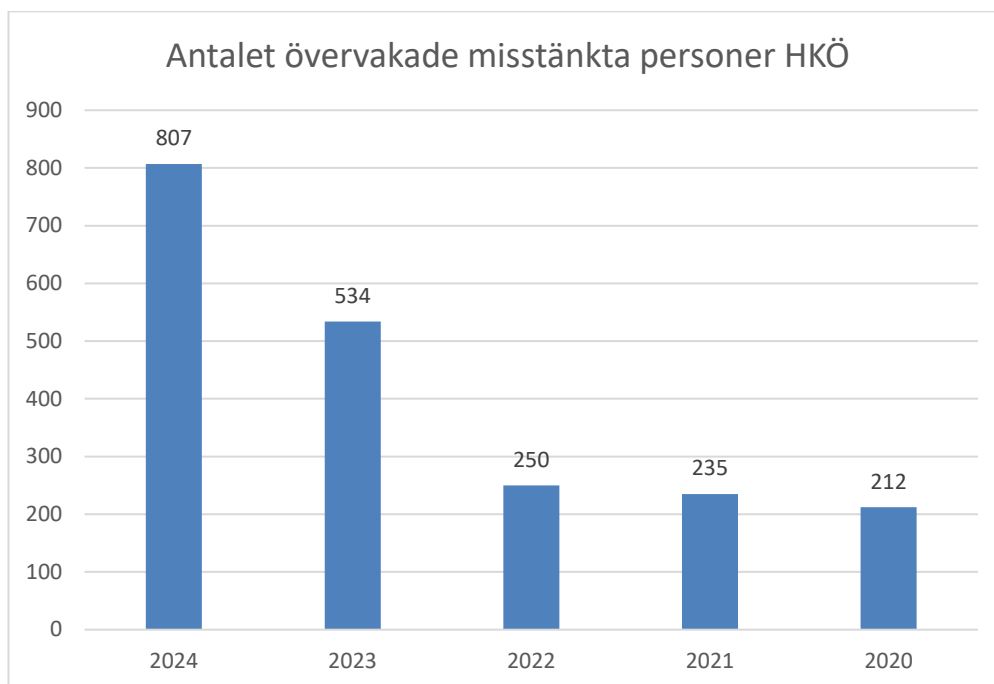
Den tydliga ökningen av antalet övervakade personer och beviljade tillstånd kan till viss del sannolikt förklaras av de ökade möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel som trädde i kraft den 1 oktober 2023. På motsvarande sätt som för HAK innebär författningsändringarna att HÖK numera kan användas i samband med förundersökningar om fler typer av brott (se 27 kap. 19 a § rättegångsbalken). Vidare kan den ökade användningen av HÖK i förundersökningar om särskilt ekonomiska brott och övriga brott möjligen förklaras med att den organiserade brottsligheten har blivit mer komplex och mångfacetterad och utvidgat sin verksamhet till att omfatta fler brottsområden.

7 Hemlig kameraövervakning

Hemlig kameraövervakning (HKÖ) innebär i huvudsak att fjärrstyrda kameror används för personövervakning vid förundersökning i brottmål utan att upplysning om övervakningen lämnas. Åtgärden får avse en plats där den som är skäligen misstänkt kan antas komma att uppehålla sig eller, om det inte finns någon skäligen misstänkt, den plats där brottet har begåtts eller en nära omgivning till denna plats. Från och med den 1 oktober 2023 kan ett tillstånd avse den skäligen misstänkta i stället för en viss plats, om det finns särskilda skäl för det.

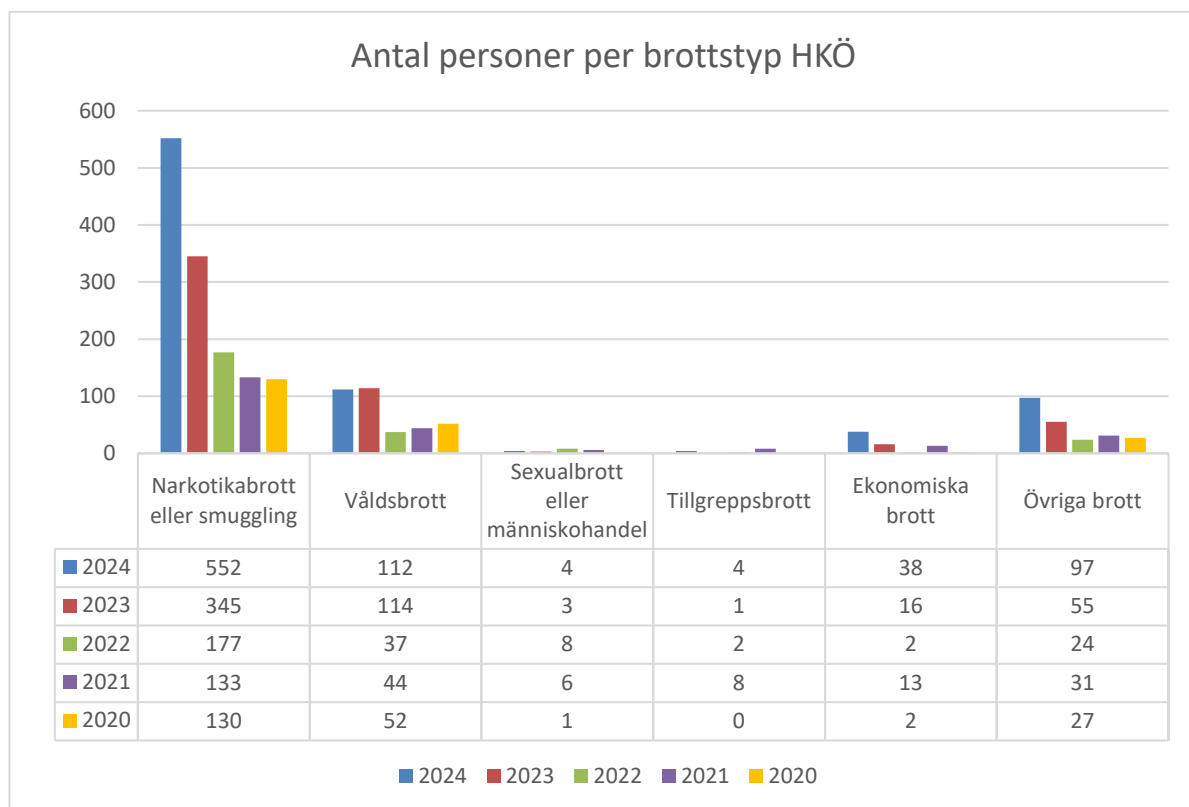
Antalet personer

Under 2024 användes HKÖ mot 807 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

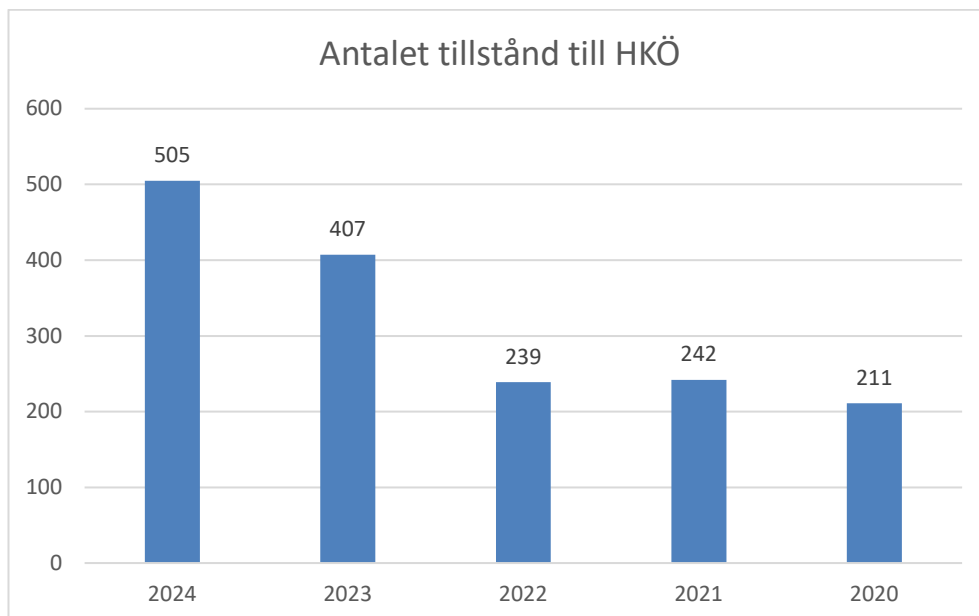
Antalet personer fördelade på brottstyp

Följande diagram visar hur antalet personer fördelar sig mellan olika brottstyper och i jämförelse med tidigare år på följande sätt.

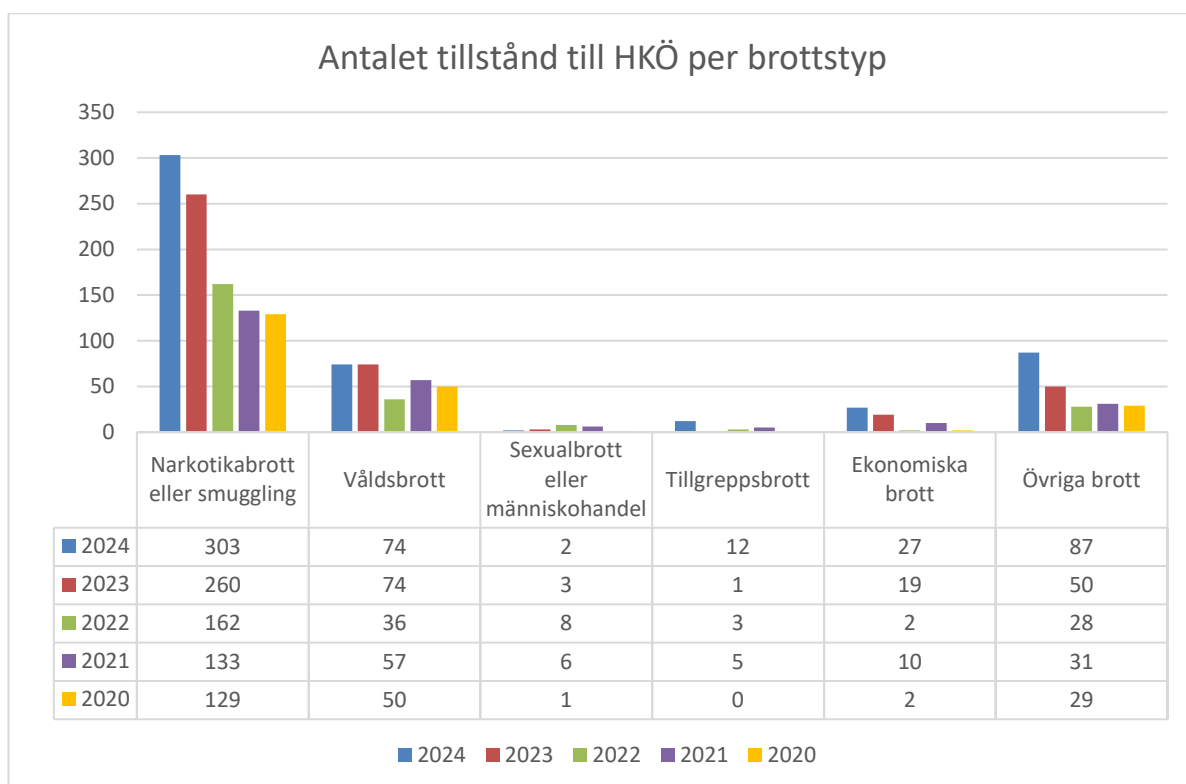
Antalet tillstånd

Under 2024 gavs 505 tillstånd till HKÖ. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper och i jämförelse med tidigare år på följande sätt.

Avslag

Domstol har under 2024 i åtta fall avslagit en åklagares begäran om tillstånd till HKÖ. Motsvarande siffra för 2023 var fem fall och för 2022 två fall.

Interimistiska beslut

Åklagare har under 2024 fattat 135 interimistiska beslut, varav 131 av dessa har fastställts av domstol och fyra har upphävts.

Under 2023, 2022, 2021 respektive 2020 fattade åklagare 84, 54, 50 respektive 37 interimistiska beslut. Samtliga beslut fastställdes av domstol med undantag för 2023 och 2022 då två respektive två beslut upphävdes.

Tvångsmedlets varaktighet

Den tid som HKÖ pågått redovisas i hela dagar.

	Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
2024	45	38	238	1
2023	43	30	231	1
2022	40	30	253	1
2021	35	26	210	1
2020	48	34	292	1

Nyttan av hemlig kameraövervakning

Nedan redovisas i vilken omfattning HKÖ har inneburit något resultat för utredningen. I de ärenden som omfattas av nytteredovisningen har HKÖ använts vid 538 brott. Föregående år var motsvarande siffra 363 brott. Under åren 2022, 2021 och 2020 användes HKÖ vid 232, 224 respektive 151 brott.

Under förundersökning

	2024		2023	2022	2021	2020
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
utgjort underlag i en förhörssituation	209	39 %	25 %	47 %	46 %	50 %

medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	403	75 %	64 %	70 %	70 %	81 %
bidragit till att annat tvångsmedel har använts mot den misstänkta	202	38 %	23 %	40 %	38 %	48 %
bidragit till utredning av brottsutbyte	30	6 %	7 %	7 %	10 %	19 %
lett till stärkta misstankar mot den misstänkta	237	44 %	32 %	49 %	42 %	56 %

Efter förundersökning

	2024		2023	2022	2021	2020
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
bidragit till att den misstänkta kunnat avföras från utredningen	79	15 %	4 %	6 %	7 %	3 %
bidragit till att den misstänkta kunnat åtalas	175	33 %	23 %	34 %	40 %	36 %
åberopats som bevisning i stämningsansökan	168	31 %	22 %	30 %	34 %	34 %

Överskottsinformation

	2024		2023	2022	2021	2020
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	104	19 %	12 %	14 %	19 %	27 %
använts för att utreda brott i en annan förundersökning	59	11 %	4 %	5 %	5 %	3 %

Övrigt

	2024		2023	2022	2021	2020
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	222	41 %	28 %	47 %	27 %	45 %

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av HKÖ haft för brottsbekämpningen redovisas här tre anonymiserade ärenden.

Exempel 12

I ett ärende fanns misstankar om att en viss person hanterade stora mängder narkotika. Tingsrätten beviljade därför tillstånd till HKÖ mot den misstänkte som person och tillstånd till HRA i den misstänktes fordon. Från den hemliga rumsavlyssningen kunde konstateras att den misstänkte hade flertalet möten i sitt fordon med andra personer. Under mötena diskuterades öppet olika former av narkotikaaffärer och det var också möjligt att dra slutsatsen att det rörde större partier. I något av samtalen diskuterades även vilken märkning en viss del av narkotikan hade. Under spaningen kunde konstateras att den misstänkte ibland besökte en ensligt belägen gård. Vid ett sådant tillfälle användes drönare (HKÖ) för att kunna se vad den misstänkte gjorde på gården. Med hjälp av drönaren kunde spanarna se hur den misstänkte hämtade säckar från en ladugård, som sedan placerades i den misstänktes fordon. Efter att den misstänkte körde från gården stoppades han av polis- och tullpersonal. I bilen anträffades 53 kilo cannabis. Vid husrannsakan i ladan anträffades ytterligare 157 kilo cannabis. Den misstänkte erkände att han transporterat narkotikan i bilen, men förnekade kännedom om narkotikan i ladan. Den misstänkte dömdes emellertid för hela partiet. Tingsrätten fann, mot bakgrund av att ingen annan person hade setts på filmerna från den hemliga kameraövervakningen och mot bakgrund av de samtal som förts i fordonet, att det var utrett att den misstänkte hade förvarat även narkotikan i ladan. Påföljden bestämdes till fängelse i fem år och nio månader. Domen har fastställts av hovrätten.

Exempel 13

En lantbrukare hittade två väskor innehållande drygt 13 kilo amfetamin och 5 000 tabletter MDMA (ecstasy) i en dunge på en åker. Polis tillkallades. Väskorna togs i beslag och byttes ut på platsen, och tillstånd till HKÖ på fyndplatsen inhämtades. Två veckor senare kom en grupp unga personer dit och letade efter något vid fyndplatsen. Flera av personerna kunde identifieras. Övervakningsfilmen på de identifierade misstänkta personerna kunde sedan sättas i samband med beslag och överskottsinformation från andra utredningar. På så vis kunde olika händelser kopplas samman och visa att det aktuella partiet narkotika härrörde från ett större parti på drygt 30 kilo amfetamin. Tre av personerna på filmen från den hemliga kameraövervakningen i dungen dömdes för synnerligen grovt narkotikabrott till sex års fängelse och för grovt narkotikabrott till 3,5 år respektive 1,5 år

fängelse. Ytterligare en person kunde för en annan del av händelsekedjan dömas till ett års fängelse för medhjälp till grovt narkotikabrott. I bevisningen ingick även överskottsinformation i form av HDA och HAK från ett annat ärende och HÖK-uppgifter från det aktuella ärendet. Domen har fastställts av hovrätten.

Exempel 14

En spaningsinsats inleddes under våren 2024 i södra Sverige och inriktades mot flera personer som var misstänkta för grov narkotikabrottslighet. I utredningen användes HKÖ mot både plats och person jämte HAK och HÖK, vilket blev helt avgörande för ärendets utgång. Genom fysisk spaning mot en av personerna i nätverket (A) gjordes iakttagelser när denne, tillsammans med en annan person (B), kom ut från en butik med en blå butikspåse i sin hand. Personerna A och B sammanstrålade med en tredje person (C) på butikens parkering och därefter åkte alla tre i två olika bilar till ett skogsparti. När A, B och C befann sig ute i skogen inledde polisen HKÖ med drönare, som gick och upp filmade. Via drönaren kunde polisen se A passera genom skogen med en blå påse, gå fram till bagageluckan på C:s bil och lasta in påsen i bagageluckan. Bilarna lämnade sedan skogspartiet. Fordonsstopp genomfördes en stund senare av C:s bil. I bagageluckan anträffades en blå butikspåse med cirka tio kilo cannabis, varpå C greps. En polishund spårade sedan från den platsen där bilarna stått parkerade vid skogspartiet, varpå det anträffades en gömma med tre kilo amfetamin och ytterligare lite cannabis uppe i skogen. Polisen bytte ut narkotikan mot en påse med legalt preparat och inledde HKÖ mot platsen. Efter några dagar kom en person (D) till platsen, grävde upp påsen och tog med sig denna. D kontaktade därefter A. Ytterligare en tid senare hörde polisen via HAK att D, på uppdrag av A, skulle åka till en större stad i mellersta Sverige tur och retur. Polisens spanare i det södra polisområdet tog kontakt med spanare i det andra polisområdet, vilka mötte upp D utanför den större staden och följde honom sedan under hela vistelsen i denna. Under spaningen sågs D ta emot en kartong av en person (E) vid en återvinningsstation. Polisens spanare fortsatte följa D när denne återvände söderut och genomförde ett fordonsstopp på vägen. I kartongen anträffades cirka ett kilo kokain och två kilo amfetamin. D greps och så även A och B. Polisens spanare följde även E som hade lämnat över kartongen till D. Detta ledde fram till husrannsakan på två adresser och beslag på över 18 kilo amfetamin, över två kilo kokain, över 14 kilo cannabis och mängder med narkotikaklassade tabletter. Ytterligare personer greps i samband med detta och en separat utredning inleddes mot dessa.

I tingsrätten och hovrätten dömdes A, B, C och D till långa fängelsestraff från 2,5 till åtta år. Material från HKÖ knutet till person var avgörande bevisning i fråga om händelsen i skogspartiet, då det genom filmen blev

tydligt att alla tre personerna på platsen var införstådda med vad som skedde. Vidare blev material från HAK avgörande bevisning i åtalet rörande narkotikan som hämtades av D i staden i mellersta Sverige.

Analys

HKÖ används i mindre utsträckning än HAK och HÖK men precis som under 2023 ökade emellertid både antalet övervakade personer och antalet beviljade tillstånd till HKÖ påtagligt under 2024. År 2024 övervakades 807 personer och det beviljades 505 tillstånd till HKÖ medan motsvarande siffror för 2023 var 534 övervakade personer och 407 beviljade tillstånd. Det motsvarar en procentuell ökning med 51 procentenheter såvitt avser antalet övervakade personer och 24 procentenheter beträffande antalet tillstånd jämfört med 2023. Även mellan åren 2022 och 2023 ökade antalet övervakade misstänkta personer och antalet tillstånd betydligt, från 250 till 534 personer och från 239 till 407 tillstånd. Ökningarna under 2023 och 2024 kan även jämföras med åren 2021 och 2020 då det övervakades 235 respektive 212 personer samt beviljades 242 respektive 211 tillstånd.

Ökningen under 2024 har framför allt skett i förundersökningar som rör brottstyperna narkotikabrott eller smuggling, ekonomiska brott och övriga brott. Samma mönster går att utläsa vid analysen av användningen av HAK och HÖK.

Under 2024 övervakades 552 personer som misstänktes för narkotikabrott eller smuggling och 303 tillstånd beviljades. Motsvarande siffror för 2023 var 345 personer och 260 tillstånd. Den procentuella ökningen mellan 2023 och 2024 motsvarar 60 procentenheter (personer) och 17 procentenheter (tillstånd). HKÖ används betydligt mer i förundersökningar om narkotikabrott eller smuggling jämfört med övriga brottkategorier.

För kategorin våldsbrott visar statistiken inte på några förändringar jämfört med föregående år. Det övervakades 112 personer och det beviljades 74 tillstånd till HKÖ under 2024, vilket kan jämföras med 114 personer och 74 tillstånd under 2023. Samtidigt är statistiken från de senaste två åren, både ifråga om antalet övervakade personer och beviljade tillstånd, betydligt högre än motsvarande siffror för åren 2022, 2021 och 2020.

Vad gäller användningen av HKÖ i utredningar om sexualbrott eller människohandel visar statistiken endast på små förändringar jämfört med förra året. Under 2024 övervakades fyra personer och det beviljades två tillstånd till HKÖ, vilket kan jämföras med tre personer och tre tillstånd under 2023.

Såvitt avser användningen av HKÖ i utredningar om tillgreppsbrott visar statistiken från 2024 att fyra personer övervakades och det beviljades tolv

tillstånd. Antalet beviljade tillstånd inom denna kategori är högre än tidigare år. HKÖ används dock fortfarande, precis som inom kategorin sexualbrott eller människohandel, i begränsad omfattning i förundersökningar om tillgreppsbrott.

I kategorin ekonomiska brott övervakades 38 misstänkta personer under 2024 och det beviljades 27 tillstånd, vilket kan jämföras med 16 övervakade personer och 19 beviljade tillstånd under 2023. Även om det rör sig om ett förhållandevis lågt antal personer och tillstånd jämfört med framför allt kategorierna narkotikabrott eller smuggling och våldsbrott, utvisar statistiken från 2024 på en tydlig ökad användning av HKÖ i förundersökningar om ekonomiska brott jämfört med såväl 2023 som tidigare år.

När det gäller kategorin övriga brott övervakades 97 misstänkta personer under 2024 jämfört med 55 personer under förra året, vilket motsvarar en procentuell ökning med 76 procentenheter. Vidare beviljades det 87 tillstånd till HKÖ under 2024 jämfört med 50 tillstånd under 2023. Även här visar statistiken på en tydlig ökning under 2024 jämfört med 2023 och tidigare år.

Den genomsnittliga övervakningstiden har ökat något från 43 dagar år 2023 till 45 dagar 2024.

En förklaring till den ökade användningen av HKÖ och övriga hemliga tvångsmedel kan, som tidigare nämnts, vara de ändringar i rättegångsbalken som trädde i kraft den 1 oktober 2023. Författningsändringarna innebär att hemliga tvångsmedel, däribland HKÖ, kan används i fler fall än tidigare (se 27 kap. 20 b och 20 c §§ rättegångsbalken). En annan möjlig bidragande faktor till den ökade användningen av HKÖ kan vara att teknikutvecklingen under senare år har gett ökade möjligheter för de brottsbekämpande myndigheterna att använda tvångsmedlet, t.ex. i form av drönare.

Samtidigt som statistiken visar en betydande procentuell ökning av HKÖ under de senaste två åren så används HKÖ fortfarande i en begränsad utsträckning jämfört med HAK och HÖK. Ökningen under 2024 får därför värderas med viss försiktighet och kommande års redovisningar får utvisa om det är en tillfällig ökning eller om HKÖ fortsatt kommer att öka.

Nyttoanalys

Redovisningen av vilken nytta HKÖ har haft för brottsbekämpningen bygger på subjektiva uppskattningar av nyttan gjorda av de åklagare som varit förundersökningsledare. Nyttoredovisningen innehåller inte någon värdering eller gradering av nyttan, utan redovisningen avser ett binärt förhållande, någon nytta eller ingen nytta.

Både antalet nyttor och hur stor andel de utgjort av samtliga övervakade personer redovisas. Eftersom samma tvångsmedelsanvändning kan resultera i flera olika nyttor kan summan överstiga 100 procent.

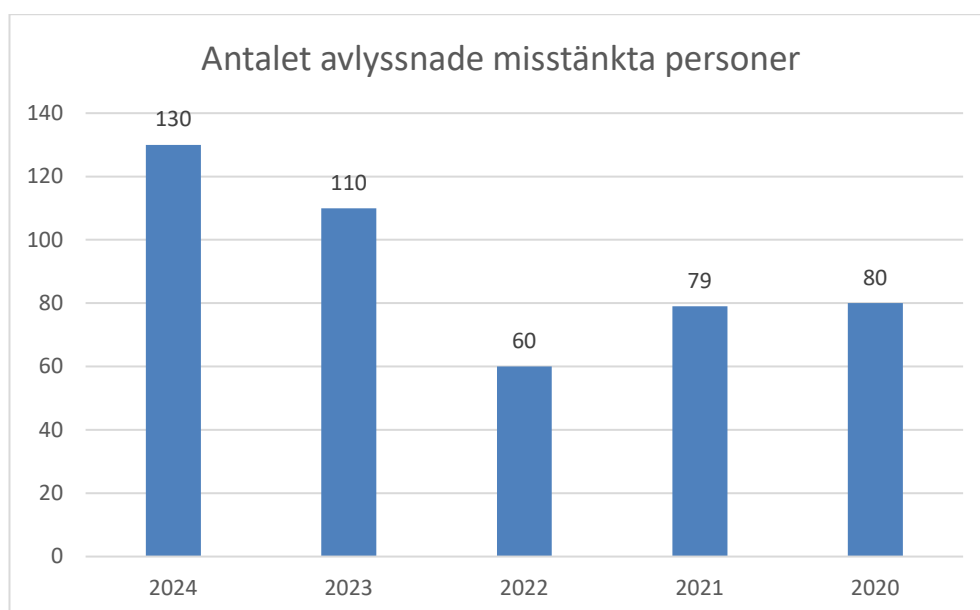
På samma sätt som tidigare år föreligger det förhållandevis stora skillnader mellan de olika nyttoparametrarna. Under 2024 ökade dock den procentuella nyttan i alla parametrar utom en jämfört med statistiken från 2023. Sett över tid har de inbördes förhållandena mellan parametrarna legat relativt fast. Den parameter som uppvisar störst nytta av HKÖ är den där uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras (75 procentenheter).

8 Hemlig rumsavlyssning

Hemlig rumsavlyssning (HRA) innebär i huvudsak avlyssning eller upptagning av samtal eller av förhandlingar vid sammanträden eller andra sammankomster som allmänheten inte har tillträde till. Åtgärden får, med vissa undantag, avse en plats där det finns särskild anledning att anta att den som skäligen kan misstänkas kommer att uppehålla sig.

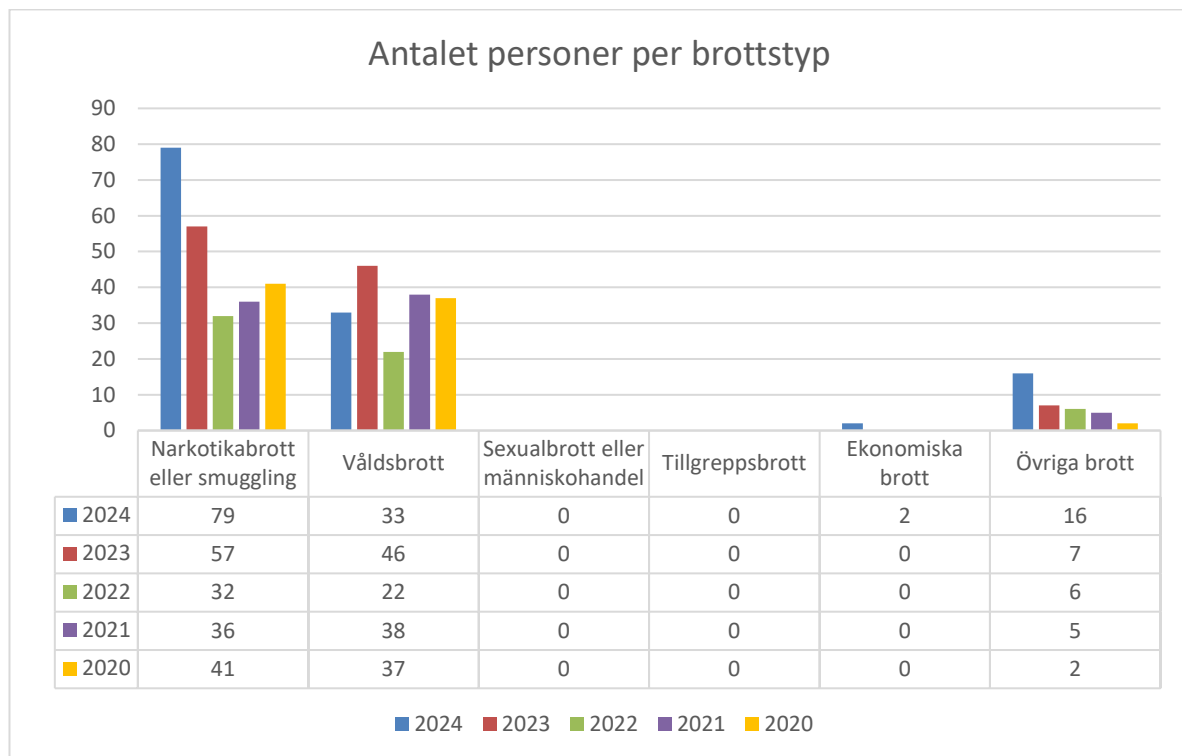
Antalet personer

Under 2024 användes HRA mot 130 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

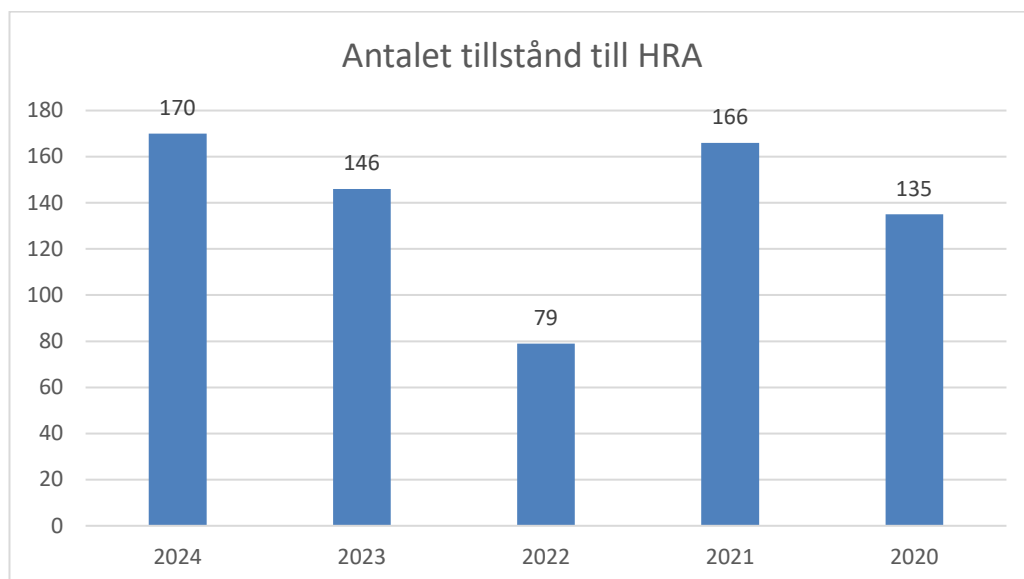
Antal personer fördelade på brottstyp

Följande diagram visar fördelningen på olika brottstyper.

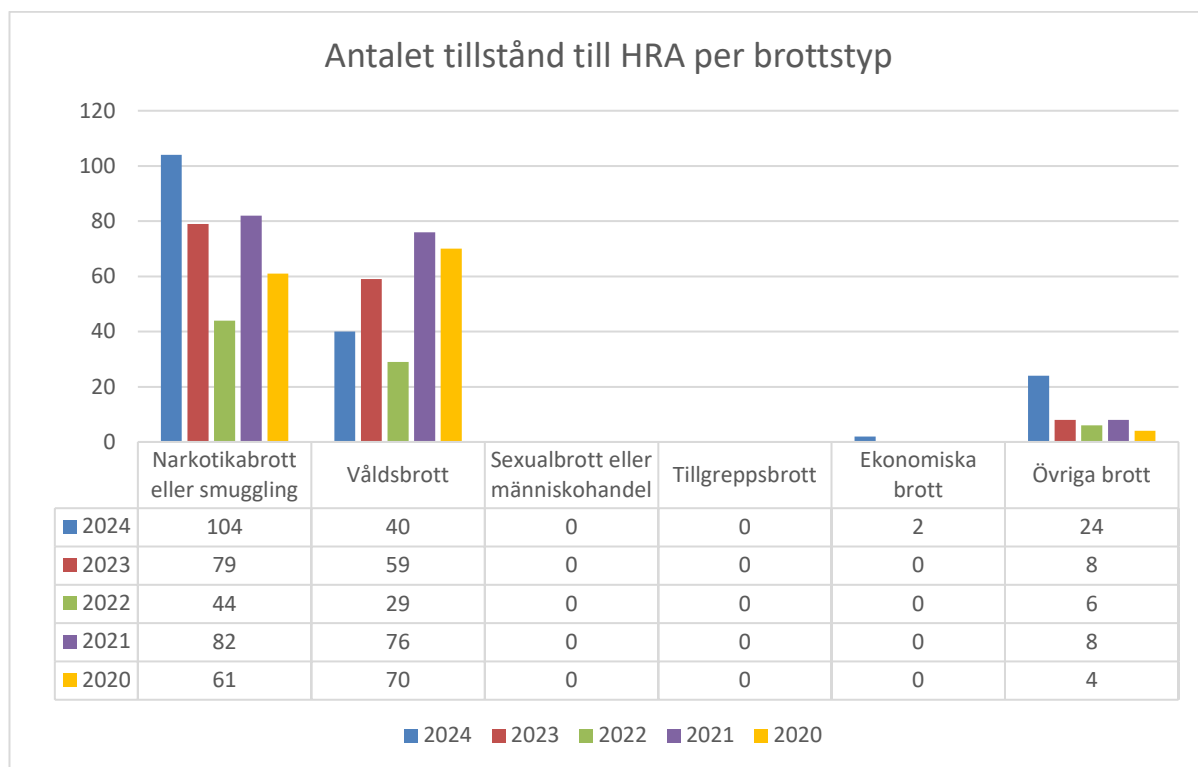
Antalet tillstånd

Under 2024 gavs 170 tillstånd till HRA. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper och jämfört med tidigare år på följande sätt.

Avslag

Domstol har inte avslagit någon åklagares begäran om tillstånd till HRA under 2024 och inte heller under 2023. Under 2022 avslog domstol i två fall och under 2021 i 13 fall. År 2020 avslogs inte någon begäran.

Interimistiska beslut

Åklagare har under 2024 fattat 24 interimistiska beslut, varav samtliga har fastställts av domstol.⁴

⁴ Möjligheten för åklagare att fatta interimistiskt beslut om HRA infördes den 1 oktober 2023.

Tvångsmedlets varaktighet

Den tid som HRA pågått redovisas i hela dagar.

	Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
2024	32	37	91	1
2023	51	31	307	1
2022	32	19	168	7
2021	45	27	256	2
2020	54	31	292	2

Nyttan av hemlig rumsavlyssning

Nedan anges i vilken omfattning HRA har inneburit något resultat för utredningen. I de ärenden som omfattas av nyttoredovisningen har HRA använts vid 102 brott under 2024 (72 brott under 2023, 77 brott under 2022, 47 brott 2021 och 71 brott 2020).

Under förundersökning

	2024		2023	2022	2021	2020
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
utgjort underlag i en förhörssituation	58	57 %	35 %	60 %	45 %	28 %
medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	113	111 %	67 %	71 %	53 %	61 %
bidragit till att annat tvångsmedel har använts mot den misstänkta	56	55 %	26 %	34 %	32 %	28 %
bidragit till utredning av brottsutbyte	16	16 %	10 %	10 %	11 %	4 %
lett till stärkta misstankar mot den misstänkta	72	71 %	35 %	65 %	38 %	34 %

Efter förundersökning

	2024		2023	2022	2021	2020
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
bidragit till att den misstänkta kunnat avföras från utredningen	22	22 %	8 %	8 %	2 %	4 %
bidragit till att den misstänkta kunnat åtalas	44	43 %	29 %	42 %	28 %	15 %
åberopats som bevisning i stämningsansökan	46	45 %	28 %	42 %	30 %	15 %

Överskottsinformation

	2024		2023	2022	2021	2020
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	32	31 %	14 %	36 %	21 %	18 %
använts för att utreda brott i en annan förundersökning	26	25 %	14 %	8 %	13 %	7 %

Övrigt

	2024		2023	2022	2021	2020
Uppgifterna har...	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	56	55 %	25 %	65 %	38 %	34 %

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av HRA har haft för brottsbekämpningen redovisas här tre anonymiserade ärenden.

Exempel 15

A sköts ihjäl på gatan utanför sin lägenhet under våren 2023. På grund av att A hade en känd konflikt med B tog sig polis genast hem till B och grep denne samt gjorde husrannsakan i B:s bostad. Två telefoner togs i beslag från B, men det anträffades inte något mordvapen och inte heller några spår efter skjutningen, vare sig på B eller på dennes kläder. B blev häktad, i huvudsak på grund av konfliktbilden och för att det lite senare, i en av de beslagtagna telefonerna, anträffades vissa sökningar på A och dennes familj samt en chatt mellan B och dennes vän C som inte kunde tolkas på något annat sätt än att

dessa hade letat efter A under dagen och att B befann sig utanför A:s bostad i samband med ett chattmeddelande cirka 30 minuter före skjutningen. C greps några minuter efter gripandet av B, nära både brottsplatsen och B:s bostad. C blev anhållen men anhållandet hävdes efter något dygn (chatten mellan B och C hade då ännu inte anträffats). C:s bil togs i beslag i samband med gripandet. Innan beslaget av bilen hävdes installerades HRA-utrustning i bilen. I den bilen berättade sedan C under våren 2023, flera gånger och för flera olika personer, att B hade skjutit A, varför B gjorde det samt hur mordet hade utförts, t.ex. att B hade väntat utanför A:s bostad i flera timmar. C berättade även om hela konflikthistorien så som polisen kände till den, med detaljer som gick att bekräfta genom olika anmälningar och förhör, samt att B och C hade planerat mordet tillsammans. Dessutom pratade C både i bilen och i telefon i kryptiska ordalag om "B:s koloni" och att han (C) varit där och "fixat". Det sätt som C uttryckte sig på ledde till misstankar om att mordvapnet skulle kunna finnas på "B:s koloni". Efter en hel del utredningsarbete framkom att B:s familj för flera år sedan hade ägt en kolonilott på ett koloniområde. Vid husrannsakan på kolonilotten, som ägde rum flera månader efter mordet, hittades mordvapnet nedgrävt och rostigt. Detta kunde sedan bildjämföras av NFC med foton på ett vapen som B hade i sina telefoner och som var tagna i B:s bostad, datumstämplade dagarna före mordet. Det återfanns inte några spår på vapnet men bevisningen, tillsammans med ett antal besvärande chattar i B:s telefoner och hans rörelsemönster under kvällen, räckte för fällande dom. B dömdes till livstids fängelse för mord och C till tio års fängelse för medhjälp till mord. Uppgifter från HRA i bilen, som kompletterades med HAK avseende C:s telefon, hade avgörande betydelse för att kunna föra mordutredningen framåt och åberopades även som bevisning i målet. Domen har vunnit laga kraft.

Exempel 16

HRA, i kombination med HKÖ, användes för att utreda ett mord i oktober 2023. Misstankarna riktades mot ett kriminellt nätverk och de hemliga tvångsmedlen avsåg personer med ledande ställning i nätverket. Ingen avgörande teknisk bevisning eller mordvapen kunde initialt anträffas. HRA bedrevs under cirka en månads tid och redan efter tio dagar kunde en kommande försäljning av ett vapen uppdagas. Kuriren följdes och greps och det visade sig att det rörde sig om vapnet som hade använts vid mordet. Under rumsavlyssningen säkrades vidare samtal mellan den som utfört mordet (A) och en kamrat till denne om hur A hade gått tillväga för att utföra mordet. Detta samtal utgjorde längre fram helt avgörande bevisning eftersom det saknades teknisk bevisning som kunde binda A till mordet. Under rumsavlyssningen framkom även att det kriminella nätverket skulle genomföra ett köp av narkotika och en kurir skickades för att hämta narkotikapartiet. Detta ledde till ett gripande av kuriren och beslag av

narkotikan. Även i denna del kom inspelningarna från rumsavlyssningen att utgöra den viktigaste bevisningen. Slutligen framgick genom uppgifterna från rumsavlyssningen att det kriminella nätverket hade åtagit sig att utföra ett kontraktsmord och att nätverket skickat en utförare till en större stad i mellersta Sverige. Utförandet av mordet avbröts genom att utföraren greps på plats och kort därefter kunde även övriga misstänkta gripas. Samtalen från rumsavlyssningen blev avgörande bevisning såvitt avser planeringen av mordet. Samtliga ärenden utreddes parallellt och ledde till fyra olika åtal som handlades i tre olika mål. Ledaren av nätverket dömdes för mord, stämpling till mord, grovt vapenbrott och grovt narkotikabrott till fängelse på livstid. En person dömdes för förberedelse till mord till sluten ungdomsvård i nio månader. En person dömdes för grovt vapenbrott till ungsdomsövervakning i åtta månader och en person för medhjälp till grovt vapenbrott till fängelse i två år och sex månader. Slutligen dömdes tre personer för grovt narkotikabrott varav en till fängelse i tre år och sex månader, en till fängelse i tre år och en till sluten ungdomsvård i nio månader. I samtliga fall hade inspelningarna från rumsavlyssningen, i kombination med material från HKÖ, en avgörande betydelse som bevisning. Samtliga tre domar har fastställts i hovrätten.

Exempel 17

I en pågående förundersökning avseende grova narkotikabrott användes HRA och HKÖ mot en "tryckarlägenhet" som tillhörde en ledargestalt i ett kriminellt nätverk. Genom användningen av HRA upptäcktes även planering och förberedelser rörande en skjutning strax innan denna skulle äga rum. Tack vare uppgifterna från rumsavlyssningen kunde mordet förhindras. Gärningsmannen kunde gripas med vapnet framför sig, förmodad att strax ge sig av för att utföra uppdraget. Utöver detta så hade uppgifter från hemliga tvångsmedel även betydande del i bevisningen avseende utredningen av de grova narkotikabrotten, som bl.a. bestod av hantering av stora mängder kokain, amfetamin och cannabis. Åtalet omfattade totalt tolv personer och av dessa åtalades bl.a. två personer för förberedelse till mord, två personer för medhjälp till förberedelse till mord, sju personer för ett eller flera fall av grovt vapenbrott, åtta personer för ett eller flera fall av grovt narkotikabrott samt en person för involverande av underårig i brottslighet. Åtalet bifölls i stora delar i både tingsrätt och hovrätt och ett flertal av de åtalade personerna dömdes till långa fängelsestraff. Domstolarna fann att bevisningen från hemliga tvångsmedel, främst HRA och HKÖ, hade avgörande betydelse för att kunna bifalla de olika åtalspunkterna.

Analys

Vid en jämförelse med andra hemliga tvångsmedel framstår användningen av HRA, liksom tidigare år, som begränsad. Under förra året avlyssnades 130 personer och det beviljades 170 tillstånd till HRA. Statistiken från 2024 visar samtidigt på en ökad användning av HRA för andra året i rad. Under 2023 avlyssnades 110 personer och det beviljades 146 tillstånd. Motsvarande siffror för 2022 var 60 personer och 79 tillstånd. Åren dessförinnan var dock antalet tillstånd till HRA i nivå med statistiken för 2023 och 2024. År 2021 och 2020 beviljades nämligen 166 respektive 135 tillstånd till HRA.

Den ökade användning av HRA som skett de senaste två åren kan möjligen, som tidigare angetts, bero på brottsutvecklingen med fler allvarliga våldsbrott och att den organiserade brottsligheten har expanderat och blivit mer komplex. Andra möjliga förklaringar kan vara lagändringarna den 1 oktober 2023 som gav utökade möjligheter till användning av hemliga tvångsmedel, däribland HRA (se 27 kap. 20 d § rättegångsbalken) jämte en ökad teknisk förmåga hos de verkställande myndigheterna. Liksom tidigare år har HRA nästan uteslutande använts vid brottstyperna narkotikabrott eller smuggling och våldsbrott. Samtidigt visar statistiken att användningen av HRA vid våldsbrott har minskat jämfört med 2023 samtidigt som användningen har ökat i förundersökningar om narkotikabrott eller smuggling. Vidare kan utläsas att när det gäller brottskategorin övriga brott har användningen av HRA ökat betydligt i förhållande till tidigare år.

Beträffande avlyssningstiden noteras för 2024 en minskning beträffande genomsnittstiden men samtidigt en ökning avseende mediantiden. Under 2024 pågick avlyssning i genomsnitt 32 dagar och med en mediantid om 37 dagar, vilket kan jämföras med 2023 då genomsnittstiden var 51 dagar och mediantiden 31 dagar. Vidare kan noteras en tydlig minskning i fråga om längsta antalet dagar som avlyssning pågått jämfört med tidigare år. Under 2024 pågick avlyssning som längst under 91 dagar medan motsvarande siffra för 2023, 2022, 2021 och 2020 var 307, 168, 256 respektive 292 dagar. En möjlig förklaring till minskningen skulle kunna vara att lagändringarna den 1 oktober 2023 jämte teknikutvecklingen har bidragit till att tvångsmedlet kan användas på ett mer effektivt sätt.

Nyttoanalys

Även vad gäller nyttan är det svårt att dra några långtgående och generella slutsatser utifrån statistiken eftersom underlaget är så begränsat. På samma sätt som tidigare år föreligger det förhållandevis stora skillnader mellan de olika nyttoparametrarna. Under 2024 ökade dock den procentuella nyttan för alla parametrar jämfört med statistiken från 2023. Sett över tid har de inbördes förhållandena mellan parametrarna legat relativt fast. De parametrar som uppvisar störst nytta av HRA är dels den där uppgifterna har

medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras (111 procentenheter)⁵, dels den där uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkta (71 procentenheter).

⁵ Det höga procenttalet kan förklaras med att tvångsmedlet varit till nytta även i andra avseenden än i förhållande till den person som tvångsmedlet har avsett.

9 Hemlig dataavläsning

Lagen om hemlig dataavläsning trädde i kraft den 1 april 2020 och från och med den 1 april 2025 gäller lagen utan tidsbegränsning. I samband med att lagen om hemlig dataavläsning blev permanent infördes vissa ändringar och nya regler, t.ex. när det gäller vilka uppgiftstyper som får hämtas in. Hemlig dataavläsning (HDA) innebär i huvudsak att Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter har rätt att – efter rättens tillstånd – i hemlighet och med ett tekniskt hjälpmedel ta sig in i t.ex. datorer, mobiltelefoner eller användarkonton till lagrings- eller kommunikationstjänster för att kunna läsa av eller ta upp uppgifter som finns i den fysiska utrustningen eller tjänsten. Enligt 2 § lagen om hemlig dataavläsning i dess lydelse före den 1 april 2025 får ett tillstånd till HDA beviljas för att läsa av eller ta upp

1. kommunikationsavlyssningsuppgifter
2. kommunikationsövervakningsuppgifter
3. platsuppgifter
4. kameraövervakningsuppgifter
5. rumsavlyssningsuppgifter
6. uppgifter som finns lagrade i ett avläsningsbart informationssystem men som inte avses i 1-5
7. uppgifter som visar hur ett avläsningsbart informationssystem används men som inte avses i 1-6.

Uppräkningen är uttömmande. Uppgifter i punkterna 1-5 motsvarar i huvudsak de uppgifter som kan hämtas in med HAK, HÖK, HKÖ eller HRA. Uppgifterna i punkterna 6 och 7 motsvarar uppgifter som polis och åklagare typiskt sett har rätt att ta del av vid en undersökning av ett beslagtaget föremål men som i praktiken inte är tillgängligt på grund av t.ex. kryptering eller lösenordsskydd. Punkten 6 avser uppgifter som är lagrade i ett avläsningsbart informationssystem och punkten 7 omfattar övriga användningsuppgifter.⁶ Numera kan dessa uppgifter även åtkommas genom det nya tvångsmedlet genomsökning på distans. En förutsättning för att kunna använda genomsökning på distans är emellertid, till skillnad från vid

⁶ Genom en lagändring i 2 § lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning, som trädde i kraft den 1 april 2025, har uppgifterna enligt punkterna 6 och 7 samlats under en gemensam beteckning, punkten 6, som fått en annan lydelse. Ingen ändring i sak har dock skett.

HDA, att inloggning görs genom autentisering i det avläsningsbara informationssystem som åtgärden avser.

I ett tillstånd till HDA ska anges bl.a. vilken typ av uppgift som får läsas av eller tas upp. Ett förlängt tillstånd räknas som ett nytt tillstånd.

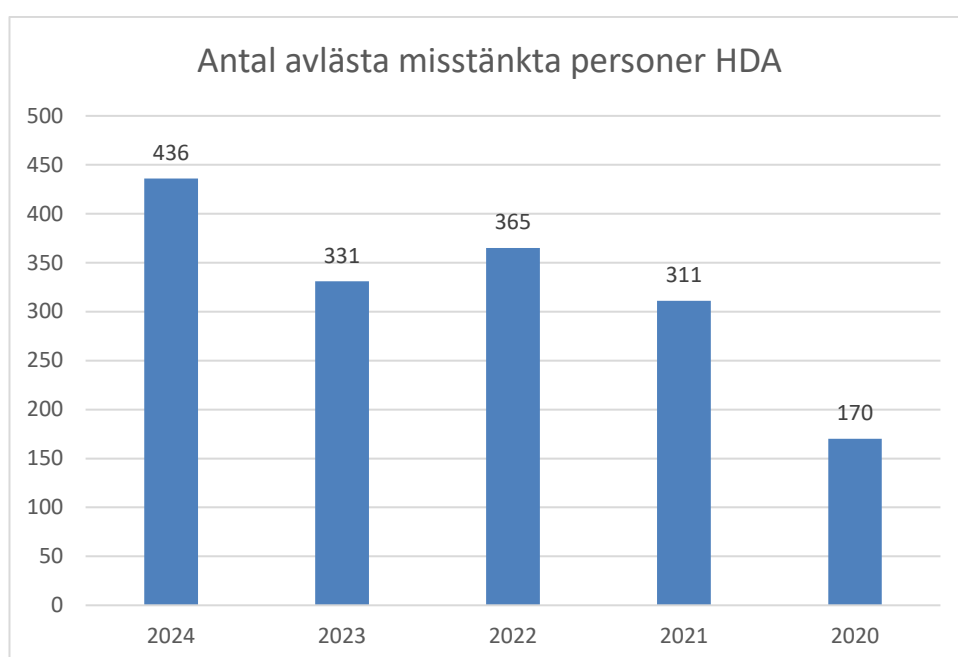
Statistikuppgifterna i detta kapitel är som nämnts i kapitel 3 inte hämtade från HTM-Cåbra utan från manuellt ifyllda blanketter av de ansvariga operativa åklagarenheterna. Av blankettanvisningarna framgår bl.a. att en blankett per brott ska upprättas. Om flera personer kan misstänkas för brottet ska redovisningen ske på en blankett. En person kan vara misstänkt för flera brott och föremål för uppgiftsinhämtande i mer än ett avseende samt förekomma som misstänkt i mer än ett ärende.

Antalet ärenden

Under 2024 förekom HDA i 232 ärenden registrerade i HTM-Cåbra. Motsvarande siffra för åren 2023, 2022 och 2021 var 172, 148 och 145 ärenden.

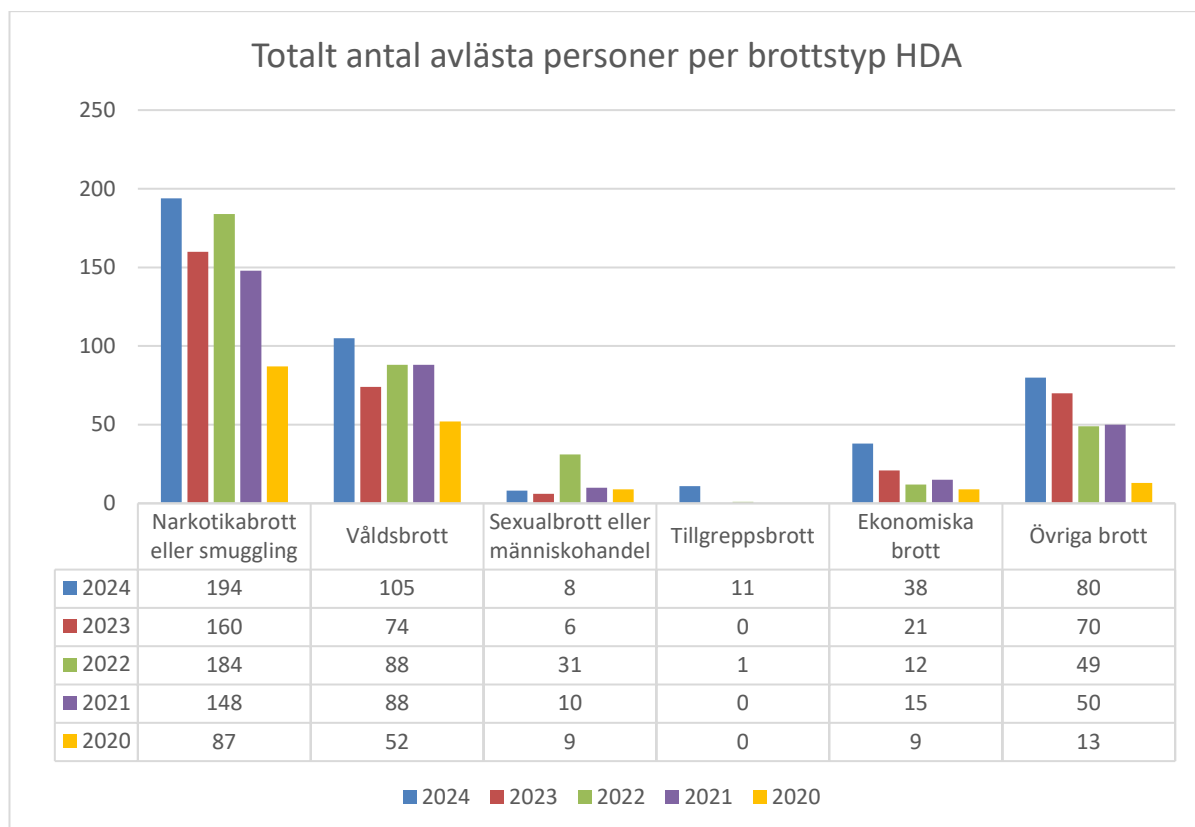
Antalet personer

Under 2024 användes HDA mot 436 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat. (Eftersom tvångsmedlet infördes den 1 april 2020 är antalet för det året inte helt jämförbart med efterföljande år.)

Det totala antalet personer fördelade på brottstyp

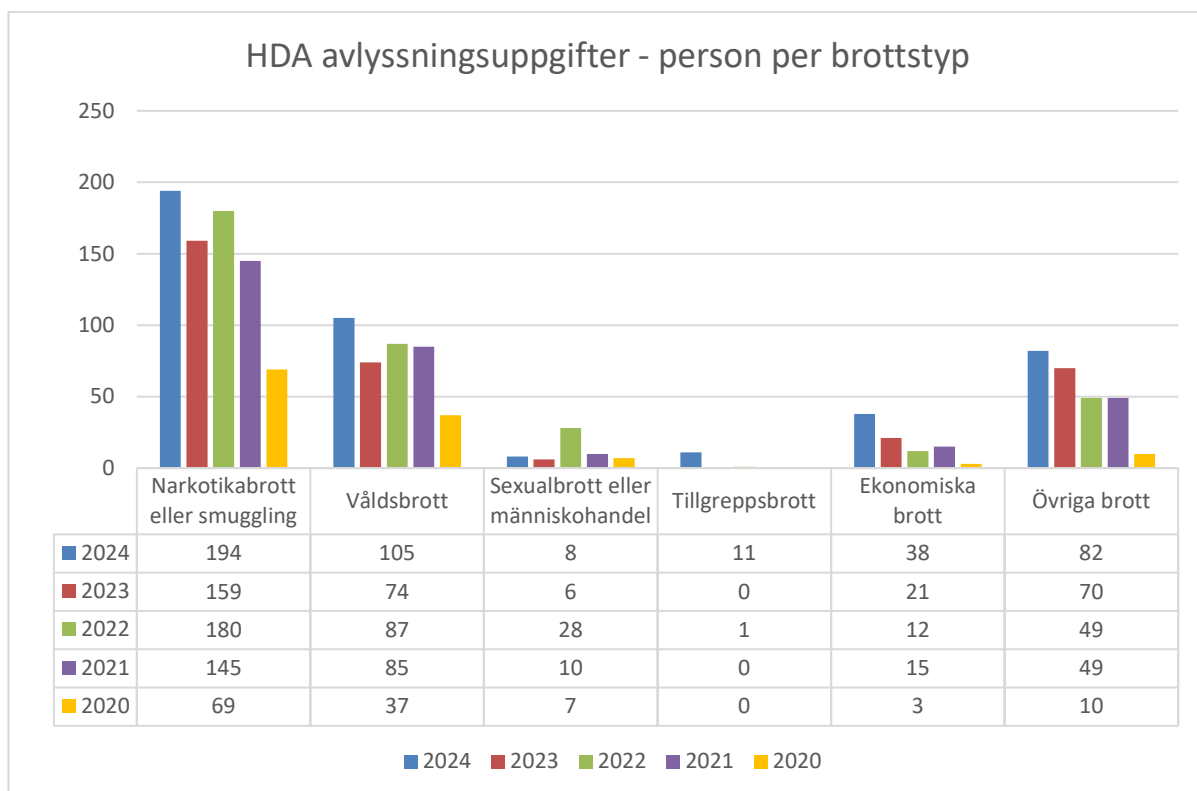
Antalet fördelar sig på följande sätt. Observera att det inte är möjligt att utläsa om samma person varit föremål för HDA med anledning av flera olika brottstyper.

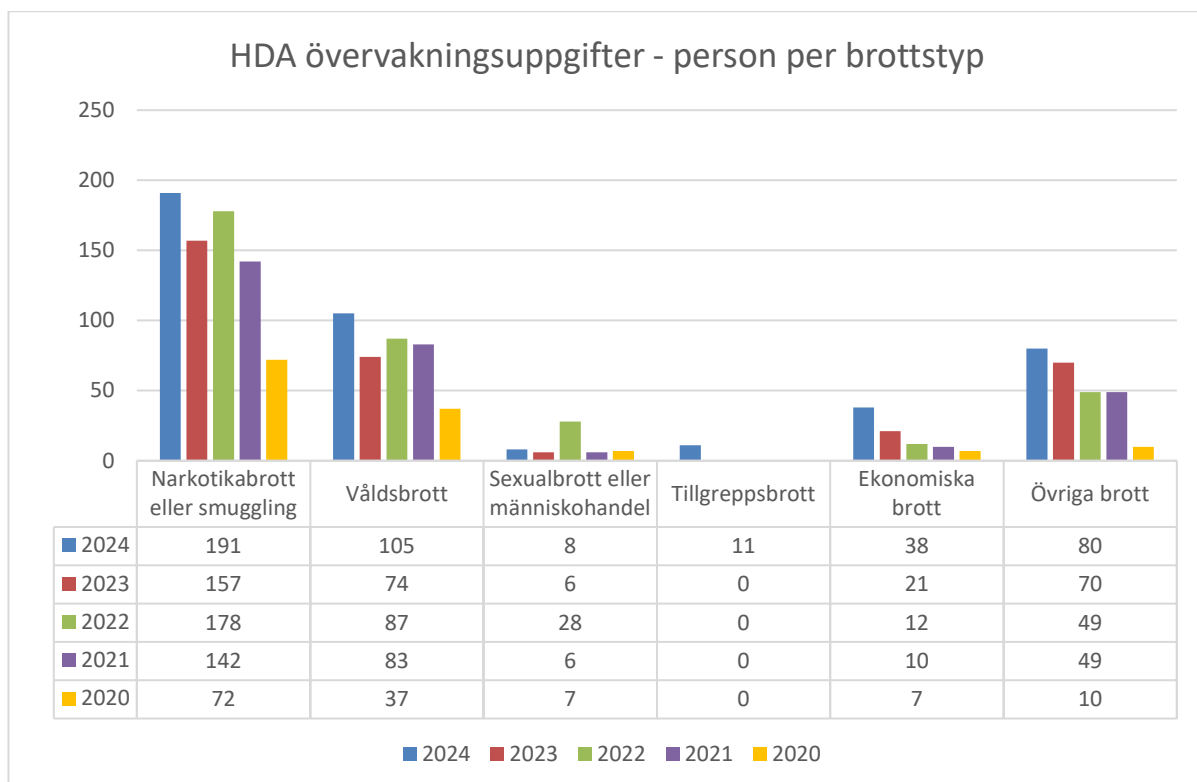
Antalet personer fördelade på brottstyp och uppgiftstyp

Antalet fördelar sig på följande sätt jämfört med föregående år.

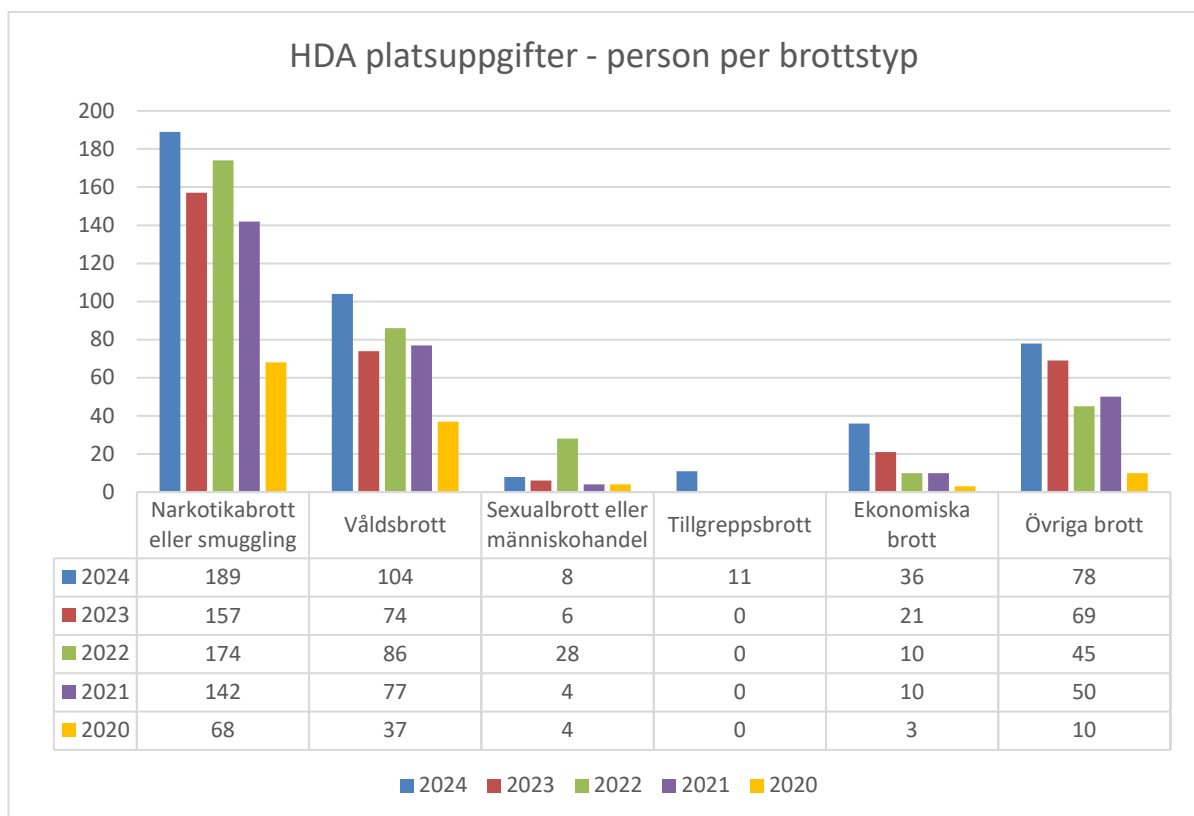
Avlyssningsuppgifter (punkten 1)

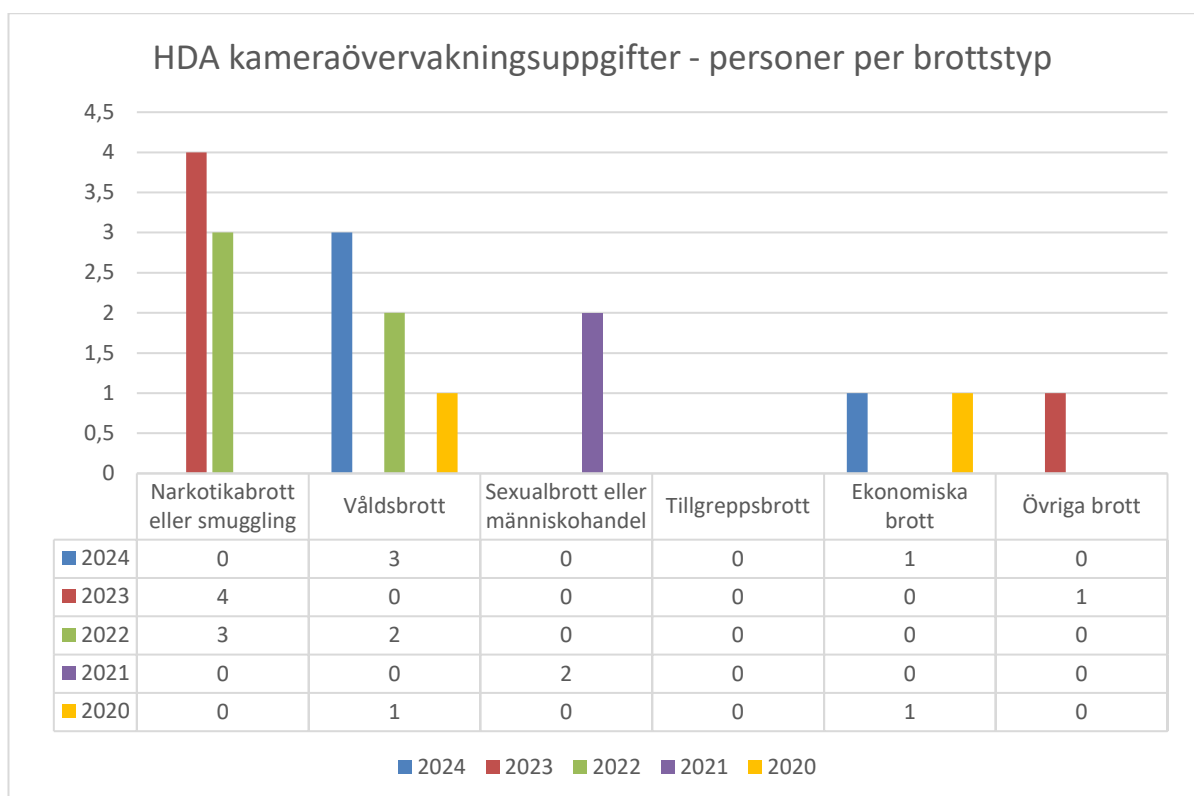
Övervakningsuppgifter (punkten 2)

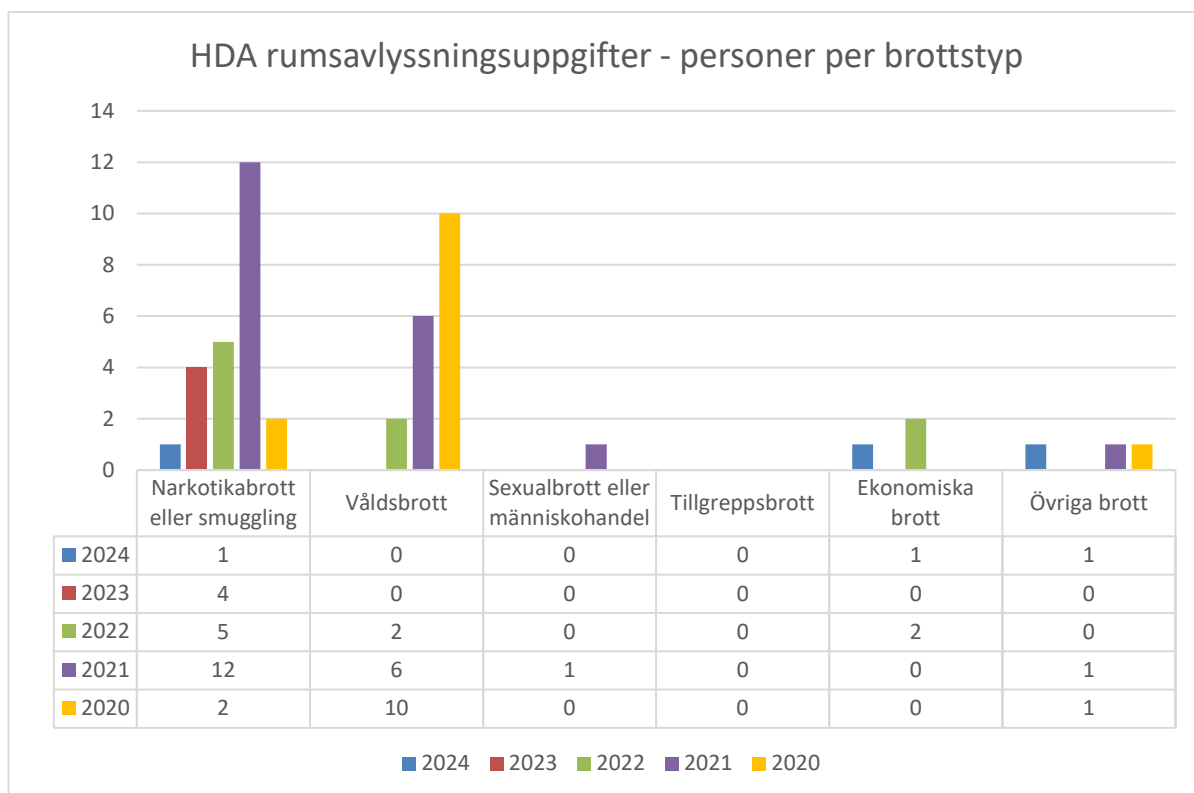
Platsuppgifter (punkten 3)

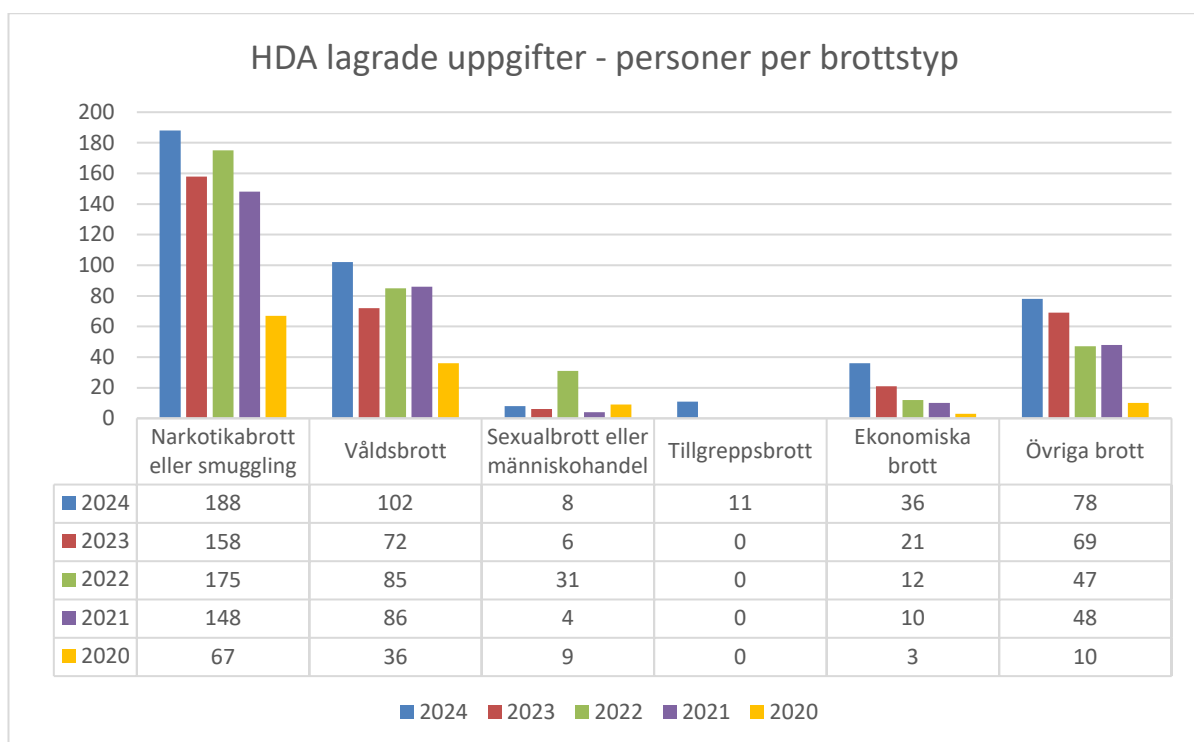
Kameraövervakningsuppgifter (punkten 4)

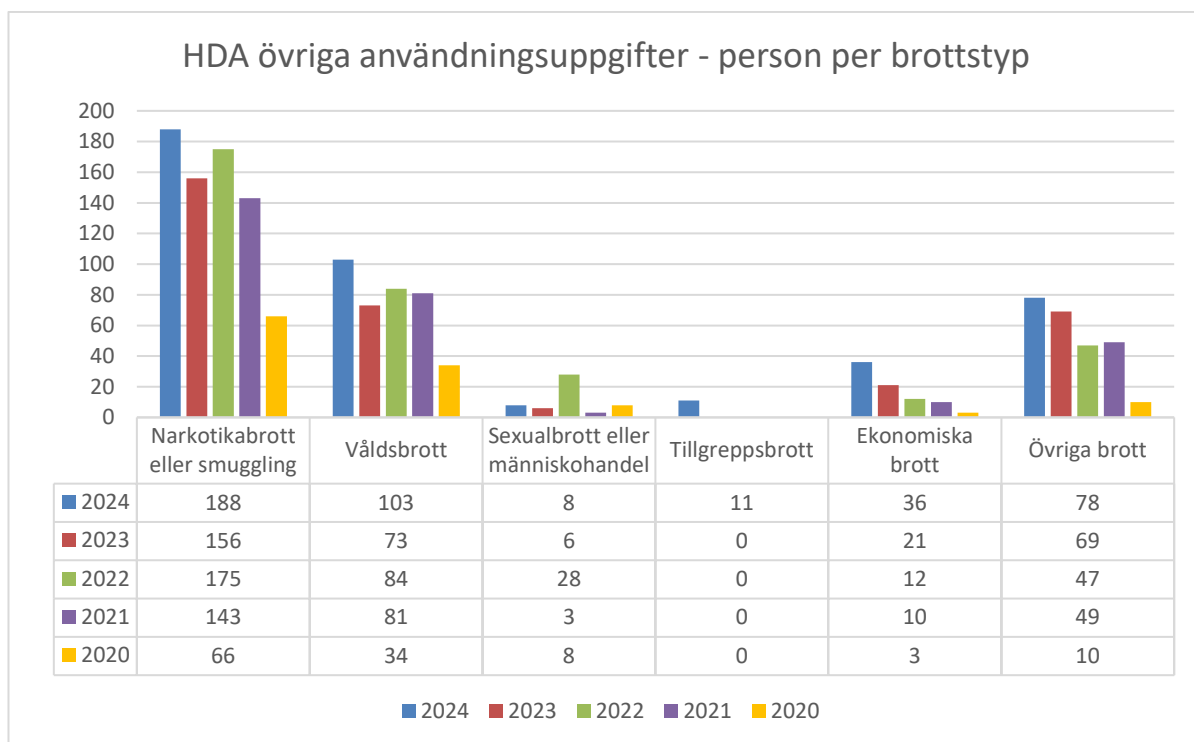
Rumsavlyssningsuppgifter (punkten 5)

Uppgifter som finns lagrade (punkten 6)

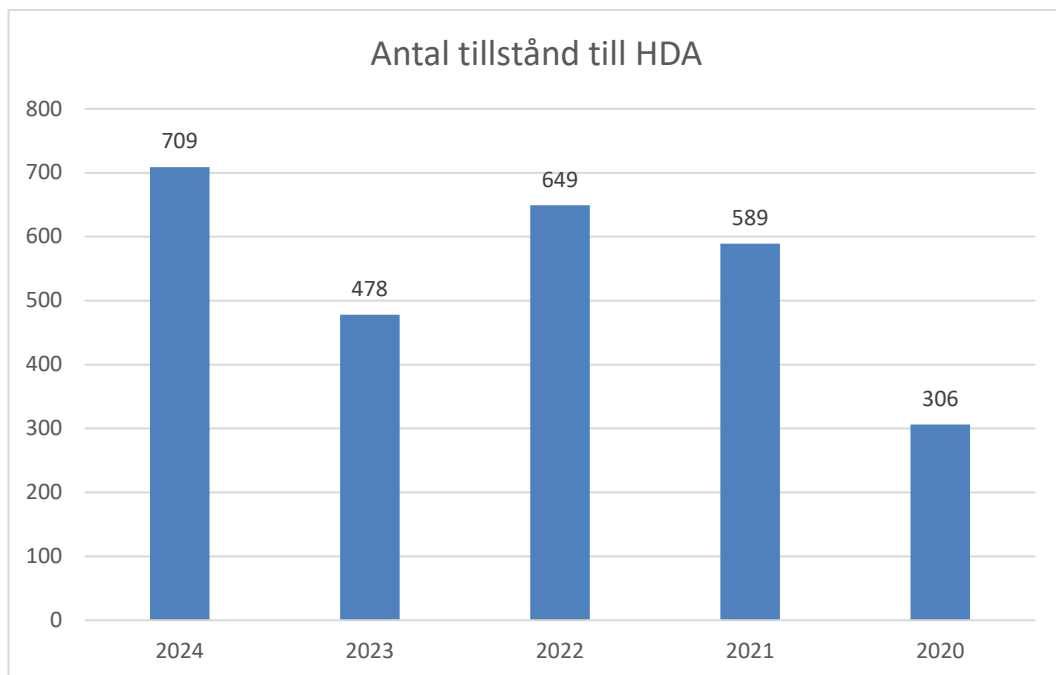
Övriga användningsuppgifter (punkten 7)

Antalet tillstånd till HDA

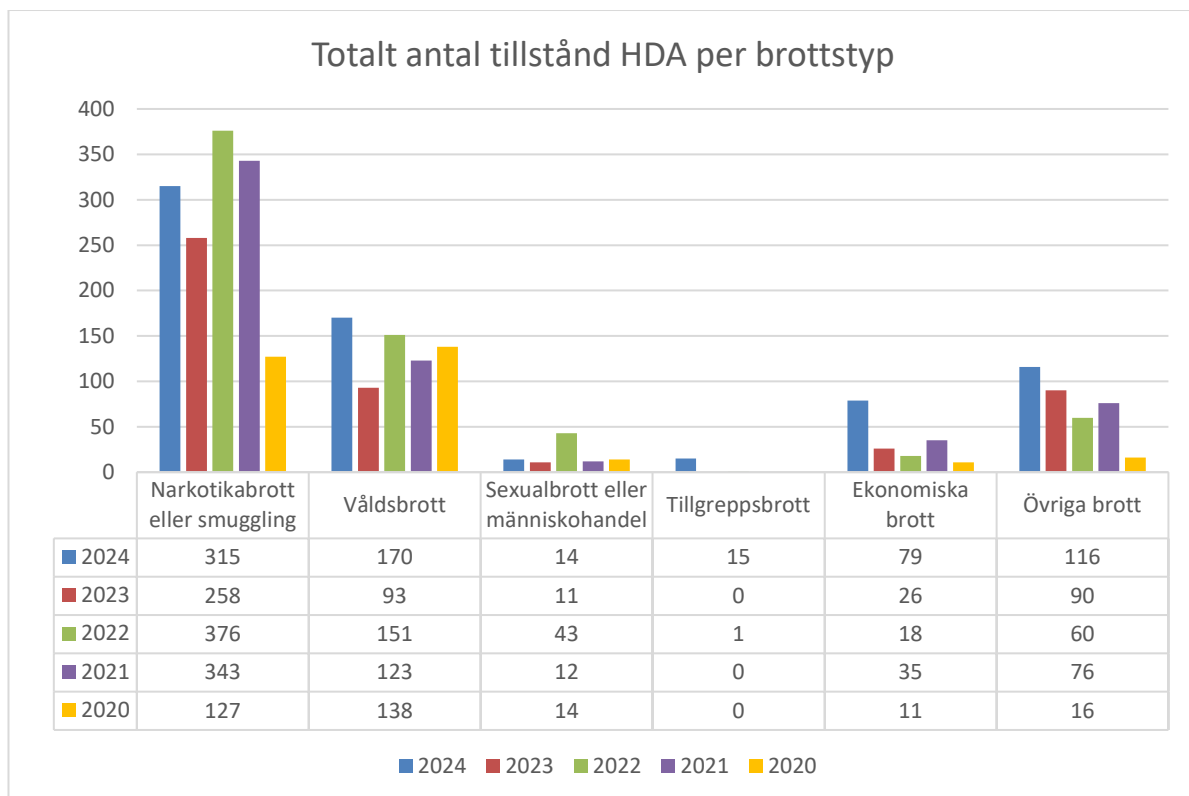
Ett tillstånd till HDA kan avse ett fysisk informationssystem, till exempel en dator eller en mobiltelefon, eller ett immateriellt informationssystem, exempelvis ett e-postkonto, en molntjänst eller ett användarkonto. Det innebär att samma person kan vara föremål för flera tillstånd till HDA.

År 2024 meddelades totalt 709 tillstånd till HDA. En jämförelse med föregående år ger följande resultat. (Eftersom tvångsmedlet infördes den 1 april 2020 är antalet för det året inte helt jämförbart med efterföljande år.)

Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

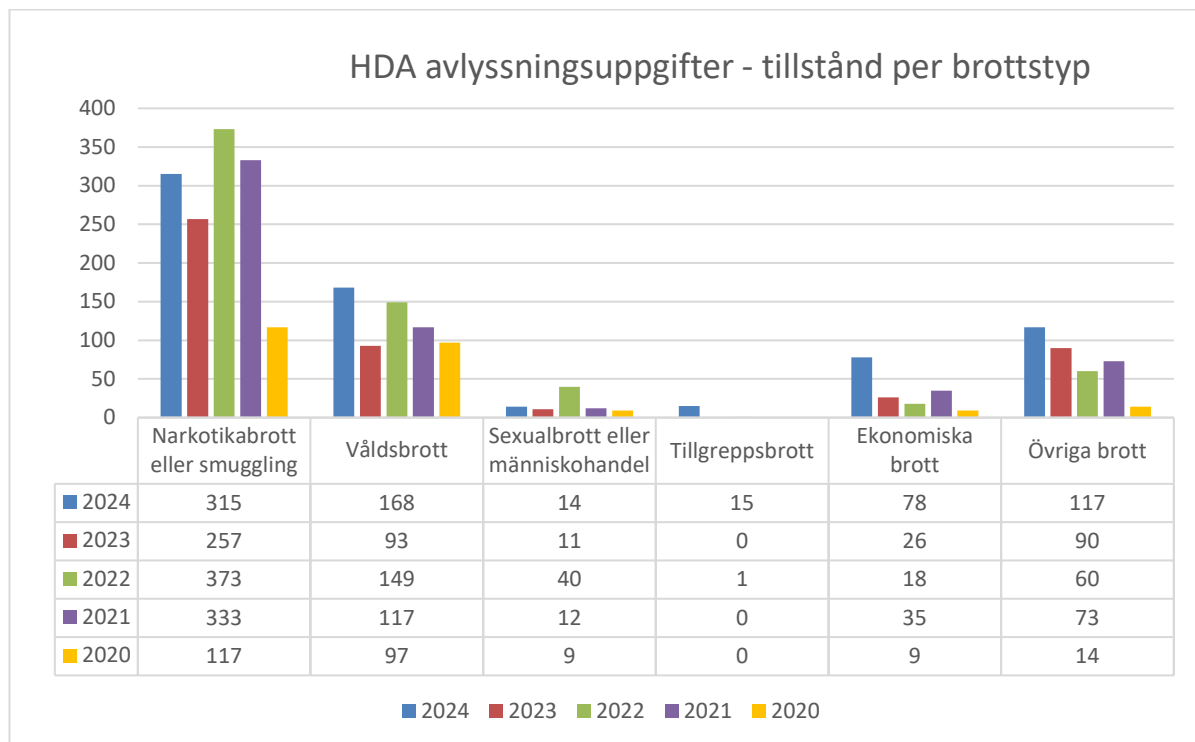
Uppdelat på brottstyp fördelar sig besluten och i jämförelse med tidigare år på följande sätt.

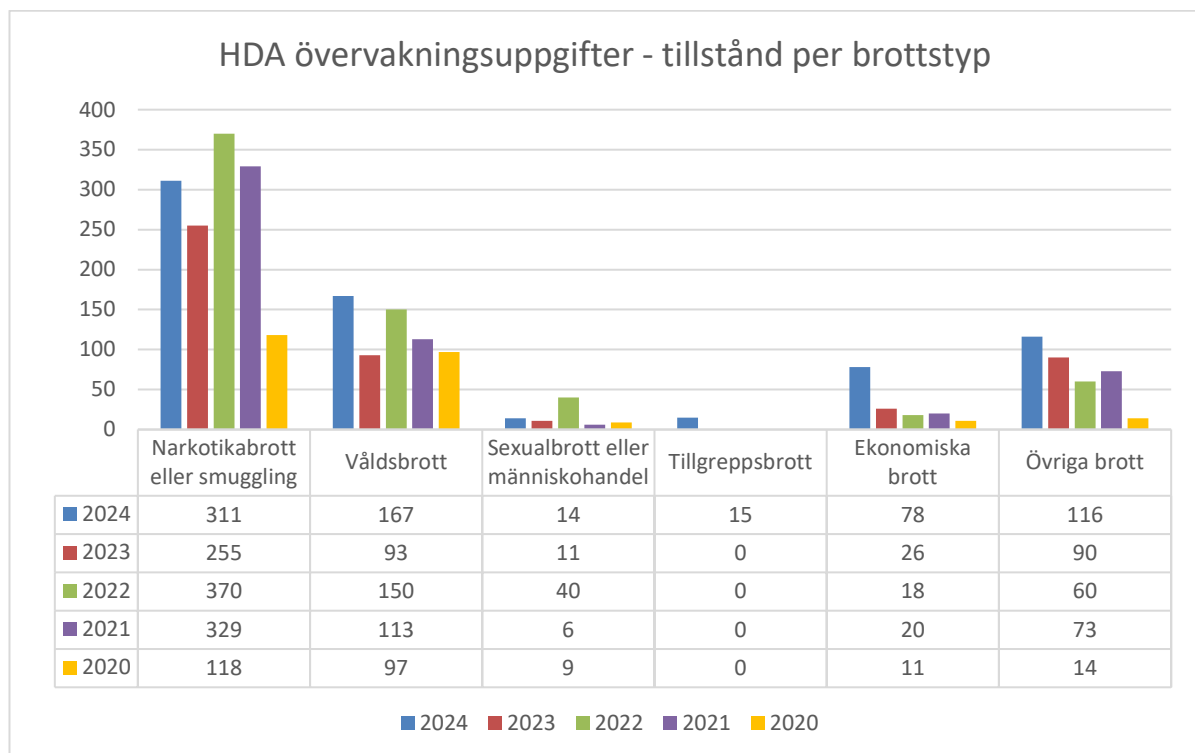
Antalet tillstånd fördelade på brottstyp och uppgiftstyp

Antalet fördelar sig på följande sätt, jämfört med föregående år.

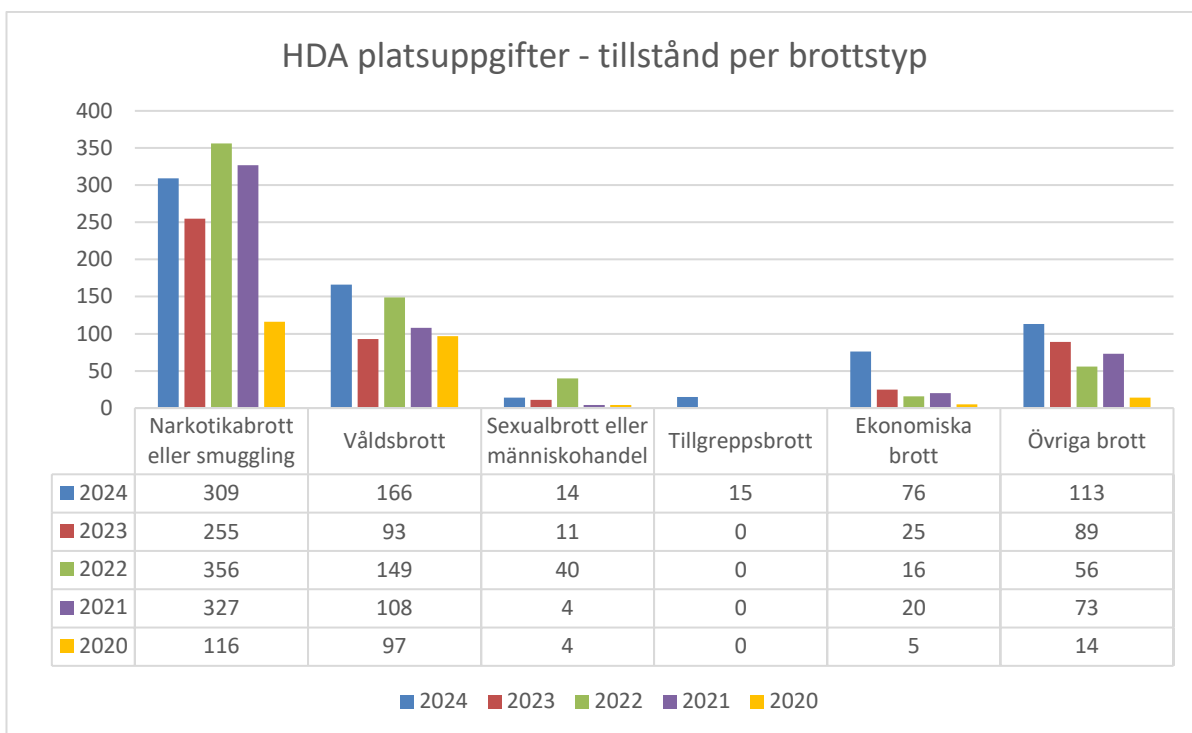
Avlyssningsuppgifter (punkten 1)

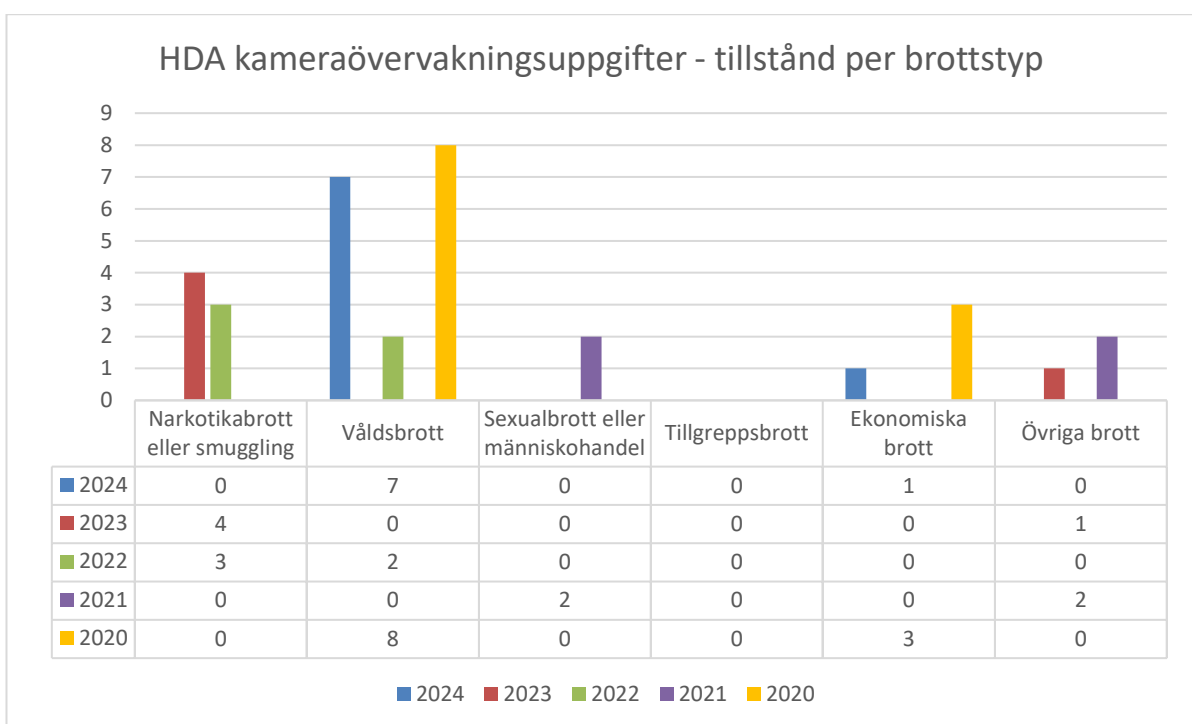
Övervakningsuppgifter (punkten 2)

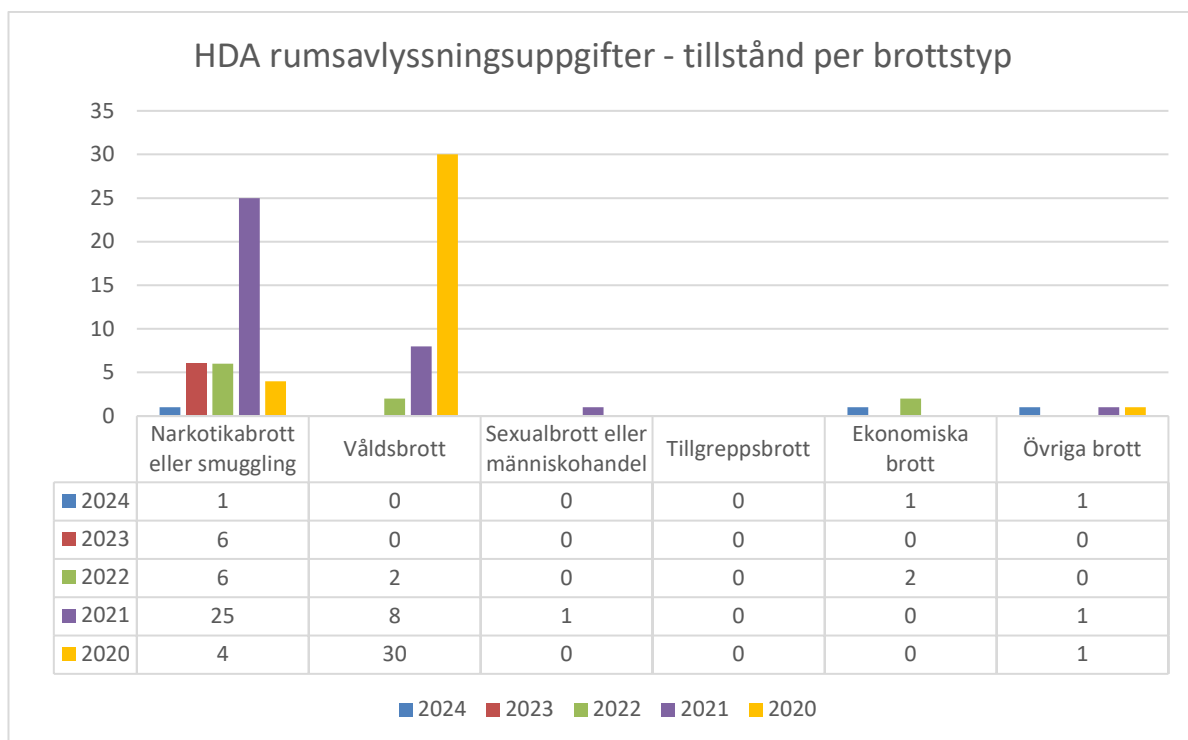
Platsuppgifter (punkten 3)

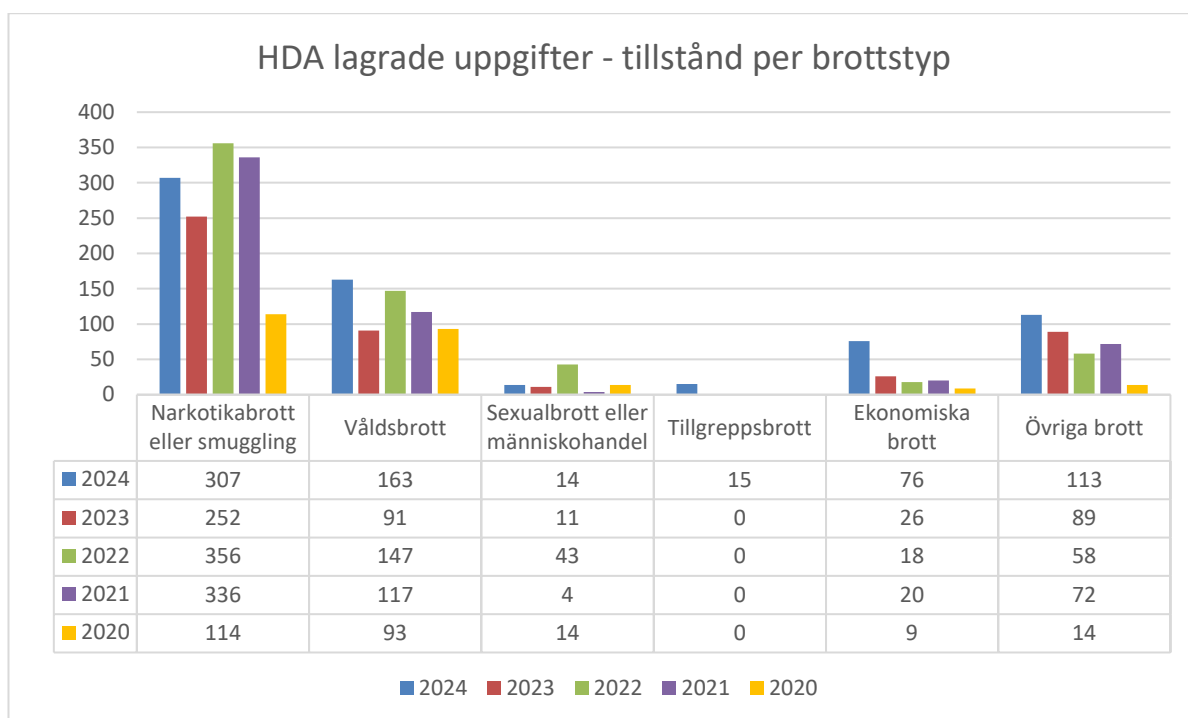
Kameraövervakningsuppgifter (punkten 4)

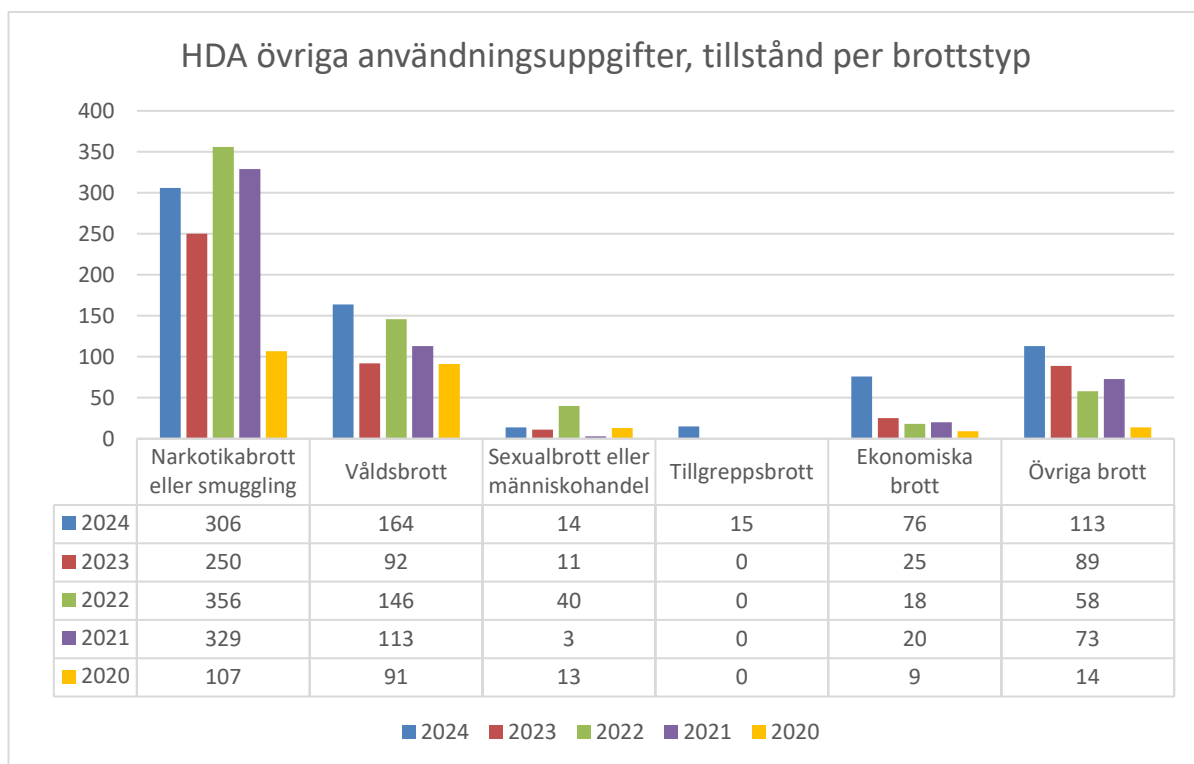
Rumsavlyssningsuppgifter (punkten 5)

Uppgifter som finns lagrade (punkten 6)

Övriga användningsuppgifter (punkten 7)

Avslag fördelat på uppgiftstyp

Domstol har under 2024 avslagit åklagares begäran om HDA i två ärenden. Ansökningarna rörde två misstänkta personer. Under 2023 avslag domstol inte någon begäran från åklagare om HDA. Under 2022 har domstol avslagit åklagares begäran i tre ärenden och ansökningarna rörde då fyra misstänkta personer. De avslagsbeslut som meddelades under 2024, 2023, 2022 och 2021 fördelar sig per uppgiftstyp enligt följande.

	Antal avslag 2024	Antal avslag 2023	Antal avslag 2022	Antal avslag 2021
1. Avlyssningsuppgifter	2	0	4	5
2. Övervakningsuppgifter	2	0	4	5
3. Platsuppgifter	2	0	4	5
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0	0	0
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0	0	0
6. Uppgifter som finns lagrade	2	0	4	6
7. Övriga användningsuppgifter	2	0	4	5

Antalet interimistiska beslut

Åklagare har fattat totalt 35 interimistiska beslut under 2024. Av dessa har 34 beslut fastställts av domstol. Besluten fördelar sig enligt följande.

	Antal beslut 2024	Antal beslut 2023	Antal beslut 2022	Antal beslut 2021
1. Avlyssningsuppgifter	35	30	24	12
2. Övervakningsuppgifter	35	30	24	12
3. Platsuppgifter	35	30	24	11
4. Kameraövervakningsuppgifter	3	0	0	0
5. Rumsavlyssningsuppgifter	3	4	0	0
6. Uppgifter som finns lagrade	35	30	20	11
7. Övriga användningsuppgifter	35	30	21	12

Tvångsmedlets varaktighet

Den tid som HDA pågått redovisas i hela dagar.

	Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
2024	25	20	124	1
2023	21	13	176	1
2022	20	13	119	1
2021	27	26	115	1
2020	60	35	211	10

Nyttan av hemlig dataavläsning

År 2020 omfattade nyttoredovisningen endast sju ärenden med tolv misstänkta personer. Av den anledningen redovisas inte någon jämförelse i tabellform på samma sätt som för HAK, HKÖ och HDA. Det första året 2020 redovisades nyttan enligt följande.

Under förundersökning: I två ärenden har uppgifterna från HDA medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras.

Efter förundersökning: I ett ärende med tre misstänkta har uppgifterna bidragit till att de misstänkta har kunnat avföras från utredningen.

Övrigt: I ett ärende har uppgifterna på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt.

För 2024 omfattar nytto-redovisningen 204 ärenden med totalt 386 miss-tänkta personer.

Nedan anges i vilken omfattning HDA har inneburit någon nytta för utredningen. Nyttan redovisas per uppgiftstyp.

Under förundersökning

Uppgifterna har utgjort underlag i en förhörssituation

	2024		2023	2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	81	21 %	22 %	24 %	15 %
2. Övervakningsuppgifter	72	19 %	21 %	20 %	15 %
3. Platsuppgifter	58	15 %	22 %	21 %	11 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	25 %	0 %	0 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	5	100 %	0 %	100 %	0 %
6. Uppgifter som finns lagrade	52	14 %	19 %	23 %	14 %
7. Övriga användningsuppgifter	47	12 %	17 %	19 %	10 %

Uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras

	2024		2023	2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	139	36 %	45 %	30 %	30 %
2. Övervakningsuppgifter	131	34 %	42 %	29 %	30 %
3. Platsuppgifter	122	32 %	45 %	29 %	30 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	2	50 %	25 %	0 %	25 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	1	20 %	50 %	0 %	43 %
6. Uppgifter som finns lagrade	98	26 %	37 %	27 %	24 %
7. Övriga användningsuppgifter	98	26 %	35 %	26 %	24 %

Uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel använts mot den misstänkta

	2024		2023	2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	73	19 %	23 %	20 %	12 %
2. Övervakningsuppgifter	70	18 %	21 %	19 %	11 %
3. Platsuppgifter	62	16 %	20 %	18 %	11 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	25 %	0 %	0 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %	100 %	0 %
6. Uppgifter som finns lagrade	51	14 %	18 %	19 %	10 %
7. Övriga användningsuppgifter	50	13 %	17 %	17 %	9 %

Uppgifterna har bidragit till utredning om brottsutbyte

	2024		2023	2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	17	4 %	7 %	7 %	3 %
2. Övervakningsuppgifter	17	4 %	7 %	5 %	3 %
3. Platsuppgifter	11	3 %	6 %	5 %	2 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	0 %	0 %	0 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %	0 %	0 %
6. Uppgifter som finns lagrade	13	3 %	5 %	6 %	3 %
7. Övriga användningsuppgifter	12	3 %	4 %	5 %	2 %

Uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkta

	2024		2023	2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	77	20 %	30 %	32 %	16 %
2. Övervakningsuppgifter	70	18 %	28 %	29 %	15 %
3. Platsuppgifter	59	16 %	30 %	30 %	14 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	25 %	0 %	50 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	5	100 %	50 %	100 %	13 %
6. Uppgifter som finns lagrade	50	13 %	25 %	31 %	15 %

7. Övriga användningsuppgifter	47	12 %	23 %	28 %	12 %
--------------------------------	----	------	------	------	------

Efter förundersökning

Uppgifterna har bidragit till att den misstänkta kunnat avföras från utredningen

	2024		2023	2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	37	10 %	4 %	7 %	4 %
2. Övervakningsuppgifter	36	9 %	4 %	6 %	4 %
3. Platsuppgifter	35	9 %	4 %	6 %	5 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	2	50 %	0 %	0 %	50 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %	0 %	17 %
6. Uppgifter som finns lagrade	32	8 %	4 %	5 %	3 %
7. Övriga användningsuppgifter	32	8 %	4 %	5 %	3 %

Uppgifterna har bidragit till att den misstänkta har kunnat åtalas

	2024		2023	2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	65	17 %	20 %	23 %	10 %
2. Övervakningsuppgifter	57	15 %	17 %	21 %	9 %
3. Platsuppgifter	44	12 %	19 %	21 %	8 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	25 %	0 %	25 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	5	100 %	0 %	100 %	0 %
6. Uppgifter som finns lagrade	42	11 %	16 %	23 %	9 %
7. Övriga användningsuppgifter	38	10 %	15 %	20 %	7 %

Uppgifterna har åberopats som bevisning i stämningsansökan

	2024		2023	2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	56	15 %	19 %	19 %	6 %
2. Övervakningsuppgifter	48	13 %	16 %	17 %	7 %
3. Platsuppgifter	38	10 %	18 %	18 %	7 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	25 %	0 %	25 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	5	100 %	0 %	100 %	0 %
6. Uppgifter som finns lagrade	35	9 %	15 %	19 %	8 %
7. Övriga användningsuppgifter	30	8 %	13 %	16 %	6 %

Överskottsinformation

Uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning

	2024		2023	2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	53	14 %	15 %	14 %	10 %
2. Övervakningsuppgifter	51	13 %	13 %	13 %	10 %
3. Platsuppgifter	44	12 %	13 %	13 %	10 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0 %	0 %	0 %	0 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %	100 %	4 %
6. Uppgifter som finns lagrade	39	10 %	12 %	13 %	9 %
7. Övriga användningsuppgifter	36	10 %	11 %	12 %	9 %

Uppgifterna har överförts som överskottsinformation enligt särskilt beslut för utredning av brott i en annan förundersökning

	2024		2023	2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	33	9 %	9 %	7 %	8 %
2. Övervakningsuppgifter	29	8 %	8 %	6 %	7 %
3. Platsuppgifter	27	7 %	7 %	5 %	8 %

4. Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	0 %	0 %	25 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0 %	0 %	0 %	13 %
6. Uppgifter som finns lagrade	24	6 %	7 %	7 %	7 %
7. Övriga användningsuppgifter	22	6 %	6 %	5 %	7 %

Övrigt

Uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt

	2024		2023	2022	2021
Typ av uppgift	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
1. Avlyssningsuppgifter	88	23 %	31 %	30 %	18 %
2. Övervakningsuppgifter	82	22 %	30 %	28 %	20 %
3. Platsuppgifter	62	16 %	34 %	27 %	19 %
4. Kameraövervakningsuppgifter	1	25 %	0 %	0 %	25 %
5. Rumsavlyssningsuppgifter	1	20 %	0 %	0 %	17 %
6. Uppgifter som finns lagrade	64	17 %	31 %	37 %	17 %
7. Övriga användningsuppgifter	62	16 %	26 %	26 %	18 %

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av HDA har haft för brottsbekämpningen redovisas här tre anonymiserade ärenden.

Exempel 18

I ett ärende om s.k. vishingbedrägerier, där företrädesvis äldre människor blev uppringda och vilseledda att överlämna sina kontouppgifter och använda sina bank-ID:n, tillämpades ny lagstiftning från den 1 oktober 2023 som gör det möjligt att använda HDA i ärenden om grovt bedrägeri som sker med hjälp av elektronisk kommunikation. Brottsupplägget gick ut på att personer beställde lyxresor av den huvudmisstänkte, vars medhjälpare därefter ringde upp äldre personer rörande påstådda felaktiga försändelser samt vilseledde dem till att medverka till att godkänna betalningar av resor till stora belopp. För detta betalade kunderna 50 procent av det egentliga priset på resan. Kommunikationen mellan huvudmannen och hans kunder respektive hans medarbetare fördes på krypterade appar. Den information

som framkom genom HDA möjliggjorde att ett flertal grova bedrägerier och försök till grova bedrägerier mot totalt 13 äldre personer kunde utredas. Tio personer åtalades och dömdes för olika delaktighet i den brottsliga verksamheten, varav två för att ha genomfört bedrägerierna och bedrägeriförsöken och övriga för penningtvättsbrott. I spaningen mot huvudmannen gjordes också beslag av bl.a. guld och kontanter för 350 000 kronor, vilka belades med kvarstad för att täcka målsägandenas skadeståndskrav. Domen är överklagad till hovrätten.

Exempel 19

En ung person sköts till döds med flera skott en sommarkväll 2023. Gärningen hade sin bakgrund i en uppgörelse i den gängkriminella miljön. Det var dock "fel" brottsoffer som mördades. Det fanns vittnen till skjutningen, men gärningsmannen var maskerad och vittnenas utsagor var därför ganska allmänna. Det fanns heller inga tekniska spår på brottsplatsen som kunde bidra till identifiering av skytten. Bara några timmar efter gärningen kunde dock polisen koppla ihop gärningen med uppgifter från HAK och HDA i ett annat ärende i landet. I HTM-materialet fanns samtal mellan anstiftaren och andra personer samt chattar mellan anstiftaren och skytten från veckorna före mordet till strax efteråt. Både anstiftaren och skytten var underåriga vid gärningen. Samtalen före mordet handlade bl.a. om ett uppdrag som skulle utföras i en viss stad, vilken ersättning som skulle betalas ut för uppdraget, att en person skulle skickas till den aktuella staden och att skytten strax innan inväntade att slutföra uppdraget. Meddelandena efter mordet handlade om att uppdraget hade slutförts, att fel person hade skjutits och att detta påverkade den utlovade ersättningen. Uppgifterna kontrollerades och bekräftades sedan genom inhämtade av HÖK på skytten, där resan från dennes bostad till den aktuella staden stämde överens med bl.a. information i chattar. Överskottsmaterialet från HAK och HDA var helt nödvändigt för att kunna hitta personer som kunde misstänkas för mordet, dvs. anstiftaren och skytten. Någon annan sådan information av betydelse fanns inte inledningsvis i utredningen. Uppgifterna ledde till fortsatt utredning som kunde bekräfta vad chattarna handlade om och dessa ledde även till att andra personer kunde knytas till brottet. Sammantaget dömdes skytten och anstiftaren för mordet samt två personer för medhjälp till mord till långa fängelsestraff och slutna ungdomsvård. Hovrätten konstaterade att det saknas teknisk bevisning som knyter skytten till brottsplatsen, men att det finns ett sådant stort antal indicier som gör det praktiskt taget omöjligt att det inte är den åtalade skytten som begått brottet. De centrala indicierna som hovrätten anger var främst uppgifterna från HAK, HDA och HÖK, och den kontroll av uppgifterna som sedan gjordes.

Exempel 20

Ärendet gällde organiserad narkotikaförsäljning och åtalet riktades dels mot en leverantör, dels den person som tagit emot narkotikabeställningarna och skickat uppgifter om dessa till leverantören. I förundersökningen användes hemliga tvångsmedel i form av HDA, HAK och HKÖ. Genom den hemliga dataavläsningen gick det att ta del av inkommande beställningar och det gick även att se meddelanden som skickades till leverantören. Åtgärderna kombinerades i vissa fall med spaning och tillslag där det kunde konstateras vad som överlåtits. Genom de hemliga tvångsmedlen kunde polisen även lokalisera olika platser där narkotikan förvarades, såsom bostad, förråd och bil. Från en av de misstänkta beslagtogs kläder, väskor, skor, kontanter i utländsk valuta, klockor och guldkedjor till ett värde av cirka 780 000 kr samt cirka 430 000 kr i kontanter. Egendomen yrkades förverkad i samband med åtalet. Eftersom bevisningen från de hemliga tvångsmedlen var så tydlig så erkände de båda misstänkta. Åtalet omfattade 1 050 narkotikaöverlåtelser och tingsrätten biföll åtalet avseende i vart fall 1 000 av dessa. De misstänkta dömdes till fängelse i två år och sex månader respektive två år och den beslagtagna egendomen förklarades förverkad. Domen överklagades av en av de tilltalade till hovrätten, som fastställde tingsrättens dom i alla delar utom vad avser ett yrkande om förverkande av ett par skor och en tröja.

Analys

Under 2024 var 436 personer föremål för HDA, vilket är en påtaglig ökning jämfört med föregående år då motsvarande siffra var 331 personer. Även jämfört med tidigare år visar statistiken på en tydlig ökning i fråga om antalet avlästa personer. Åren 2021 och 2022 var 311 respektive 365 personer föremål för HDA och under 2020 avlästes 170 personer.⁷

Även antalet beviljade tillstånd till HDA ökade jämfört med föregående år. Under 2024 beviljades 709 tillstånd medan motsvarande siffra för 2023 var 478 tillstånd. Statistiken kan även jämföras med 2022 och 2021, då det beviljades 649 respektive 589 tillstånd till HDA.

Ökningen under 2024 av antalet tillstånd och personer som varit föremål för HDA har skett inom alla brottskategorier. Fortfarande används HDA framför allt vid narkotikabrott eller smuggling samt våldsbrott men det går också att skönja en ökad användning av HDA särskilt i förundersökningar om tillgreppsbrott och ekonomiska brott.

Under 2024 var 194 personer föremål för HDA i förundersökningar om narkotikabrott eller smuggling och det beviljades 315 tillstånd. För 2023 var

⁷ Det bör dock noteras att statistiken för 2020 endast avsåg perioden april till och med december.

motsvarande siffror 160 avlästa personer och 258 beviljade tillstånd. Samtidigt kan noteras att under åren 2022 och 2021 var 184 respektive 148 personer föremål för HDA och det beviljades 376 respektive 343 tillstånd i förundersökningar om narkotikabrott eller smuggling.

När det gäller kategorin våldsbrott var 105 personer föremål för HDA och det beviljades 170 tillstånd under 2024, vilket kan jämföras med 74 personer och 93 tillstånd under föregående år. Det motsvarar en procentuell ökning med 42 procentenheter avseende antalet avlästa personer och 83 procentenheter avseende antalet beviljade tillstånd jämfört med 2023. Även jämfört med tidigare år visar statistiken på en tydlig ökad användning av HDA i förundersökningar om våldsbrott.

Såvitt avser brottskategorierna tillgreppsbrott, ekonomiska brott och övriga brott har användningen av HDA ökat påtagligt under 2024 jämfört med tidigare år. Exempelvis var elva personer föremål för HDA och det beviljades 15 tillstånd i förundersökningar om tillgreppsbrott under 2024. Under tidigare år (2020-2023) är det totalt endast en person som varit föremål för HDA i en förundersökning om tillgreppsbrott, varvid det beviljades ett tillstånd (år 2022). Även när det gäller användningen av HDA i förundersökningar om ekonomiska brott är ökningen markant. Under 2024 beviljades det 79 tillstånd som berörde 38 personer, vilket kan jämföras med 26 tillstånd och 21 avlästa personer under 2023.

I brottskategorin sexualbrott eller människohandel har statistiken över antalet avlästa personer och antalet beviljade tillstånd legat relativt fast sedan år 2020 med undantag för år 2022, då betydligt fler personer blev föremål för HDA och det beviljades betydligt fler tillstånd jämfört med övriga år. På ett övergripande plan visar statistiken att användningen av HDA i förundersökningar om sexualbrott eller människohandel är relativt begränsad och särskilt i jämförelse med brottskategorierna narkotikabrott eller smuggling, våldsbrott och övriga brott.

Den ökade användningen av HDA under 2024 i stort sett alla brottskategorier kan möjligen, som tidigare angetts, bero på den rådande brottsutvecklingen med fler allvarliga våldsbrott och att den organiserade brottsligheten har fått en större utbredning som även utvidgats till nya typer av brottslig verksamhet. En annan förklaring kan vara lagändringarna den 1 oktober 2023 som gett utökade möjligheter till användning av hemliga tvångsmedel, däribland HDA (se 4 § lagen om hemlig dataavläsning). Ytterligare en möjlig förklaring kan vara en ökad teknisk förmåga hos de verkställande myndigheterna. Samtidigt bör det, som tidigare angetts, noteras att de rättsliga förutsättningarna för att använda tvångsmedlet endast har funnits i ett begränsat antal år och att inhämtningen av statistikuppgifter över användningen av HDA – till skillnad från övriga hemliga tvångsmedel – utgår från ett rent manuellt förfarande som successivt utvecklas och förfinas,

varför det är svårt att dra några generella och långtgående slutsatser utifrån underlaget.

Liksom tidigare år är de vanligaste uppgiftstyperna avlyssningsuppgifter, övervakningsuppgifter, platsuppgifter, lagrade uppgifter och övriga användningsuppgifter. Detta är förväntat eftersom det krävs att tillståndet omfattar flera uppgiftstyper för att hemlig dataavläsning ska ge den information som utredningen vanligen behöver. Dessutom är uppgiftstyperna till viss del överlappande.

Den genomsnittliga tiden för HDA under 2024 var 25 dagar, vilket är en ökning med fyra dagar jämfört med 2023. Även beträffande mediantiden skedde en ökning under föregående år, från 13 dagar under 2023 till 20 dagar under 2024. Den längsta tiden minskade däremot. År 2024 var den längsta tid som någon var föremål för HDA 124 dagar, vilket kan jämföras med 2023 då den längsta tiden var 176 dagar. För åren 2022 och 2021 var motsvarande siffra 119 respektive 115 dagar. Eftersom HDA fortfarande får anses som ett relativt nytt hemligt tvångsmedel där statistik endast finns för fyra hela år, är det svårt att dra några generella slutsatser utifrån statistiken.

Nyttoanalys

Vid en jämförelse av nyttan av HDA kan det, i liket med övriga hemliga tvångsmedel, konstateras att det förekommer relativt stora variationer beroende dels på typ av nytta, dels på vilken uppgiftstyp som jämförs. Mellan 2023 och 2024 kan en svag generell minskning av nyttan noteras i alla kategorier utom såvitt avser den del där uppgifterna har bidragit till att den misstänkta kunnat avföras från utredningen. Det bör iakttas en viss försiktighet vid bedömningen av den redovisade nyttan av HDA, då antalet berörda personer och beviljade tillstånd är begränsat och då enskilda faktorer, t.ex. om ett tillstånd inte gått att verkställa, kan få stort genomslag i statistiken. Nyttan av HDA har dock på ett generellt plan legat på ungefär samma nivåer sedan 2021.

10 Internationell rättslig hjälp

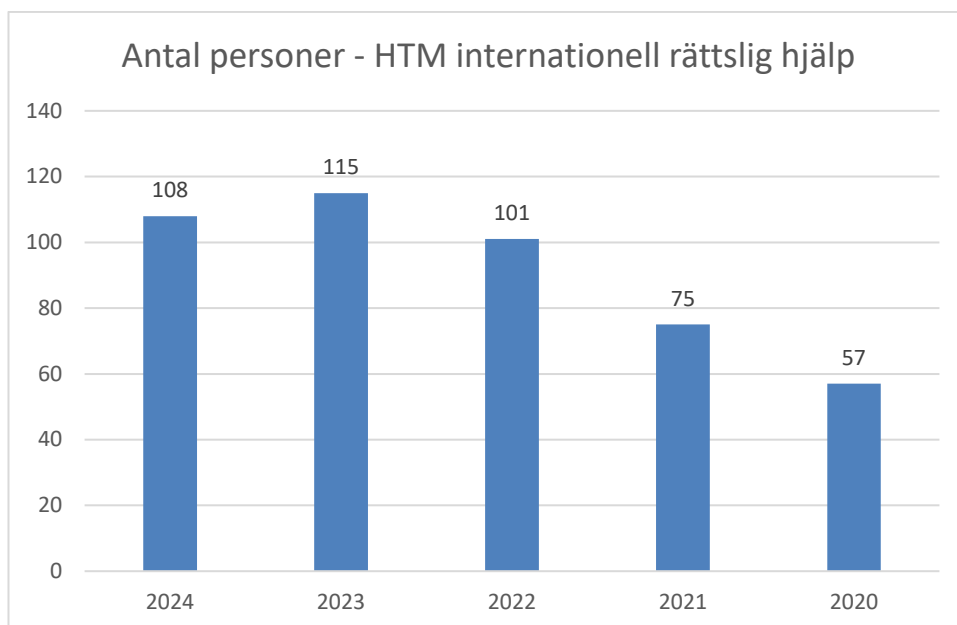
Hemliga tvångsmedel på begäran av utländska myndigheter (efter en begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål eller en europeisk utredningsorder) har använts i Sverige i följande omfattning.

		Antal personer	Antal tillstånd
HAK	2024	38	110
	2023	26	103
	2022	11	36
	2021	24	62
	2020	10	20
Förenklad HAK	2024	2	4
	2023	1	1
	2022	0	0
	2021	1	1
	2020	0	0
HÖK	2024	56	265
	2023	75	196
	2022	80	207
	2021	37	126
	2020	35	132
HKÖ	2024	2	2
	2023	2	1
	2022	2	3
	2021	0	0
	2020	0	0
HRA	2024	7	11
	2023	7	7
	2022	5	7
	2021	9	49
	2020	1	1

		Antal personer	Antal tillstånd
HDA	2024	3	12
	2023	4	11
	2022	3	5
	2021	4	14
	2020	11	20
Totalt	2024	108	404
	2023	115	319
	2022	101	258
	2021	75	252
	2020	57	173

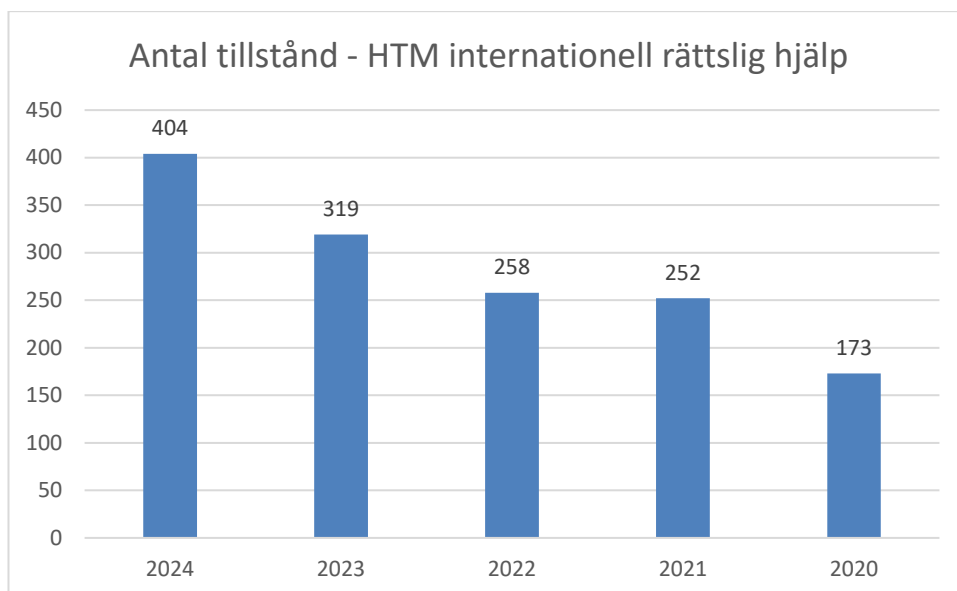
Antalet personer

När det gäller antalet personer som varit föremål för hemliga tvångsmedel på begäran av utländska myndigheter ger en jämförelse med tidigare år följande grafiska resultat.

Antalet tillstånd

När det gäller antalet beviljade tillstånd till hemliga tvångsmedel i anledning av begäran från utländska myndigheter ger en jämförelse med tidigare år följande grafiska resultat.

Det kan anmärkas att eventuella avslag inte går att utläsa ur HTM-Cåbra eftersom statistisk brottsgrund, såsom exempelvis internationell rättslig hjälp, anges först när ett beviljat tillstånd från domstol registreras. Eventuella avslag ingår dock i redovisat antal avslag för respektive tvångsmedel.

Särskilt om HDA

Antalet misstänkta personer fördelade på uppgiftstyper

	2024	2023	2022	2021	2020
1. Avlyssningsuppgifter	3	4	3	4	11
2. Övervakningsuppgifter	3	4	3	4	11
3. Platsuppgifter	3	4	3	4	11
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0	0	0	0
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0	0	0	2
6. Uppgifter som finns lagrade	3	4	3	4	11
7. Övriga användningsuppgifter	3	4	3	4	11

Sammanlagt har tre personer under 2024 varit föremål för HDA med anledning av ansökan om internationell rättslig hjälp.

Antalet tillstånd fördelat på uppgiftstyper

	2024	2023	2022	2021	2020
1. Avlyssningsuppgifter	12	11	5	14	20
2. Övervakningsuppgifter	12	11	5	14	20
3. Platsuppgifter	12	11	5	14	20
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0	0	0	0
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0	0	0	3
6. Uppgifter som finns lagrade	12	11	5	14	20
7. Övriga användningsuppgifter	12	11	5	14	20

Sammanlagt har tolv tillstånd om HDA med anledning av ansökan om internationell rättslig hjälp beviljats under 2024.

Interimistiska beslut

Åklagare har under 2024 meddelat totalt 19 interimistiska beslut med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp, varav 17 interimistiska beslut om HAK, ett interimistiskt beslut om HKÖ och ett interimistiskt beslut om HRA. Samtliga har fastställts av domstol. Under 2023 meddelade åklagare tre interimistiska beslut om HAK med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp varav samtliga fastställdes av domstol. År 2022 meddelades fyra interimistiska beslut om HAK och ett interimistiskt beslut om HÖK med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp. Även dessa beslut fastställdes av domstol. 2021 och 2020 fattade åklagare inte några interimistiska beslut med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp.

Analys

I likhet med tidigare år framgår av statistiken att HAK och HÖK är de hemliga tvångsmedel som använts mest i Sverige på begäran av utländska myndigheter. Användningen av HKÖ, HRA och HDA i anledning av begäran om internationell rättslig hjälp har däremot varit begränsad. Antalet personer som varit föremål för hemliga tvångsmedel i Sverige på begäran av

utländska myndigheter har sjunkit något jämfört med 2023 medan antalet tillstånd har ökat, från 319 tillstånd till 404 tillstånd. Det motsvarar en procentuell ökning med 27 procentenheter och denna består till stor del av att antalet ansökningar om HÖK ökade från 196 stycken under 2023 till 265 stycken under 2024.⁸ Antalet tillstånd till HAK med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp är relativt oförändrat 2024 (110) jämfört med 2023 (103). Mellan 2022 och 2023 skedde däremot påtaglig ökning av antalet tillstånd till HAK. Sett över tid har antalet tillstånd till hemliga tvångsmedel med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp ökat år för år. Det är svårt att närmare analysera anledningen till detta, men en möjlig förklaring skulle kunna vara den organiserade brottslighetens ökade rörlighet över nationsgränserna.

⁸ Det kan anmärkas att av totalsiffran 265 tillstånd till HÖK under 2024 är 108 stycken hänförliga till ett och samma ärende.

11 Preventiva tvångsmedel

Tidigare har det inom Åklagarmyndigheten enbart varit Riksenheten för säkerhetsmål som handlagt ärenden om hemliga tvångsmedel enligt lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen). Den 1 oktober 2023 utökades tillämpningsområdet för preventivlagen (se prop. 2022/23:126 *Hemliga tvångsmedel – effektiva verktyg för att förhindra och utreda allvarliga brott*). Utvidgningen innebär att hemliga tvångsmedel får användas i fler fall än tidigare i syfte att förhindra särskilt allvarlig brottslighet som förekommer inom kriminella nätverk. Det innebär att ärenden om preventiva hemliga tvångsmedel numera handläggs inom alla delar av den operativa verksamheten vid Åklagarmyndigheten.

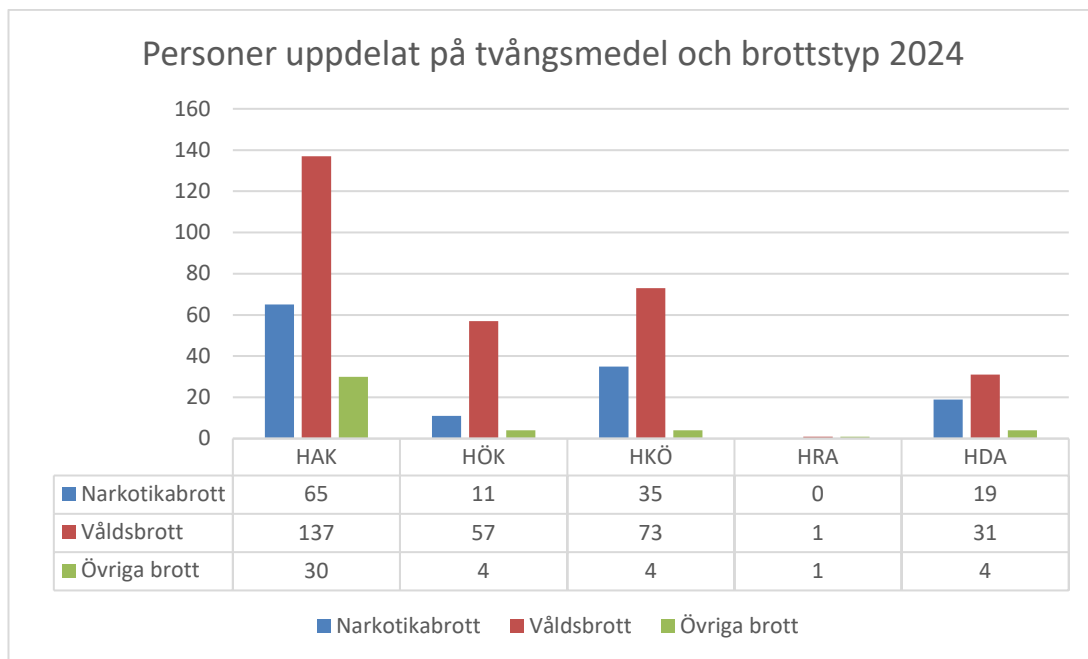
Den 1 september 2024 utvidgades tillämpningsområdet för preventivlagen ytterligare (se prop. 2023/24:117 *Preventiva tvångsmedel för att förebygga och förhindra allvarliga brott*). Utvidgningen innebär bland annat att HRA och HDA som avser rumsavlyssningsuppgifter får användas i syfte att förhindra särskilt allvarlig brottslighet som förekommer inom kriminella nätverk. Vidare får husrannsakan, undersökning på annat ställe och genomsökning på distans användas i syfte att förhindra viss allvarlig brottslighet.

De ärenden som Säkerhetspolisen handlagt under 2024 framgår av kapitel 12. Riksenheten för säkerhetsmål vid Åklagarmyndigheten har uppgett att de har handlagt sex ärenden enligt preventivlagen under 2024. Föregående år handlade Riksenheten för säkerhetsmål vid Åklagarmyndigheten inte något ärende enligt preventivlagen.

Antalet personer

Totalt har 472 personer varit föremål för preventiva hemliga tvångsmedel under 2024. Av dessa avsåg 232 stycken HAK, 72 stycken HÖK, 112 stycken HKÖ, två stycken HRA och 54 stycken HDA. Av de personer som varit föremål för preventiv HDA är det inget fall som avser rumsavlyssningsuppgifter.

Antalet personer fördelar sig mellan olika tvångsmedel och brottstyper på följande sätt.

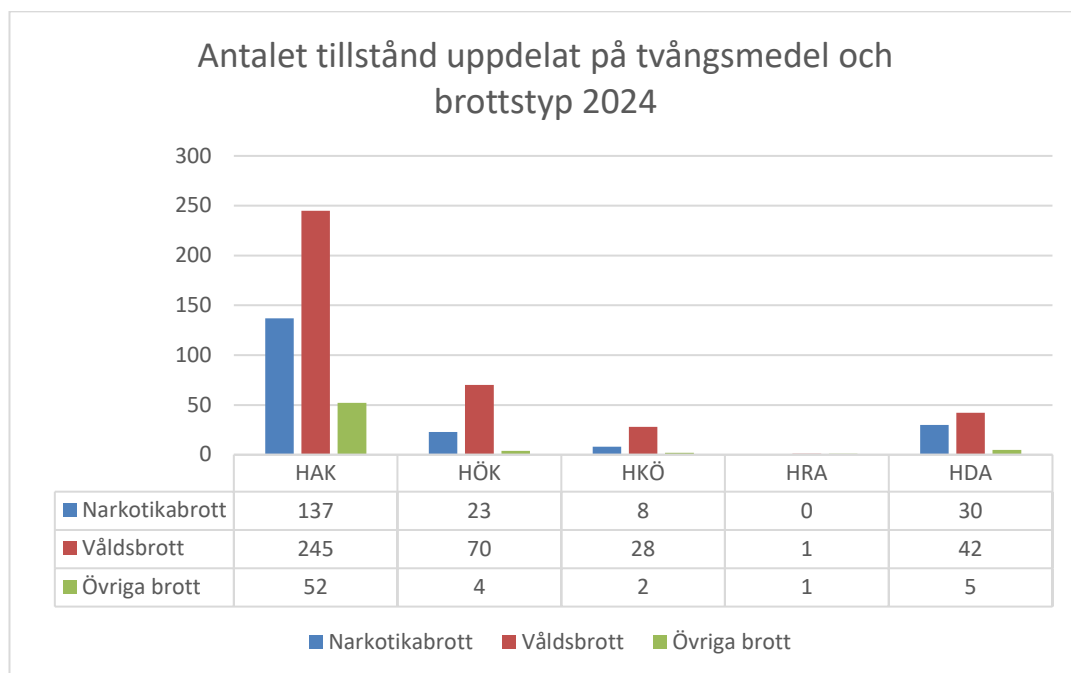
Under 2024 har 15 personer varit föremål för en förenklad HAK enligt preventivlagen, varav sex med anledning av narkotikabrott, åtta med anledning av våldsbrott och en avseende övriga brott

Eftersom de utökade möjligheterna att tillämpa preventivlagen trädde i kraft den 1 oktober 2023 har en jämförelse med statistiken från 2023 ett relativt begränsat värde. Nämnas kan dock att under 2023 var totalt 66 personer föremål för preventiva hemliga tvångsmedel. Av dessa avsåg 46 stycken HAK, sex stycken HÖK, två stycken HKÖ och tolv stycken HDA. Av de personer som var föremål för HAK avlyssnades fyra med anledning av narkotikabrott eller smuggling, 31 avseende våldsbrott och elva avseende övriga brott. En person var föremål för förenklad HAK och detta avsåg våldsbrott. Av de sex personer som var föremål för HÖK övervakades en med anledning av narkotikabrott, fyra avseende våldsbrott och en avseende övrigt brott. Två personer var föremål för HKÖ och det avsåg ett våldsbrott och ett övrigt brott. Slutligen användes HDA i preventivt syfte mot tolv personer, varav en med anledning av narkotikabrott eller smuggling, åtta med anledning av våldsbrott och tre avseende övriga brott.

Antalet tillstånd

Domstol har under 2024 meddelat totalt 648 tillstånd med stöd av preventivlagen. Av dessa avsåg 434 tillstånd till HAK, 97 tillstånd till HÖK, 38 tillstånd till HKÖ, två tillstånd till HRA och 77 tillstånd till HDA. Av de tillstånd som gäller preventiv HDA är det inget tillstånd som avser rumsavlyssningsuppgifter.

Antalet tillstånd fördelar sig mellan olika tvångsmedel och brottstyper på följande sätt.

Under 2024 har det meddelats 24 tillstånd till förenklad HAK enligt preventivlagen, varav sju med anledning av narkotikabrott, 15 med anledning av våldsbrott och två för övriga brott.

Under 2023 meddelade domstol totalt 105 tillstånd med stöd av preventivlagen. Av dessa avsåg 77 tillstånd till HAK, elva tillstånd till HÖK, två tillstånd till HKÖ och 15 tillstånd till HDA. Uppdelat på brottstyp fördelade sig tillstånden enligt följande. Beträffande tillstånden till HAK rörde elva stycken narkotikabrott eller smuggling, 51 våldsbrott och 15 övriga brott. Tillstånden till HÖK rörde två narkotikabrott eller smuggling, åtta våldsbrott och ett övrigt brott. De två tillstånden till HKÖ som meddelades rörde ett våldsbrott och ett övrigt brott. Därutöver meddelades ett tillstånd till förenklad HAK enligt preventivlagen som rörde våldsbrott. Av tillstånden till HDA avsåg två narkotikabrott eller smuggling, åtta våldsbrott och fem övriga brott.

Husrannsakan, undersökning på annat ställe och genomsökning på distans

Det är inte någon person som varit föremål för husrannsakan, undersökning på annat ställe eller genomsökning på distans enligt preventivlagen under 2024.⁹

Exempel på användningen i praktiken

Polismyndigheten och Tullverket har tillhandahållit sex anonymiserade exempel för att åskådliggöra vilken betydelse – nytta – användningen av preventiva tvångsmedel har haft i underrättelseverksamheten.

Polismyndigheten

Exempel 1

Förebyggande insats mot kriminellt nätverk

Bakgrund:

Flera sprängladdningar placerades ut riktade mot ett etablerat kriminellt nätverk. Polisen bedömde att det förelåg en överhängande risk för hämndaktioner och fortsatt eskalering av den våldsspiral som pågick i regionen.

Åtgärd och resultat:

Med stöd av lagen om hemliga tvångsmedel för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (den så kallade preventivlagen) kunde Polisen genomföra hemlig avlyssning av individer identifierade som drivande och i och med det förhindra nära förestående våldsbrott. Genom dessa tvångsmedel kunde underrättelseinhämtning ske i realtid, vilket möjliggjorde proaktiva insatser mot de våldsaktiva individerna. Flera personer kunde gripas och häktas för grova narkotikabrott, vilket kraftigt reducerade nätverkets kapacitet att genomföra våldsbrott. Under perioden genomfördes heller inga kända våldsdåd av nätverket.

Exempel 2

Insatser mot möjliggörare i kriminellt nätverk

Bakgrund:

Polisen hade underrättelseuppgifter om flera individer som agerade

⁹ Husrannsakan, undersökning på annat ställe och genomsökning på distans infördes i preventivlagen den 1 september 2024.

möjliggörare åt ett tongivande kriminellt nätverk. Uppgifterna var otillräckliga för att inleda en förundersökning men underrättelsearbetet visade en konkret och påtaglig risk att personerna främjade nätverkets brottsliga verksamhet.

Åtgärd och resultat:

Med stöd av preventivlagen användes flera hemliga tvångsmedel mot dessa individer. Arbetet ledde till gripanden av flera centrala aktörer där en tongivande nätverkskriminell greps misstänkt för grovt narkotikabrott och grovt vapenbrott, samt två möjliggörare greps misstänkta för grova narkotikabrott.

Exempel 3

Förebyggande insatser i kriminellt nätverk

Bakgrund:

I ärendet fanns underrättelseinformation om en påtaglig risk för att ett grovt våldsbrott skulle begås inom ramen för en intern konflikt inom ett kriminellt nätverk.

Åtgärder och resultat:

Uppgifter från hemliga tvångsmedel utgjorde förutsättningar för att ingripa mot personer och adresser där ett flertal vapen vid olika tillfällen kunde tas i beslag. De efterföljande utredningarna talade starkt för att det fanns konkreta planer på att dessa vapen var tänkta att användas. Det är sannolikt att minst två skjutningar förhindrades som ett resultat av de hemliga tvångsmedlen.

Exempel 4

Förhindrande av våldsbrott samt delning av överskottsinformation

Bakgrund:

I ärendet fanns underrättelseinformation om en påtaglig risk för att ett grovt våldsbrott skulle begås mot aktörer inom ett kriminellt nätverk. Under ärendets gång skedde ett mordförsök med skjutvapen mot en annan aktör inom samma kriminella nätverk.

Åtgärder och resultat:

Uppgifter från hemliga tvångsmedel i ärendet ledde till att misstanke mot anstiftare och medhjälpare i mordförsöket kunde styrkas. Möjligen förhindrades ytterligare våldsbrott då den misstänkte anstiftaren hade en hotbild mot sig och även hade utsatts för mordförsök innan frihetsberövandet.

Tullverket

Exempel 5

Med utgångspunkt i överskottsinformation från en förundersökning arbetade Tullverket under 2024 med ett ärende gällande storskalig smuggling av kokain i containertrafiken till svenska hamnar. Ärendet syftar till att långsiktigt slå ut den aktuella brottsligheten både i Sverige och utomlands. Under ärendets gång arbetades en hypotes fram om vem som innehade rollen som organisatör. Åtgärder inriktades mot denne, vilken bedömdes kunna koordinera kommande, framtida narkotikapartier från Sydamerika. Med hjälp av preventiva hemliga tvångsmedel kunde hypotesen och inkommen information bekräftas. Organisatören bedöms både agera på uppdrag av huvudmän utomlands och även genomföra smuglingar för egen verksamhet. Tullverket har inlett en process med att inleda förundersökning mot denne organisatör. I ärendet har Tullverket även överlämnat operativ information rörande grova narkotikabrott till Polismyndigheten vilket har lett till beslag av narkotika och flera inledda förundersökningar.

Exempel 6

Under hösten 2024 initierades preventiva hemliga tvångsmedel mot en huvudman som, enligt uppgift, tagit över organisatörsrollen efter det att en av Tullverket prioriterad aktör nyligen gripits i ett stort narkotikaärende. Organisationen är del av ett släktbaserat nätverk med stort våldskapital och aktuell person var vid ärendestart den enda av flera familjemedlemmar som inte var frihetsberövad i vålds- eller grova narkotikaärenden. Målet med ärendet var att slå ut organisationens smuglingsförmåga med initialt fokus att identifiera utförare och smuglingsvägar. Ärendet avslutades i början på 2025 då huvudmannen lämnade landet.

Under ärendets aktiverades preventiva hemliga tvångsmedel mot medlemmar i nätverket i omgångar med varierande resultat. Genom preventiva hemliga tvångsmedel har Tullverket kunnat bekräfta vissa hypoteser och underrättelseinformation. Tullverket har även löpande kunnat delge överskottsinformation som renderat i penningtvättsärenden på Polismyndigheten samt beslag av insmugglade telefoner på Kriminalvårdens anstalter.

Analys

Tidigare har det endast funnits begränsade rättsliga förutsättningar att använda preventiva tvångsmedel. Genom de lagändringar som trädde i kraft den 1 oktober 2023 och den 1 september 2024 kan preventiva tvångsmedel numera användas i betydligt fler fall jämfört med tidigare. Statistiken från

2024 utvisar att preventiva tvångsmedel framför allt används i ärenden avseende våldsbrott och narkotikabrott och att HAK är den vanligaste förekommande typen av tvångsmedel. Eftersom underlaget är så begränsat är det dock svårt att dra några generella och långtgående statistiska slutsatser kring användningen av preventiva tvångsmedel. Användningen får följas upp under kommande år. Det kan dock noteras att i betänkandet *Utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel* (SOU 2022:52) framgår att Polismyndigheten uppskattade att författningsförslagen skulle leda till ca 100 ärenden per år och att Tullverket uppskattade att myndigheten skulle komma att initiera ca 30-40 ärenden årligen (se s. 308 och 310). Den statistik från 2024 som redovisas i aktuellt avsnitt är hänförlig till totalt 188 ärenden, varav 91 ärenden rörde HAK, 31 ärenden HÖK, 27 ärenden HKÖ, två ärenden HRA och 37 ärenden HDA. Såvitt avser statistiken från 2023 kunde denna hänföras till totalt 40 ärenden varav 24 ärenden rörde HAK, fem ärenden rörde HÖK, två ärenden HKÖ och nio ärenden rörde HDA. Flera hemliga tvångsmedel kan dock ha använts i samma ärende.

Nyttoanalys

I Polismyndighetens och Tullverkets underlag med exempel på användningen av preventiva tvångsmedel inom underrättelsetjänsten redovisar myndigheterna följande analyser och reflektioner avseende nyttan med preventiva tvångsmedel.

Polismyndigheten

Myndighetens organisation kring hur lagstiftningen ska praktiseras har utvecklats i en positiv riktning, vilket har skett i takt med att även kunskaperna och erfarenheterna har ökat.

I de ärenden som genomförts har Polismyndigheten bland annat kunnat förhindra våldsdåd i en redan eskalerande våldsmiljö. Man har även reducerat kriminella nätverks kapacitet. Man har lyckats med att avbryta centrala logistiska funktioner inom vissa kriminella nätverk. Arbetet har även ökat Polisens kunskap om brottsmodus. Delning av information har skett till andra brottsbekämpande myndigheter.

Man har genom detta visat att preventiva tvångsmedel inom underrättelsetjänsten är av synnerligen vikt och är avgörande för att i fortsättningen kunna förhindra grova brott.

Tullverket

Sedan Tullverket den 1 oktober 2023 fick möjlighet att använda preventiva tvångsmedel i sin brottsbekämpande verksamhet med stöd av lag (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott har Tullverket bedrivit ärenden med sådana tvångsmedel. Dock är dessa fortfarande få till antalet och det är därför svårt att dra några större slutsatser avseende effekter. Bedömningen är dock att Tullverket med denna lagstiftning har bättre möjligheter att förebygga och förhindra allvarlig brottslighet som begås av kriminella nätverk, genom egen försorg eller genom att dela information till andra brottsbekämpande myndigheter.

12 Säkerhetspolisen

Enligt regeringsuppdraget ska Åklagarmyndigheten, i samverkan med Säkerhetspolisen, årligen redovisa Säkerhetspolisens tillämpning av hemliga tvångsmedel i vissa fall, med särskild redovisning av antalet tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation som meddelats med tillämpning av det förenklade förfarandet och antalet personer som varit föremål för sådan åtgärd.

I Säkerhetspolisens verksamhet har det med stöd av bestämmelserna i rättegångsbalken och lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott under 2024 totalt fattats 495 beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning. Siffran inkluderar såväl initiala beslut som förlängning av tillståndstiden. Motsvarande siffra för 2023 var 676. Det har under 2024 inte meddelats något tillstånd med tillämpning av det förenklade förfarandet vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation.

I Säkerhetspolisens verksamhet har det med stöd av bestämmelserna i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning under 2024 totalt fattats 768 beslut. Siffran inkluderar såväl initiala beslut som förlängning av tillståndstiden. Motsvarande siffra för 2023 var 803. Säkerhetspolisen redovisar inte öppet hur tillstånden till hemlig dataavläsning fördelar sig på olika typer av uppgifter enligt 2 § i den aktuella lagen.

Åklagare har i Säkerhetspolisens ärenden under 2024 fattat 261 beslut med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet. Motsvarande siffra för 2023 var 305 beslut.

Antalet beslut om tvångsmedel är helt beroende av karaktären på de ärenden som Säkerhetspolisen hanterar varje år. Vissa ärenden kan medföra att många tvångsmedelsbeslut fattas, medan andra ärenden inte behöver föranleda några tvångsmedelsbeslut alls. Detta är också förklaringen till förändringarna sedan 2023. Förändringarna ligger med andra ord inom vad som kan betraktas som en normal årlig variation.

13 Bilaga – Inhämtningslagen

Polismyndighetens och Tullverkets redovisning avseende användningen av hemliga tvångsmedel under 2024 med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet ska i enlighet med regeringsbeslutet, innehålla uppgifter om följande.

- Antalet beslut om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation uppdelat på vilken brottslig verksamhet inhämtningen har avsett.
- Hur tillämpningen har utvecklats i förhållande till tidigare år.
- Anonymiserade exempel som illustrerar vilken nytta myndigheterna har haft vid tillämpningen av tvångsmedlet.

Även för år 2024 har myndigheterna valt att redovisa statistik för HDA enligt 10 § lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning, vilken trädde i kraft 1 april 2020, detta för att påvisa att möjligheten att utnyttja verktyget har varit starkt begränsade.

Efter den 1 oktober 2019 då lagen om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen) trädde i kraft fattas beslut av Åklagarmyndigheten efter ansökan av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket.

Enligt aktuell lagstiftning definieras inhämtning omfatta en brottslig verksamhet, en tid som beslutet avser, ett telefonnummer eller annan adress (ex. IP-adress), en elektronisk kommunikationsutrustning eller ett geografiskt område.

Efter den 1 september 2024 då lagen om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet trädde i kraft utökades förutsättningarna för inhämtning av uppgifter till att även omfatta meddelanden som överförs enligt 1 § i nämnda lag. Samtidigt utökades möjligheterna för inhämtning avseende ytterligare brottslig verksamhet (2 a §).

Beslut fattade av Åklagarmyndigheten (2024-01-01-2024-12-31) har sammanställts av Polismyndighetens Nationella Operativa Avdelning (Noa) efter inrapportering från respektive polisregion, Underrättelseenheten vid Noa, Ekobrottsmyndighetens underrättelseverksamhet (EBK) samt

Avdelningen för särskilda utredningar. Tullverket har utifrån samma kriterier sammanställt sina beslut separat. Därefter har Polismyndigheten och Tullverket gemensamt sammanställt resultatet i denna redovisning. Säkerhetspolisens beslut ingår inte i denna redovisning.

Antal inhämtningsbeslut samt utveckling i förhållande till tidigare år

Åklagarmyndigheten har sammanlagt under perioden **1 januari 2024 t o m 31 december 2024** fattat **960 beslut (varav 14 avslag)** baserade på ansökan från Tullverket och Polismyndigheten. Sammantaget var antalet beslut fattade under **hela 2023 878 beslut (varav två avslag)**, och under **2022** togs **723 beslut (varav 23 avslag)**.

Det kan därmed konstateras att det - i likhet med föregående år - skett en markant ökning av antalet fattade beslut. En orsak till detta är den utökade lagstiftningen som trädde i kraft den 1 september 2024. Under tiden från ikraftträdandet fram till årsskiftet fattades hela 60 beslut baserat på den utökade lagstiftningen. Det fortsatt svåra och omfattande konfliktläge som råder inom den organiserade brottsligheten i Sverige kan även i år utläsas i antalet fattade beslut. Främst avseende brottsområden såsom våld och narkotika (som kan sägas vara en bakomliggande faktor till våldet) och där inhämtning enligt aktuell lagstiftning är till stor hjälp vid kartläggning och identifiering av aktörer.

Inhämtningslagen är ett viktigt verktyg för Tullverkets underrättelseverksamhet i arbetet mot en ökande grov organiserad brottslighet. Under 2024 har Tullverket haft ett ökat inflöde av underrättelseinformation som i sin tur har föranlett mer att bearbeta och därmed mer underlag för att kunna använda sig av inhämtningslagen än tidigare. Tullverket har sedan den 1 oktober 2023 år dessutom tillgång till preventiva tvångsmedel vilka också bidragit till mer underlag för inhämtning med stöd av inhämtningslagen.

Polismyndighetens underrättelseverksamhet har fortsatt använt inhämtningslagen som verktyg, dock är inte ökningen lika markant som föregående år.

Den lag om preventiva tvångsmedel som verktyg för underrättelsetjänsten, och som trädde i kraft den 1 oktober 2023, är sannolikt en av orsakerna till att antalet inhämtningsärenden minskat för viss brottslig verksamhet. Dock utgör kartläggning av kontakter och bekräftelse av aktiva telefonnummer genom inhämtningslagen ett bra underlag för lyckosamma ärenden inom ramen för preventiv avlyssning.

Det kan konstateras att användandet av inhämtningslagen som grund för preventiva tvångsmedel skiljer sig åt mellan de olika polisregionerna. Vissa regioner säger sig inte ha benyttjat sig av inhämtningslagen alls efter det att lagen om preventiv avlyssning trädde i kraft, medan andra ser inhämtningslagen som ett utmärkt verktyg för att kunna bekräfta eller dementera information som kan ligga till grund för preventiva tvångsmedel. Polismyndigheten prioriterar insatser mot den ökade våldsanvändningen och det dödliga våldet i samhället och har även under 2024 fokuserat på riktat arbete i konfliktmiljöer. Det kan dock konstateras att konflikter och dödligt våld utgör inte ett lika tydligt avtryck i statistiken under 2024, 171 av totalt 782 fattade beslut avsåg grovt vapenbrott/synnerligen grovt vapenbrott, vilket är en minskning från föregående år. Även fattade beslut enligt inhämtningslagen avseende mord/förberedelse till mord har en minskning skett, från 107 beslut 2023 till 100 beslut 2024.

En orsak till minskningen tros sannolikt vara att man avseende brottslig verksamhet såsom vapen och våld i större utsträckning använt sig av lagen om preventiv avlyssning direkt utan att använda sig av inhämtningslagen för kartläggning/identifiering. En stor anledning till detta är sannolikt de omedelbara insatser som oftast krävs vid denna typ av överhängande fara och där man inte anser sig ha "tid och råd" att invänta svar från teleoperatörer. Avseende grovt/synnerligen grovt narkotikabrott ser vi en markant ökning från föregående år, från 361 fattade beslut 2023 till 424 fattade beslut under 2024.

Den lagändring som trädde i kraft 1 september 2024 renderade, som tidigare nämnts, 60 beslut om inhämtning enligt 2 a §, företrädesvis avsåg dessa grovt penningtvättsbrott samt grov stöld.

Den ändring som gjordes i 1 § anses som särskilt positiv i den bemärkelsen att den resulterat i ytterligare, för underrättelsetjänsten, användbar data. Det totala antalet beslut är fördelade inom följande brottsliga verksamheter avseende Polismyndigheten respektive Tullverket för, 2022, 2023 respektive 2024. Noterbart är att antalet ansökningar som har avslagits under 2024 har ökat, vilket kan anses ha sin orsak i att det totala antalet ansökningar även de har ökat.

Med avslag menas vanligen att åklagaren gjort bedömningen att det i ärendet fanns tillräckligt med uppgifter för att inleda förundersökning. För Tullverket avslogs dock tre ansökningar med motiveringen att åklagaren ville avvakta en analys av andra, samtidiga inhämtningar innan beslut fattades om de tre aktuella ansökningarna.

Åklagarmyndighetens beslut	2022	2023	2024
(Polismyndigheten föredragande)			
Brottslig verksamhet	Antal	Antal	Antal
Grovt narkotikabrott	258	354*	403**
Synnerligen grovt narkotikabrott	24	7	21
Grov narkotikasmuggling	0	12	9
Synnerligen grov narkotikasmuggling	6	0	1
Grovt vapenbrott	186***	217	165
Synnerligen grovt vapenbrott	4	14	6
Grov vapensmuggling	1	0	2
Förberedelse till mord	0	2	0
Mord	94	105	100
Grov mordbrand	12	1	0
Brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor	0	32	0
Grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor	13	0	7
Allmänfarlig ödeläggelse	0	0	9
Människohandel	3	6	0
Grovt koppleri	4	0	0
Grovt penningtvättsbrott	0	0	36
Grov stöld	0	0	16
Grovt bedrägeri	0	0	4
Grov näringspenningtvätt	0	0	3
Avslag på beslut****	17	0	11
SUMMA	622	750	793

* varav 4 beslut även avser människohandel

** varav 2 beslut även avser grovt vapenbrott

*** varav 1 beslut även avser grovt narkotikabrott

**** avslag baserat på åklagarens bedömning att det i ärendet fanns tillräckligt med uppgifter för att inleda förundersökning.

Åklagarmyndighetens beslut	2022	2023	2024
(Tullverket föredragande)			
Brottslig verksamhet	Antal	Antal	Antal
Grov narkotikasmuggling	58	64	63
Grov vapensmuggling	9	2	1
Synnerligen grov narkotikasmuggling	32	60	94
Synnerligen grov vapensmuggling	0	0	5
Grov olovlig befattningsmål punktskattepliktiga varor	0	0	1
Avslag på beslut	6*	2**	3***
SUMMA	99	128	167

*avslag baserat på åklagarens bedömning att det i ärendet fanns tillräckligt med uppgifter för att inleda förundersökning

**En ansökan om inhämtning av historiska trafikuppgifter och en om uppgifter i realtid för samma nummer vid samma ansökningstillfälle. Anledningen till avslag var att beslutsunderlaget i form av PM saknade specifika uppgifter om vad det var för ämne/prekursor som den grova narkotikasmugglingen avsåg.

***Vid ett beslutsmöte i IHL föredrogs ett flertal ärenden varav de tre (3) som avsåg områdesförfrågan avsågs då åklagaren önskade en analys av resultatet av de andra inhämtningarna för att kunna utröna om

områdesförfrågan var nödvändig för att nå framgång gällande det önskade resultatet. Det var således inget formellt fel med ansökan.

10 § lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning

Lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning som trädde i kraft den 1 april 2020 ger enligt 10 § även underrättelsetjänsten möjlighet att – via åklagare – ansöka om tillstånd. Vi kan konstatera att det – i likhet med föregående år – inte ansöktes om något sådant beslut.

Varför möjligheten till HDA inte utnyttjats i större utsträckning av underrättelsetjänsten kan möjligen bero på vilka ärenden som kan prioriteras i förhållande till ärenden där förundersökning redan inletts. Beträffande vissa kommunikationstjänster krävs att materialet blir föremål för fortsatt analysarbete i jämförelse med material som kan hämtas in genom lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (IHL). Dock torde den stora begränsningen ligga i att den nuvarande regleringen inte tillåter avläsning av fler uppgiftstyper exempelvis p 6 (lagrade uppgifter) och p 7 (information om hur telefonen används; appar, angivande av lösenord etc) vilket innebär att den arbetsinsats som krävs för att använda hemlig dataavläsning inte står i proportion till det mervärde materialet skulle ge underrättelsetjänsten i jämförelse med inhämtning enligt IHL.

HDA enligt 10 § Lag (2020:62) om hemlig dataavläsning	2022	2023	2024
(Polismyndigheten)			
Brottslig verksamhet	Antal	Antal	Antal
-----	0	0	0

13.1 Polismyndighetens och Tullverkets bilaga

Nedan följer anonymiserade exempel på ärenden där inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation har varit till nytta.

Tullverket

Under 2024 inhämtade Tullverket, efter beslut av åklagare uppgifter med stöd av inhämtningslagen i ett ärende gällande synnerligen grov narkotikasmuggling respektive synnerligen grov vapensmuggling. Utifrån inhämtning kunde Tullverket bilda sig en uppfattning av huvudmannens kontakter och intressanta platser vilket tillsammans gav en god bild av huvudmannens kriminella nätverk. De inhämtade uppgifterna var avgörande för att Tullverket kunde styra spaning och övrig inhämtning, vilket ledde till att ärendet fortsatt kunde byggas för att i slutändan inleda en förundersökning.

I ett ärende med en utpekad så kallad strategisk person (High Value Target, HVT) inhämtade Tullverket, efter beslut av åklagare, uppgifter i realtid för att tillsammans med kartläggning och spaning kunna bekräfta eller avfärda underrättelseinformation. Det resulterade i att ärendet sedermera kunde övergå till förundersökning och inhämtning genom andra hemliga tvångsmedel. Ärendet slutade med att den utpekade HVT-personen kunde gripas med över 200 kilo narkotika. Dom har meddelats i ärendet.

Tullverket inhämtade i ett ärende uppgifter med stöd av inhämtningslagen i syfte att kunna bekräfta eller avfärda underrättelseinformation avseende att en person i en gruppering tagit över ansvaret för att smuggla narkotika. Genom de inhämtade uppgifterna, i kombination med spaning, kunde Tullverket kartlägga rörelsemönster samt bekräfta att personen i fråga *inte* smugglade narkotika utan istället var involverad i narkotikaöverlåtelse. Underrättelseuppgifterna rörande smuggling kunde därmed dementeras och ärendet stängas för Tullverkets del. Den del av ärendet som gällde narkotikaöverlåtelse överlämnades till Polismyndigheten.

I ett ärende hade Tullverket fått uppslag om en utpekad vapensmugglare samt att denne brukade ett visst telefonnummer, som dock var registrerat på ett företag. Det fanns även information om att den utpekade använde en specifik person som springpojke. Efter beslut av åklagare inhämtade Tullverket historiska uppgifter avseende telefonnumret som visade att den som telefonnumret ringde mest var just springpojken. Tullverket inhämtade

därefter uppgifter i realtid som, i kombination med spaning, kunde bekräfta att den utpekade personen var brukare till telefonen. Ärendet pågår.

I mars 2024 startade Tullverket ett ärende avseende synnerligen grov narkotikasmuggling av cannabis från Spanien i lastbilsflödet där huvudaktören lyfts till Europol som en strategisk person (High Value Target, HVT). Initialt hade Tullverket god underrättelseinformation om flera namngivna personer och det fanns även indikationer på kopplingar till andra kriminella nätverk utöver den gruppering som stod som mottagare i Sverige. Detta ledde till att yttre spaning aktiverades samtidigt som Tullverket, efter beslut av åklagare, inhämtade både historiska trafikuppgifter och lokaliseringssuppgifter i realtid på flertalet individer i ärendet. Samverkan inleddes både nationellt och med andra länder utifrån Europol. De inhämtade uppgifterna var avgörande för att Tullverket kunde koppla flertalet ur grupperingen till andra tungt kriminellt belastade personer. Dessutom kunde olika, vid tillfället okända, geografiska positioner identifieras vilka bedömdes som intressanta. Genom en analys av materialet blev det möjligt att kartlägga delar av grupperingens leverne vilket gjorde att Tullverket kunde delvis bekräfta hypoteser i ärendet. Underrättelsearbete i ärendet ledde inte till förundersökning i egen regi, men samarbete inleddes i ett regionalt underrättelsecenter inom ramen för det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet.

I maj 2024 startade Tullverket ett ärende avseende en gruppering som riktat in sig på grov narkotikasmuggling avseende kokain från Nederländerna i personbilstrafiken. Tullverket inhämtade, efter beslut av åklagare, både historiska trafikuppgifter och lokaliseringssuppgifter i realtid på ett antal individer. De inhämtade uppgifterna i kombination med spaning var avgörande för att Tullverket kunde koppla utpekade huvudaktörer till andra misstänka personer i grupperingen. Genom analys av inhämtade uppgifter kunde Tullverket identifiera vid tillfället okända geografiska positioner som bedömdes som intressanta och de hypoteser som Tullverket tidigare ställt kunde därmed delvis bekräftas. Genom analysen kunde Tullverket dock konstatera att bedömningen av grupperingens kriminella verksamhet inte ledde mot smuggling av narkotika. Tullverket delgav istället Polismyndigheten de hypoteser som delvis blivit bekräftade avseende försäljning av narkotika. Polismyndigheten inledde förundersökning under januari månad 2025 mot grupperingen vilken fortfarande pågår.

Polismyndigheten

En person misstänkts för grovt narkotikabrott och efter beslut av åklagare inhämtades realtidsinformation. Underrättelseinformationen gjorde gällande att personen i fråga skulle hämta narkotika i Göteborg men han beger sig istället till Malmö där han befinner sig helt stilla i en vecka. Därefter görs en snabb resa till en "förort" till Malmö, sedan åter till "gömostället" och därefter tillbaka till Örebro län. Personen kontrolleras på Hallsbergs järnvägsstation, han är till synes helt lugn och ingen narkotika anträffas. Samtidigt inkommer uppgifter om att ett mord har begåtts på just den plats som personen gjort ett snabbt besök på. Polisregion Syd informeras om detta som ett spaningsuppslag. Senare inkommer information om en DNA träff på en tomhylsa som anträffats på mordplatsen, DNA överensstämmer med den person som varit föremål för realtidspositionering på mordplatsen. Polisregion Syd beslutar sig för att skriva in den från början underrättelsemisstänkte i sin förundersökning om mord. Personen i fråga grips senare och sitter nu häktad för mord. Istället för att bidra till förundersökningen med en telefonlista på 450 rader med enbart samtal/sms kunde underrättelsetjänsten bidra med realtidsinformation på 45.000 rader med uppkopplingar som styrkte hans koppling till mordplatsen. Detta exempel påvisar nyttan med den i 1 § utökade lagstiftningen.

Efter beslut av åklagare startades en inhämtning i realtid på en, för grov näringspenningtvätt underrättelsemisstänkt individ, med koppling till ett logistikföretag. Med hjälp av materialet kunde aktörens rörelsemönster och vanligaste kontakter identifieras och det i sin tur har stärkt underrättelsemisstänkarna gällande penningtvätt. Materialet har också stärkt, och i vissa fall skapat, underrättelsemisstankar mot andra personer och företag och på ett tydligare sätt kopplat dem till aktuell person. Materialet med personens kontakter och vanligaste platser förväntas på sikt bidra till att förhindra och upptäcka brottslig verksamhet. Detta t.ex. genom att operativt arbete kan riktas in mot kopplade aktörer på ett mer effektivt sätt samt att inhämtningen gett kunskap om geografiskt viktiga platser. Med hjälp av inhämtningen har därmed underrättelsemisstankar både skapats och stärkts och nya kopplingar mellan individer och företag har kunnat identifieras. Även den geografiska positioneringen kommer att underlätta för framtida operativt arbete.

Åklagare fattade beslut enligt inhämtningslagen avseende grovt vapenbrott. En underrättelsemisstänkt skulle enligt information förvara vapen på okänd plats. Tack vare realtidshämtningen kunde platsen för förvaring av vapnen lokaliseras och renderade två beslagtagna pistoler och fyra åtalade personer, varav en dömdes för grovt vapenbrott till fem års fängelse, övriga friades.

Ingången i ärendet var ett telegramkonto som lade ut flera uppdrag att utföra skjutningar och sprängningar på fler platser i Sverige via en chattgrupp. Via telegram erhöll Polismyndigheten ett mobiltelefonnummer som var kopplat till telegramkontot. Mobilnumret stod på ett namn/person som inte existerar i Sverige. Efter beslut av åklagare inhämtades historiska trafikuppgifter på aktuellt telefonnummer i syfte att förebygga och förhindra mord. Genom inhämtningen kunde personen som brukade numret identifieras och gripas och operativa åtgärder genomfördes, bl.a. togs flera telefoner i beslag vilket resulterade i att Telegramkontot slutade att skicka meddelanden. Förundersökning pågår.

Polismyndigheten inhämtade, efter beslut av åklagare, realtidsinformation på ett antal telefonnummer tillhörande utländska medborgare. Dessa skulle enligt underrättelseuppgifter resa till Sverige för att begå stöld i organiserad form av hela lastbilstrailers av betydande värde och som var att anse som grov stöld. Genom analys kunde konstateras att de utländska personerna reste in till Sverige via två olika gränspassager, att de hade kontakt med varandra, möttes upp och följdes åt. Genom telefonanalys uppvisade de ett rörelsemönster kvälls- och nattetid i hamn och industriområden som kunde stärka informationen om att de rekognoserade för kommande stöld. Underlaget från den insamlade realtidsinhämtningen gjorde att beslut fattades om att inleda underrättelsespaning. Telefonanalysen, primärt positioneringsinformationen, tillsammans med spaningsiakttagelserna gjorde att polismyndigheten kunde inleda förundersökning med hemliga tvångsmedel, och som resulterade i att personerna kunde frihetsberövas innan tillgreppen fullbordades.